

Σχολή Επιστημών Αγωγής

Σπουδές στην Εκπαίδευση

Διπλωματική Εργασία

«Η Εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως παράγοντας αναπαραγωγής
κοινωνικών ανισοτήτων: ο γονεϊκός ρόλος»

Ειρήνη Πανταγάκη

Επιβλέπων καθηγητής: Γεώργιος Φραγκούλης

Πάτρα, Αύγουστος 2021

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του φοιτητή («συγγραφέας/δημιουργός») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Η Εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως παράγοντας αναπαραγωγής
κοινωνικών ανισοτήτων: ο γονεϊκός ρόλος»

Ειρήνη Πανταγάκη

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

Γεώργιος Φραγκούλης

Μέλος ΣΕΠ, ΕΑΠ

Συν-Επιβλέπων Καθηγητής:

Διονύσιος Γούβιας

Μέλος ΣΕΠ, ΕΑΠ

Πάτρα, Αύγουστος 2021

Στους γιους μου και στον άνδρα μου...

Περίληψη

Η ταχεία πρόοδος των τεχνολογιών μάθησης έφερε μια πληθώρα ερευνών σχετικά με τις επιπτώσεις της τεχνολογίας στην ηλεκτρονική εκπαίδευση. Οι ερευνητές φανερώνεται να ανησυχούν ιδιαίτερα για τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες που σχετίζονται με την αυξανόμενη χρήση των τεχνολογιών μάθησης. Η πανδημία COVID-19 αποτέλεσε μια άνευ προηγουμένου πρόκληση για χώρες παγκοσμίως. Με την αναδυόμενη ανάγκη «κοινωνικής απόστασης», μέσα σε εβδομάδες, τα σχολεία σε όλο τον κόσμο έπρεπε να βρουν τρόπους για να πραγματοποιήσουν τις περισσότερες από τις δραστηριότητές τους στο Διαδίκτυο. Μέσω της πανδημίας COVID-19 αποκαλύφθηκε ότι ακόμη και στις πλουσιότερες χώρες της ΕΕ, εξακολουθούν να υφίστανται κοινωνικές και ψηφιακές ανισότητες. Ορισμένα σχολεία ήταν αρκετά εξοπλισμένα με την απαραίτητη υποδομή, συσκευές και ανθρώπινο κεφάλαιο, ενώ άλλα ήταν εντελώς απροετοίμαστα για να αντιμετωπίσουν την πρόκληση της προσφοράς ψηφιακής εκπαίδευσης. Ομοίως, δεν είχαν όλοι οι μαθητές επαρκή πρόσβαση σε ψηφιακό εξοπλισμό ή αξιόπιστη σύνδεση στο Διαδίκτυο στο σπίτι. Αν και ξεκίνησαν τοπικές πρωτοβουλίες σε ορισμένες χώρες για την παροχή στα παιδιά των απαιτούμενων ψηφιακών συσκευών, ορισμένοι μαθητές αντιμετώπισαν μεγάλες δυσκολίες πρόσβασης και αντιμετώπισης διαδικτυακών εκπαιδευτικών πόρων και, ως εκ τούτου, ήταν πιθανό να υποστούν μαθησιακές απώλειες.

Η εκπαιδευτική ανισότητα είναι η άνιση κατανομή των ακαδημαϊκών πόρων, συμπεριλαμβανομένων ενδεικτικά · χρηματοδότηση σχολείου, ειδικευμένοι και έμπειροι δάσκαλοι, βιβλία και τεχνολογίες σε κοινωνικά αποκλεισμένες κοινότητες. Αυτά είναι μέτρα της ακαδημαϊκής ικανότητας ενός ατόμου. Η εμπλοκή των γονέων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην ύπαρξη και συνέχιση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, καθώς αυτές σχετίζονται άμεσα με υπάρχουσες ανισότητες στη ζωή των μαθητών. Οι γονείς έγιναν πληρεξούσιοι εκπαιδευτικοί όταν ο COVID ανάγκασε τα παιδιά τους να στραφούν στη διαδικτυακή μάθηση και πολλοί από αυτούς τους ενήλικες αντιμετωπίζουν έντονο άγχος. Η συμμετοχή των γονέων περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα συμπεριφορών από τη συμμετοχή στο σχολείο.

Λέξεις – Κλειδιά

Εξ αποστάσεως εκπαίδευση, πανδημία, εκπαιδευτικές ανισότητες, κοινωνικές ανισότητες, γονεϊκός ρόλος.

Abstract

The rapid advancement of learning technologies has brought a wealth of research into the impact of technology on e-learning. Researchers seem to be particularly concerned about the social and educational inequalities associated with the growing use on learning technologies. The COVID-19 pandemic has been an unprecedented challenge for countries worldwide. With the emerging need for "social distance", within weeks, schools around the world had to find ways to do most of their online business. The COVID-19 pandemic has revealed that even in the richest EU countries, social and digital inequalities still exist. Some schools were well equipped with the necessary infrastructure, equipment and human capital, while others were completely unprepared to face the challenge of offering digital education. Likewise, not all students had adequate access to digital equipment or a reliable Internet connection at home. Although local initiatives have been launched in some countries to provide children with the required digital devices, some students have had great difficulty accessing and accessing online educational resources and are therefore likely to suffer learning losses.

Educational inequality is the unequal distribution of academic resources, including, for example, school funding, qualified and experienced teachers, books and technologies in socially excluded communities. These are measures of an individual's academic ability. Parental involvement plays an important role in the existence and contribution of educational inequalities, as they are directly related to existing inequalities in students' lives. Parents became attorneys when COVID forced their children to turn to online learning, and many of these adults are experiencing intense stress. Parental involvement includes a wide range of behaviors from school participation.

Keywords

Distance education, pandemic, educational inequalities, social inequalities, parental role.

Contents

Περίληψη.....	v
Abstract	vi
Συντομογραφίες & Ακρωνύμια.....	viii
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^Ο ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^Ο ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	4
2.1 Κοινωνικές ανισότητες.....	4
2.2 Ανισότητες στην εκπαίδευση	10
2.3 Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^Ο ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ.....	15
3.1 Ανισότητες και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.....	15
3.2 Ηλεκτρονική Μάθηση.....	18
3.3 Πανδημία και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση	21
3.4 Θεωρία Bernstein	24
3.5 Θεωρία Bourdieu.....	27
3.6 Γονείς και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.....	33
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^Ο ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ.....	35
4.2 Πρωτοτυπία και σημαντικότητα της έρευνας	36
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^Ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ.....	37
5.1 Μεθοδολογία/ εργαλεία συλλογής δεδομένων	37
5.2 Πληθυσμός - Δείγμα της έρευνας	38
5.3 Ερευνητικό Εργαλείο	39
5.4 Διαδικασία συλλογής δεδομένων.....	42
5.5 Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων	43
5.6 Εγκυρότητα και αξιοπιστία	45
5.7 Ηθική και δεοντολογία της έρευνας.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^Ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^Ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	73
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ	76

Συντομογραφίες & Ακρωνύμια

Ακολουθούν κάποια παραδείγματα:

ΔΕ	Διπλωματική Εργασία
ΕΑΠ	Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο
ΘΕ	Θεματική Ενότητα
ΠΕ	Πτυχιακή Εργασία
ΠΣ	Πρόγραμμα Σπουδών
ΣΥΝ	Συντονιστής

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^Ο ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το τελευταίο διάστημα, η Ελλάδα, αλλά και γενικότερα ολόκληρη η υφήλιος καλείται να αντιμετωπίσει την πανδημία του Covid-19. Έχουν χρησιμοποιηθεί μεταξύ άλλων, μέτρα όπως η σχολική αναστολή, η αυτο-καραντίνα, η απαίτηση να μένουν οι πολίτες στο σπίτι, έλεγχοι ταξιδιών και συνόρων και αποθάρρυνση υπαίθριων δραστηριοτήτων (Chenetal, 2020). Αυτή η πρωτόγνωρη κατάσταση που επικρατεί έχει στοιχίσει χιλιάδες ανθρώπινες ζωές και έχει θέσει σε κίνδυνο ακόμα περισσότερες. Παράλληλα, οι οικονομικές συνθήκες των κρατών έχουν κλονιστεί και οι πολίτες έχουν αναγκαστεί να ζουν κάτω από πρωτοφανείς για τα σύγχρονα δεδομένα, συνθήκες εγκλεισμού και απομόνωσης. Οι συνθήκες στις οποίες καλούνται να εργασθούν, να εκπαιδευτούν και γενικότερα να διάγουν το βίο τους τα άτομα, χαρακτηρίζονται από δυσκολία, καθώς κατά το διάστημα της πανδημίας, δεν υπήρξε κάποια περίοδος προσαρμογής, αλλά οι αλλαγές που έζησε ο πλανήτης, ήταν ραγδαίες. Αντίθετα, το σύνολο των καθημερινών πρακτικών που εφαρμόστηκαν σε όλους τους τομείς, χαρακτηρίστηκε από έντονη επιτακτικότητα, η οποία εκμηδένισε τον απαιτούμενο χρόνο προσαρμογής από τη μία κατάσταση στην άλλη. Μία από τις μεγαλύτερες δυσκολίες που καταγράφηκαν, υπήρξαν αυτές στον εκπαιδευτικό τομέα, καθώς οι περισσότεροι μαθητές ανεξαρτήτου ηλικίας, φύλου, κοινωνικής και οικονομικής κατάστασης, δεν ήταν εξοικειωμένοι σε αλλαγές, όπως αυτές που εφαρμόστηκαν κατά το τελευταίο χρονικό διάστημα.

Το κυριότερο και από τα πιο σημαντικά μέτρα που έχει εφαρμοστεί για την αποφυγή μετάδοσης του ιού είναι η προσωρινή αναστολή λειτουργίας όλων των κοινωνικών δομών, όπου υπάρχει υψηλή συγκέντρωση ατόμων σε ανοιχτούς ή κλειστούς χώρους. Ανάμεσα σε αυτές τις δομές ανήκουν και οι εκπαιδευτικοί οργανισμοί. Απόρροια όμως, της αναστολής λειτουργιών των σχολικών μονάδων είναι η φοίτηση να διακόπτεται, η σχολική τάξη να διασπάται και η δομή του σχολείου να ανατρέπεται με πρωτοφανή για τα δεδομένα τρόπο. Η αναστολή των σχολείων κατά τη διάρκεια της πανδημίας, δεν χαρακτηρίστηκε από μία συνέχεια, αλλά αντίθετα τα εκπαιδευτικά ιδρύματα λειτουργούσαν και ανάσπελλαν τη λειτουργία τους ανάλογα με την επιδημιολογική κατάσταση που βρισκόταν η χώρα κάθε φορά. Η επιλογή της αναστολής λειτουργίας

έλαβε χώρα αναφορικά με την αξιολόγηση από τους αρμόδιους επιστήμονες και αναλόγως λαμβάνονταν και τα καταλληλότερα μέτρα, σύμφωνα με τις εκτιμήσεις τους.

Συγκεκριμένα, στην Ελλάδα στο πλαίσιο της πρόληψης, ήδη από τον Μάρτιο του 2020 και για τους δύο επόμενους μήνες τα σχολεία της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ειδικότερα οδηγήθηκαν σε αναστολή λειτουργίας. Η αναστολή αυτή, όπως καταγράφηκε συνεχίστηκε και το επόμενο ακαδημαϊκό έτος, μεταξύ των μηνών Νοεμβρίου – Ιανουαρίου και Μαρτίου- Μαΐου. Υπάρχουν περιορισμένες δημοσιεύσεις και έγγραφα σχετικά με τις επιπτώσεις της αναστολής λειτουργίας των σχολείων λόγω COVID-19 (Ogunode, 2020).

Σε αυτό το χρονικό εύρος, η εκπαιδευτική διαδικασία μετασχηματίστηκε άρδην, καθώς η δια ζώσης εκπαίδευση έδωσε τη θέση της στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι νέες τεχνολογίες άρχισαν να κυριαρχούν δημιουργώντας νέες προκλήσεις συγκριτικά με τη δια ζώσης διδασκαλία που εφαρμοζόταν στην εκπαιδευτική διαδικασία μέχρι πρότινος.

Η νέα εποχή απαιτεί συντονισμένες πρωτοβουλίες τόσο από πλευράς κρατικής πρωτοβουλίας αλλά και των ίδιων των εκπαιδευτικών με στόχο τον κατάλληλο σχεδιασμό με βάση τα δεδομένα και τους στόχους, την εφαρμογή, καθώς και την ποιοτική αξιολόγηση των χαρακτηριστικών της εκπαίδευσης που παρέχεται σήμερα. Η κρατική εξουσία κατέβαλλε προσπάθειες με αρκετούς τρόπους, έτσι ώστε να προσφέρει την ίδια ευκαιρία σε όλους τους μαθητές να συνεχίσουν την εκπαιδευτική διαδικασία, παρόλα αυτά δεν είναι σίγουρο ότι όλοι ανταποκρίνονται και τα καταφέρνουν επαρκώς, γιατί μπορεί να προωθείται ένα σύστημα ίσης μεταχείρισης αγνοούνται όμως οι ατομικές διαφορές του καθενός (Bourdieu, 1996). Η ισότητα στην εκπαιδευτική διαδικασία δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί στην ουσία της, καθώς οι μαθητές προέρχονται από διαφορετικά κοινωνικά και οικονομικά περιβάλλοντα, τα οποία δεν επιτρέπουν σε όλες τις περιπτώσεις την απόκτηση του απαραίτητου για την παρακολούθηση υλικοτεχνικού εξοπλισμού, ενώ δεν αντιμετωπίζεται από όλα τα περιβάλλοντα των μαθητών με τον καταλληλότερο τρόπο, εξαιτίας των διαφορετικών κοινωνικών, οικονομικών και πολιτισμικών στοιχείων της ταυτότητάς των γονέων.

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση κατασκευάστηκαν εξ αρχής οι ρόλοι που αφορούν στην εκπαιδευτική διαδικασία, τόσο των εκπαιδευτικών, όσο και των εκπαιδευόμενων. Ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνει το ρόλο του μέντορα και του καθοδηγητή και ο εκπαιδευόμενος αποκτά ένα διαφορετικό ρόλο στη μάθηση, καθώς είναι υπεύθυνος να λειτουργήσει αυτόνομα και να καταφέρει να εκπαιδευτεί στο πώς να μαθαίνει μόνος

του (Λιοναράκης, 2001). Όταν όμως, οι εκπαιδευόμενοι είναι μαθητές Δημοτικού, σημαντικό ρόλο διαδραματίζουν οι γονείς τους, που αναλαμβάνουν ένα μεγάλο μέρος της ευθύνης για να ενεργοποιήσουν και να καθοδηγήσουν τα παιδιά προς την εκπαιδευτική διαδικασία.

Με βάση λοιπόν, όλα τα παραπάνω ζητήματα, τίθεται και ο σκοπός της έρευνας που είναι να εξεταστεί αν η εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών των Δημοτικών σχολείων την περίοδο της αναστολής λειτουργίας τους εξαιτίας του Covid-19 το χρονικό διάστημα Μαρτίου-Μαΐου 2020 και Νοεμβρίου- Μαΐου (με ενδιαμέσες μεταβολές ανάμεσα στη δια ζώσης και στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση) του 2021 διεύρυνε τις κοινωνικές ανισότητες ως προς την μαθησιακή εξέλιξη των μαθητών/τριων.

Μέσω της παρούσας ερευνητικής εργασίας πραγματοποιείται μία προσπάθεια να διερευνηθεί σε μεγαλύτερο βαθμό αυτή η νέα εκπαιδευτική διαδικασία και ο τρόπος που συνέβη ο μετασχηματισμός των κοινωνικών ανισοτήτων στην πρακτική εφαρμογή της. Η κοινωνική ανισότητα αποτελεί γεγονός πως διευρύνεται και στις εκπαιδευτικές δομές και είναι σημαντικό να δοθούν λύσεις.

Αναλυτικότερα, στο δεύτερο κεφάλαιο τίθεται το θεωρητικό πλαίσιο της έρευνας, αποσαφηνίζοντας εννοιολογικά τους όρους που εισάγονται στη παρούσα μελέτη. Οι όροι, που επιχειρείται η κατανόησή τους, είναι αυτοί των κοινωνικών ανισοτήτων και στη συνέχεια των ανισοτήτων στην εκπαίδευση.

Στη συνέχεια στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η βιβλιογραφική ανασκόπηση που αφορά στις σημαντικότερες έρευνες και μελέτες που έχουν παρουσιαστεί για τις εκπαιδευτικές ανισότητες, καθώς και όσες εστιάζουν στη σχέση μεταξύ εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και κοινωνικών ανισοτήτων.

Στο τέταρτο κεφάλαιο η βιβλιογραφική ανασκόπηση ολοκληρώνεται με την παράθεση του ερευνητικού στόχου της μελέτης και την παράθεση των ερευνητικών ερωτημάτων που αφορούν στη συμμετοχή των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και στο ρόλο των γονέων το διάστημα της προσωρινής αναστολής των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Το πέμπτο κεφάλαιο αφορά την ερευνητική στρατηγική. Στο σημείο αυτό αναφέρεται και αιτιολογείται η επιλογή της ποιοτικής μεθόδου. Εν συνεχεία αναφέρεται ο πληθυσμός του δείγματος της έρευνας και η καταγραφή των κριτηρίων επιλογής του κατά τη διαδικασία της δειγματοληψίας. Στο παρόν σημείο, τεκμηριώνεται και η επιλογή της τεχνικής για τη λήψη των δεδομένων, η οποία είναι η ημι-δομημένη συνέντευξη και η

τεχνική για την επεξεργασία των δεδομένων, που είναι η θεματική ανάλυση περιεχομένου. Επιπλέον, αφορά στην εγκυρότητα και αξιοπιστία της εν λόγω έρευνας και το κεφάλαιο της μεθοδολογίας ολοκληρώνεται με ζητήματα για την ηθική της έρευνας.

Στο επόμενο κεφάλαιο καταβάλλεται η προσπάθεια όλα τα δεδομένα που συλλέχτηκαν από τα παραπάνω βήματα, να αναλυθούν σε ομάδες, οι οποίες προκύπτουν από τους θεματικούς άξονες της έρευνας. Κλείνοντας την εργασία επιχειρείται η εξαγωγή συμπερασμάτων και η ερμηνεία των δεδομένων της ερευνητικής διαδικασίας που ακολουθήθηκε, ώστε να δοθεί η δυνατότητα και στο μέλλον για περαιτέρω εμβάθυνση του θέματος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^Ο ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

2.1 Κοινωνικές ανισότητες

Η εκπαίδευση αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα πεδία δράσεις του ατόμου, καθώς συμβάλλει ενεργά τόσο στις πρακτικές της κοινωνικοποίησης, όσο και στην κατάκτηση γνώσεων, οι οποίες είναι καθοριστικές για τη ζωή του ανθρώπου, ασκώντας μεγάλη επιρροή στον κοινωνικό, οικονομικό επαγγελματικό και ψυχολογικό τομέα. Βασικά γνωρίσματα της εκπαίδευσης αποτελούν η οργανωμένη μορφή διεξαγωγής της, τα προγράμματα διδασκαλίας, τα σχολικά βιβλία, οι εγκύκλιοι, οι κανονισμοί λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων κ.λπ. (Ιωαννίδη, 2002). Με την απουσία της εκπαιδευτικής διαδικασίας το άτομο καθίσταται αδύνατο να προοδεύσει, καθώς μέσω αυτής εκτός της κατάκτησης των απαιτούμενων γνώσεων, οι μαθητές ενσωματώνουν και εφαρμόζουν αξίες οι οποίες είναι καθοριστικές για το υπόλοιπο της ζωής τους.

Η έννοια της εκπαίδευσης είναι άρρηκτα συνυφασμένη με το σχολικό περιβάλλον στο οποίο πραγματοποιείται η εκπαιδευτική διαδικασία. Αναμφισβήτητα η εκπαίδευση έχει πολυπαραγοντικό χαρακτήρα, καθώς επηρεάζει και επηρεάζεται από το σύνολο των τομέων της ανθρώπινης δραστηριότητας. Συχνά ωστόσο παρατηρούνται ανισότητες, οι οποίες είναι εμφανείς σε όλες τις ανθρώπινες δραστηριότητες, ειδικότερα μάλιστα κατά τη σύγχρονη περίοδο στην οποία οι ανισότητες αυτές χαρακτηρίζονται από αυξημένη δυναμική. Οι εκπαιδευτικές ανισότητες δημιουργούνται ως απόρροια των κοινωνικών ανισοτήτων, που σπάνε το πλαίσιο των θεσμικών απαντήσεων - εθνικό κράτος (κόμματα),

συνδικαλιστικές οργανώσεις, συστήματα κρατών πρόνοιας και εθνικές κοινωνιολογίες κοινωνικών τάξεων (Beck, 2007).

Στα πλαίσια αυτά, κεντρικό ρόλο στην παρούσα εργασία έχουν οι κοινωνικές ανισότητες στην εκπαίδευση, όρος ο οποίος αποτελεί αντικείμενο αδιάκοπης μελέτης από τον κλάδο της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης. Για να γίνει όμως σαφής η σημασία του όρου της κοινωνικής ανισότητας στην εκπαίδευση πρέπει να αποσαφηνιστεί ο ορισμός της κοινωνικής ανισότητας γενικά. Η κοινωνική ανισότητα αναφέρεται σε διαφορές στα κοινωνικά αποτελέσματα (όπως στην εκπαίδευση ή στην απασχόληση), ή σε διαφορές στην κοινωνική κατάσταση ή θέση. Η κοινωνική και οικονομική ανισότητα συνδέονται στενά. Η κοινωνική ανισότητα είναι ένας τομέας της κοινωνιολογίας που εστιάζει στη διανομή αγαθών και επιβαρύνσεων στην κοινωνία. Αυτός είναι ο βαθμός στον οποίο το κοινωνικό υπόβαθρο ενός ατόμου, που καθορίζεται από την κοινωνική τάξη ή την οικονομική κατάσταση των γονιών του, επηρεάζει τις ευκαιρίες του ατόμου στη ζωή.

Στηριζόμενοι στην Οικουμενική Διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1948, η ισότητα είναι μία θεσμοθετημένη κατάσταση κατά την οποία όλοι οι πολίτες έχουν ίσα δικαιώματα, όπως στο δικαίωμα για ασφάλεια, ελευθερίας λόγου, εκλέγειν και εκλέγεσθαι και η πρόσβαση σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες, όπως είναι και η εκπαίδευση.

Ο κοινωνικός θεσμός της εκπαίδευσης παρέχει στους συμμετέχοντες πρόσβαση σε γνώση και αξίες με σκοπό έπειτα αυτοί να ενταχθούν στο κοινωνικό σύνολο με όσο το δυνατόν μεγαλύτερα εφόδια, ενώ προωθεί τις έννοιες του επιτεύγματος και της συμμετοχής (Goodlad - Oakes, 1988). Επιπλέον, συνέβαλε στην κινητικότητα των ατόμων μέσα στις κοινωνίες αλλά και αποτέλεσε μοχλός στην ανάπτυξη της οικονομίας των κρατών.

Την δεκαετία του 60' οι ΗΠΑ παρουσίασαν την εκπαίδευση ως οικονομικό αγαθό κατά την οποία επένδυσαν στον ανθρώπινο παράγοντα για την αύξηση της οικονομίας όπου όλοι συνέφεραν σε αυτήν ανάλογα με τις ικανότητες που διέθεταν. Συνεπώς, αυτή τη ρότα θα πρέπει να ακολουθεί η εκπαίδευση με σκοπό να μην παραγκωνίζονται ικανά άτομα που αποτελούν χαμηλές κοινωνικές τάξεις (Schultz, 1961).

Βέβαια στην πραγματικότητα παρατηρείται παρουσία άνισων ευκαιριών και διαφορετικά οφέλη από διαφορετικές κοινωνικές θέσεις ή καταστάσεις μέσα σε μια ομάδα ανθρώπων ή σε μια κοινωνία, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται περιπτώσεις κοινωνικών ανισοτήτων, οι οποίες είναι εύκολα αντιληπτές, μετρήσιμες και κατανοητές (Κυρίδης,

2015). Η ισότητα διασφαλίζεται στην διακήρυξη των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ωστόσο στην πρακτική εφαρμογή εντοπίζεται κώλυμα, καθώς οι συνθήκες που επικρατούν οξύνουν τις ανισότητες. Οι ανισότητες αποτελούν μία πραγματικότητα του σύγχρονου πολιτισμού, οι οποίες δεν αφορούν μόνο τις διαφορές μεταξύ ανεπτυγμένων και λιγότερο ανεπτυγμένων κοινωνιών, αλλά εντοπίζονται και στις πλέον ανεπτυγμένες κοινωνίες, δημιουργώντας ζητήματα στην καθημερινότητα των ατόμων.

Η μελέτη της εκπαίδευσης απασχόλησε ανά τους αιώνες αρκετά επιστημονικά πεδία, ειδικότερα μάλιστα λόγω της μεγάλης και καθοριστικής σημασίας που διαδραματίζει για τη ζωή του ανθρώπου από τις απαρχές του κόσμου. Η εκπαίδευση ωστόσο δεν είχε πάντα την ίδια μορφή, ενώ δεν πραγματοποιούνταν με τις ίδιες μεθόδους. Με τη θεσμοθέτησή της ως δικαίωμα του ατόμου οι τεχνικές φαίνεται βελτιώθηκαν και συνεχίζουν με γνώμονα σε αρκετές περιπτώσεις την έρευνα η οποία καθοδηγεί και συμβουλεύει. Με την εμφάνιση της επιστήμης της Κοινωνιολογίας της Εκπαίδευσης στα μέσα του 20^{ου} αιώνα, μέσα από μελέτες, παρουσιάστηκαν αποτελέσματα κατά τα οποία έδειξαν πως οι κοινωνικές ανισότητες αναπαράγονται κατά μεγάλο μέρος τους στο χώρο του σχολείου παρά το γεγονός πως το σχολείο προσφέρει ίσες ευκαιρίες σε όλους. Αποτέλεσμα αυτών είναι οι εκπαιδευτικές ανισότητες να είναι επέκταση των γενικότερα κοινωνικών ανισοτήτων στην κοινωνία (Χατζηγιάννη - Κάλλας, 2005 · Φραγκουδάκη, 2001).

Από κοινωνιολογική σκοπιά οι ανισότητες χαρακτηρίζονται ως ένα κοινωνικό πρόβλημα που αποτελείται από δύο άξονες. Ο πρώτος άξονας σχετίζεται με τις ανισότητες που παρατηρούνται στην κατοχή υλικών αγαθών και ο δεύτερος άξονας περιλαμβάνει τις ανισότητες στη δύναμη που έχει κάποιος στην κοινωνία, με βάση την εκπαίδευση και τις θέσεις κύρους. Θα μπορούσε στο σημείο να σημειωθεί η παρατήρηση πως οι αιτίες εμφάνισης των κοινωνικών ανισοτήτων δεν είναι σε καμία περίπτωση αποτέλεσμα σύμπτωσης (Αλεξίου, 2007). Έχουν τις ρίζες τους στην ανταγωνιστικότητα μεταξύ ομάδων και ατόμων με σκοπό την απόκτηση αγαθών που θα προσφέρουν καλύτερη ποιότητα ζωής, αλλά και κοινωνικής αποδοχής και ανέλιξης.

Το ζήτημα είναι ότι η δομή της κοινωνίας που με τον τρόπο της επιτρέπει ή αποκλείει την απόκτηση αυτών των πόρων προκαλεί μέσα από συγκεκριμένες πολιτικές τακτικές τις κοινωνικές ανισότητες, οι οποίες σε καμία περίπτωση δεν μπορούν να χαρακτηριστούν φυσικές. (Αλεξίου, 2007). Με άλλα λόγια θα μπορούσε κανείς να ισχυριστεί πως όλοι οι άνθρωποι εξελίσσονται γενετικά με τον ίδιο τρόπο, επομένως ο

κοινωνικός περίγυρος είναι αυτός που ενσωματώνει μεταξύ τους τις διαφορές (Αλεξίου, 2007). Επομένως αυτή είναι και η αιτία που εντοπίζονται και τόσα διαφορετικά είδη ανισοτήτων, που αφορούν τα εισοδήματα, την καταγωγή, την εθνικότητα, τη θρησκεία, τον πλούτο, την επαγγελματική θέση και φυσικά την εκπαίδευση.

Οι βασικές θεωρίες γύρω από τον κοινωνικό αποκλεισμό αποτελούν τα βασικά χαρακτηριστικά των κοινωνικών ανισοτήτων, δηλαδή στην στέρηση των δικαιωμάτων του πολίτη και την διάρρηξη των κοινωνικών δεσμών. Τα δύο αυτά χαρακτηριστικά του αποκλεισμού βασίζονται σε δύο βασικές θεωρήσεις: (α) της Σύγκρισης και Ανωτερότητας και (β) της Ισχύος και της Αδυναμίας (Ζωγράφου, 2003. Μπαϊράμη, 2010).

Σύγκριση και ανωτερότητα

Στον άνθρωπο εντοπίζεται από τα αρχαία χρόνια μία έμφυτη ανάγκη για επικοινωνία και αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους και το περιβάλλον του, αφού σε κανέναν δεν αρέσει να είναι μόνος του, ενώ η επιστήμη έχει αποδείξει πως από τις απαρχές του κόσμου ο άνθρωπος χαρακτηρίζεται ως κοινωνικό ον, για τον λόγο αυτό και ζει σε οργανωμένες ή μη κοινωνίες. Έτσι, επιλέγει να συμμετέχει σε ομαδικά προγράμματα, συναντήσεις κτλ. με σκοπό την κοινωνικοποίησή του. Το σχολικό περιβάλλον μάλιστα αποτελεί έναν από τους πρώτους φορείς κοινωνικοποίησης του ατόμου, ο οποίος ακολουθεί την οικογένεια ο οποίος είναι ο πρωταρχικός. Μέσα στο περιβάλλον συντελούνται η μάθηση, η απόκτηση νέων βιωματικών εμπειριών, αλλά και οι συνθήκες για προσωπική εξέλιξη και αυτοπραγμάτωση. Έτσι, οι οργανωμένες κοινωνίες που αποτελούνται από κοινωνικές ομάδες συμβάλλουν στην ένταξη των ατόμων μέσα σε αυτές με σκοπό να αποκτήσουν κύρος, δύναμη και θέση μέσα σε αυτή (Μπαϊράμη, 2010).

Το παραπάνω γεγονός, εμφανίζεται τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και στο εργασιακό και γενικότερα στο κοινωνικό περιβάλλον του ατόμου. Οι ανισότητες αποτελούν μία παραδοχή των κοινωνιών κατά την πάροδο των ετών, η δυναμική των οποίων παρουσιάζει διακυμάνσεις ανάλογα με το κοινωνικό, πολιτικό, οικονομικό και εκπαιδευτικό υπόβαθρο καθώς και την χρονική περίοδο στην οποία καταγράφονται. Οι αυξημένες ανισότητες έχουν αποτελέσει αρκετές φορές εφόρμηση για διεκδικήσεις και κοινωνικές κινητοποιήσεις, κάποιες από τις οποίες χαρακτηρίζονται από επιτυχία, προκαλώντας θετικές αλλαγές στο κοινωνικό γίγνεσθαι. Λόγω των ανισοτήτων αυτών παρέχονται διαφορετικές παροχές που αφορούν την εκπαίδευση αλλά και διακρίσεις στην

επιλογή επαγγέλματος. Επιπλέον, διαχωρισμός εμφανίζεται και στο τομέα της υγείας όπου και εκεί παρουσιάζεται η έννοια της ανισότητας.

Αυτού του είδους η ένταξη συντελείται βαθμιαία σε δύο επίπεδα. Στο πρώτο επίπεδο τα άτομα συγκρίνουν τον εαυτό τους με άλλους προκειμένου να αποκτήσουν επίγνωση για το ποιοι είναι, πως είναι, ποιες είναι οι ικανότητες τους και ποια είναι η θέση τους στην σύγχρονη κοινωνία. Επομένως, ο αποκλεισμός και οι ανισότητες αποτελούν δύο δυναμικές και πολυδιάστατες έννοιες, οι οποίες οδηγούν το άτομο στον κύκλο της μειονεξίας, όπου το αποθαρρύνουν και το αποκλείουν από τις ευκαιρίες και τις δραστηριότητες που προσφέρει μια κοινωνία, ενώ, του παρέχουν περιορισμένες προοπτικές αλλαγής από τη μια γενιά στην άλλη (Μπαϊράμη, 2010).

Από την άλλη, στο δεύτερο επίπεδο το άτομο εξετάζει τις δυνατότητες του για εξέλιξη, θετική προσωπική αξιολόγηση, αλλαγή κοινωνικής θέσης, κύρους, δύναμης και επιρροής στην κοινωνία. Προκειμένου να επέλθει αυτή η προσωπική αλλαγή, το άτομο μπορεί είτε να χρησιμοποιήσει όλα τα αξιοκρατικά και έντιμα μέσα για να κατακτήσει την κοινωνική ανέλιξη του ή να μειώσει τους άλλους, εξασφαλίζοντας καλύτερη θέση, με το λιγότερο ψυχικό κόστος, για το ίδιο. Η δεύτερη επιλογή είναι και εκείνη που καταδεικνύει πως η δημιουργία και διατήρηση των διακρίσεων στηρίζεται σε μια μειωτική διαδικασία για τους άλλους, δηλαδή, σε μια διαδικασία μείωσης της θέσης των άλλων μέσα από στερεότυπα, προκαταλήψεις ή την απόδοση δυσμενών χαρακτηριστικών προσωπικότητας στους άλλους. Χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτού αποτελούν διάφοροι χαρακτηρισμοί που αποδίδονται σε άτομα με αναπηρία, με διαφορετική εθνικότητα κ.α. (Μπαϊράμη, 2010).

Η αποδοχή ή μη αποδοχή των χαρακτηρισμών αυτών προς τα άτομα τα οποία γίνονται δέκτες αυτής, φαίνεται να εξαρτάται σε μεγάλο ποσοστό τόσο από το κοινωνικό υπόβαθρο που διαθέτουν (κοινωνικο-οικονομικοί παράγοντες) όσο και από τη στήριξη που λαμβάνουν τα άτομα αυτά από τους εξωτερικούς παράγοντες. Οι ανισότητες που εμφανίζονται στα πλαίσια των προαναφερόμενων στοιχείων, διευρύνει το χάσμα των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, δημιουργώντας σε αρκετές περιπτώσεις προβληματικές στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ισχύς και αδυναμία

Οι δεσμοί σε μια κοινωνία είναι από τις σημαντικότερες κοινωνικές ανάγκες ενός ατόμου. Το αίσθημα του ανήκειν σε μια κοινωνική ομάδα προσδίδει στο άτομο κύρος και

κοινωνική θέση, γι' αυτό επιλέγει να ενταχθεί στην καλύτερη, ισχυρότερη, μεγαλύτερη και πιο αξιόπιστη κοινωνική ομάδα που είναι ικανή να επιδράσει θετικά στα ατομικά χαρακτηριστικά, την προσωπική αυτοαξιολόγηση και την κοινωνική δύναμη. Η επιλογή της ομάδας, επίσης, λαμβάνεται με βάση τις εκάστοτε ανάγκες του ατόμου αλλά και την δυνατότητα μεγαλύτερης στήριξης από αυτήν. Τα παραπάνω πλεονεκτήματα εξηγούν πλήρως γιατί είναι απαραίτητη η δημιουργία αυτών των ομάδων. Άλλωστε με τα χρόνια ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι φαίνεται να επενδύουν σε διαφορετικά πράγματα όπως η εκπαίδευση, οι στενές σχέσεις με ξεχωριστούς ανθρώπους και η ανάγκη για προβολή των ριζών/ προγόνων τους. Όμως, δεν υπάρχει μόνο μια κοινωνική ομάδα, αλλά πολλές. Ως αποτέλεσμα αυτού είναι η ανάπτυξη του ανταγωνισμού και της επιθετικότητας μεταξύ των ανθρώπων προκειμένου να επικρατήσουν οι δυνατότεροι στην επικρατέστερη ομάδα (Ζωγράφου, 2003), διευρύνει τις ανισότητες, καθώς δεν έχουν όλα τα άτομα τις ίδιες ευκαιρίες.

Άλλες προσεγγίσεις

Η Ruth Levitas (2004) ταυτοποίησε 3 κυρίαρχες διαφορετικές προσεγγίσεις για τον κοινωνικό αποκλεισμό:

(α) ως αποτέλεσμα της φτώχειας, όπου εξετάζει τα εισοδήματα ως βασικό κριτήριο του αποκλεισμού, ενώ, θεωρεί τον τρόπο μείωσης ή αύξησης των επιδομάτων και την αναδιανομή του εισοδήματος τρόπο κάλυψης των βασικών αναγκών.

(β) ως αποτέλεσμα αποκλεισμού από την εργασία ή αβεβαιότητας στην εργασία, δηλαδή άτομα που κινδυνεύουν να μείνουν άνεργα. Η προσέγγιση αυτή θεωρεί την εργασία ως μέσο για την ένταξη των ατόμων της παραγωγικής ηλικίας στην κοινωνία, ενώ, ο βασικός δείκτης που εξετάζεται η ανεργία.

(γ) ως παρέκκλιση στις ηθικές και πολιτισμικές νόρμες της κοινωνίας, δηλαδή, τα άτομα τα οποία χαρακτηρίζονται από μια διαφορετική κουλτούρα επιβίωσης (φτώχειας ή εξάρτησης) και «ευθύνονται» για την κατάσταση φτώχειας, στην οποία βρίσκονται, καθώς και τη μετάδοσή της από γενιά σε γενιά. Παραδείγματα τέτοιων συμπεριφορών, τις οποίες η κοινωνία θεωρεί ως κουλτούρες «διαφορετικής επιβίωσης» είναι οι άεργοι, οι νέοι με παραβατική συμπεριφορά ή/και οι άγαμες μητέρες.

Έτσι, οι κοινωνικές ανισότητες έχουν ως αποτέλεσμα τον αποκλεισμό ή την προβληματική πρόσβαση ατόμων ή ομάδων σε διάφορους τομείς της κοινωνίας. Άλλωστε γίνεται αντιληπτό πως η μη πρόσβαση ατόμων ή ομάδων σε βασικούς τομείς της

κοινωνικής ζωήςόπως η εκπαίδευση ή εν μέρει μέσω μιαςδιαδικασίας κατά την οποία αποκλείονται σταδιακάεξαιτίας ενός προβλήματος, οδηγεί αναπόφευκτα σε πολλά άλλαεπακόλουθα προβλήματα.

2.2 Ανισότητες στην εκπαίδευση

Οι ανισότητες στην εκπαίδευση θεωρούνται ένα από τα βασικότερα ζητήματα για τα εκπαιδευτικά συστήματα παγκοσμίως, αφού βασίζονται σε συγκεκριμένες εκπαιδευτικές πολιτικές (Κυρίδης, 2015). Ιδιαίτερα, οργανισμοί όπως οι OECD, UNESCO και EU δραστηριοποιούνται ώστε να αναδείξουν το ζήτημα των εκπαιδευτικών ανισοτήτων (Tsatsaroni, 2011). Η εκπαιδευτική ανισότητα είναι η άνιση κατανομή των ακαδημαϊκών πόρων, συμπεριλαμβανομένων αλλά όχι περιοριστικά, χρηματοδότηση σχολείου, εξειδικευμένοι και έμπειροι δάσκαλοι, βιβλία και τεχνολογίες σε κοινωνικά αποκλεισμένες κοινότητες. Αυτά αποτελούν και τα μέτρα της ικανότητας ακαδημαϊκής απόδοσης ενός ατόμου.

Οι αιτίες των ανισοτήτων όσον αφορά τις εκπαιδευτικές ευκαιρίες είναι αρκετές και διαφοροποιούνται ανάλογα με το υπό εξέταση περιβάλλον κάθε φορά. Οι αιτίες δύναται να προέρχονται από:

- (i) Απουσία ή αναλγησία του εθνικού εκπαιδευτικού συστήματος.
- (ii) Περιφερειακή ανισορροπία.
- (iii) Φτώχεια των γονέων.
- (iv) Διαφορετικό επίπεδο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.
- (v) Διαφορές στο οικιακό περιβάλλον.
- (vi) Έμφυλες διαφορές (Clark, 2014:18).

Ένα από τα κυριότερα ζητήματα των κοινωνικών ανισοτήτων αποτελεί η άνιση σχολική απόδοση, η οποία δεν έχει σχέση με τα φυσικά χαρακτηριστικά κάθε μαθητή αλλά με «την εσωτερίκευση των δεδομένων κοινωνικών όρων, μέσα στους οποίους γεννιέται και μεγαλώνει το άτομο, κατά τέτοιο τρόπο ώστε η διαδικασία να εμφανίζεται ως φυσική»(Αλεξίου, 2007:93). Με άλλα λόγια η κοινωνική τάξη μέσα στην οποία γεννιέται και μεγαλώνει ένα άτομο είναι υπεύθυνη για να εξελίξει τις κλίσεις, τα ταλέντα και τις κοινωνικές δεξιότητες που μπορεί να διαθέτει αυτό. Επομένως οι κοινωνικές ανισότητες μπορούν να συνδεθούν με τη θέση που κατέχει ο καθένας σε μία κοινωνική τάξη, δίνοντας να γίνει κατανοητό ότι η θέση που κατέχει κάποιος στον κοινωνικό καταμερισμό της

εργασία του δίνει τη δυνατότητα να έχει πρόσβαση σε συγκεκριμένα κοινωνικά αγαθά ή να αποκλείεται από αυτά. (Αλεξίου, 2009).

Σε έρευνα η οποία πραγματοποιήθηκε από το Αμερικανικό ίδρυμα Bill&MelindaGatesFoundation (2006) παρουσίασε αποτελέσματα που δείχνουν πως το μεγαλύτερο μέρος των παιδιών που εγκατέλειψαν το σχολείο, αιτία ήταν η έλλειψη ενθάρρυνσης. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο δείχνει να έχει το μορφωτικό επίπεδο των γονέων καθώς επίσης και το οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο αυτών όσο αφορά την μειωμένη σχολική επίδοση των μαθητών. Στα πλαίσια αυτά, οι Tsakloglou&Cholezas (2005) κατέληξαν στο συμπέρασμα πως οι γονείς οι οποίοι διαθέτουν υψηλό μορφωτικό επίπεδο παρέχουν στα παιδιά τους εμπνέον σε μεγαλύτερο βαθμό την έννοια της μάθησης δίνοντας και περισσότερα κίνητρα στα παιδιά τους.

Από τα παραπάνω προκύπτει και ο όρος της κοινωνικής αναπαραγωγής, ο οποίος περιγράφει πώς οι κοινωνικές ανισότητες συντηρούνται, οξύνονται ή αμβλύνονται. Σε περιπτώσεις που παρατηρούνται πρακτικές κατά τις οποίες εμφανίζονται ιεραρχικές δομές, κατανομή του πλούτου και των εξουσιών η αναπαραγωγή είναι ένα θέμα περιλαμβάνεται (Gewirtz&Cribb, 2011). Βασικό σημείο για να εξακριβωθεί η έννοια της αναπαραγωγής στην εκπαιδευτική διαδικασία είναι η έρευνα που διεξήγαγε ο Willis (1977) όπως αναφέρεται στο Giddens, 2002). Η συγκεκριμένη προσπάθησε να διακρίνει με ποιο τρόπο τα παιδιά των εργατικών τάξεων διαλέγουν ή αναγκάζονται να διαλέξουν απασχόληση που άπτεται στην εργατική τάξη. Έτσι αναπαράγεται «η δομή του καταμερισμού του πολιτισμικού κεφαλαίου ανάμεσα σε αυτές τις ομάδες ή τάξεις, συμβάλλοντας έτσι στην αναπαραγωγή της κοινωνικής δομής» (Bourdieu, 2014). Η γοεική εμπλοκή, αποτελεί παγιωμένη στάση, ειδικότερα μάλιστα σε μικρότερες εκπαιδευτικές βαθμίδες, ου το παιδί αδυνατεί να αναλάβει ατομικές ευθύνες αυξημένης βαρύτητας. Επιπλέον, σημαντικό ρόλο έχει και η κοινωνικοοικονομική κατάσταση αλλά και μόρφωση των γονέων, οι οποίοι με τη σειρά τους παρέχουν ισχυρότερα κίνητρα προς τη μάθηση στα παιδιά τους, καθώς προσδωκεί από το παιδί την αύξηση του μορφωτικού κεδφαλαίου. Ωστόσο δεν φαντάζει εύκολο για κάποιο παιδί από την εργατική τάξη να αποκοπεί από την αντίθετη κουλτούρα από εκείνη που καλλιεργείται στο σχολείο, ακόμα και αν είναι πεπεισμένο ότι η εκπαίδευση που του παρέχεται μπορεί να του χαρίσει ένα πιο ελπιδοφόρο αύριο.

2.3 Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει εισχωρήσει δυναμικά στην καθημερινότητά των ατόμων, ειδικότερα μάλιστα κατά το τελευταίο έτος, στη διάρκεια του οποίου δημιουργήθηκε η επιτακτική ανάγκη εφαρμογής της εξ αποστάσεως διδασκαλίας, λόγω της πανδημικής κρίσης που εμφανίστηκε. Όσο αφορά την εκπαιδευτική πράξη, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν έρχεται να αντικαταστήσει την κλασική εκπαίδευση, αντίθετα έρχεται να συμπληρώσει και να βοηθήσει το υπάρχον εκπαιδευτικό σύστημα (Αβραάμ, 2002). Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια πρακτική της οποίας η επιλογή και εφαρμογή παρατηρείται ραγδαία αυξάνεται κατά τα τελευταία έτη. Η δημιουργία προγραμμάτων για την διευκόλυνση της εκπαίδευσης, η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών πάνω σε λογισμικά αλλά και μεθοδολογίες που την κάνουν πιο οικεία απέναντι στους μαθητές είναι μερικοί από τους τρόπους που χρησιμοποιούνται για την εξέλιξη της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης. Το σημαντικότερο κομμάτι όμως αυτής είναι η αλληλεπίδραση, για την αποτελεσματικότητα τόσο των δια ζώσης όσο και των εξ αποστάσεως εκπαιδευτικών προγραμμάτων. Το εκπαιδευτικό προσωπικό, κλήθηκε να πράξει με τρόπο ανάλογο έτσι ώστε η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση να μην είναι απρόσωπη και ξένη απέναντι στους μαθητές, αλλά να πραγματοποιείται με τρόπο τέτοιο ώστε να παρέχει την ίδια δυνατότητα προς μάθηση με την δια ζώσης. Τόσο το εκπαιδευτικό όσο και το μαθητικό δυναμικό αντιμετώπισε πρωτόγνωρες συνθήκες, με αυξημένη δυσκολία.

Ο Moore (1989), εξετάζοντας την αλληλεπίδραση στην εκπαίδευση από απόσταση, διέκρινε τρεις μορφές αλληλεπίδρασης:

- αλληλεπίδραση μαθητή-περιεχομένου,
- αλληλεπίδραση μαθητή-διδάσκοντα και
- αλληλεπίδραση μαθητή-μαθητή.

Οι σχέσεις αυτές διαφοροποιήθηκαν σημαντικά κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, καθώς το περιβάλλον μεταφέρθηκε από το σχολείο στο σπίτι, και η επικοινωνία διαφοροποιήθηκε. Τη διαδρομή ανακόπτει ο υολογιστής, έτσι η επικοινωνία δε γίνεται απευθείας, μειώνοντας την αλληλεπίδραση. Ακόμα, αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, διακρίνονται κάποιες μορφές, οι οποίες σχετίζονται με τη χρήση των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας, οι οποίες έχουν δυναμικό χαρακτήρα. Έτσι, διακρίνεται σε Ασύγχρονη, Σύγχρονη και Μεικτή – Συνδυαστική.

Κατά την διάρκεια ενός εξ αποστάσεως εκπαιδευτικού προγράμματος σπουδών σημαντικά κομμάτια για την διεξαγωγή του αποτελούν τόσο ο σχεδιασμός της εκπαιδευτικής ύλης όσο και η παραγωγή του διδακτικού προγράμματος. Το εκπαιδευτικό υλικό είναι εκείνο που αναλαμβάνει τον ρόλο του διδάσκοντα, σε αντίθεση με την δια ζώσης εκπαίδευση όπου οι ρόλοι λειτουργούν αντιστρόφως ανάλογα. Ωστόσο, αυτό δεν ισχύει στην περίπτωση μας, καθώς το υλικό προϋπήρχε αφενός, δεν σχεδιάστηκε για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, και βέβαια τις διαφορές μεταξύ πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης και εκπαίδευσης ενηλίκων ως προς τη μεθοδολογία υλοποίησης της, καθώς δεν μπορεί να είναι το ίδιο.

Επιπλέον, στην περίπτωση της δια ζώσης εκπαίδευσης, ο εκπαιδευτής διατελεί υποστηρικτικό έργο, πλαισιώνοντας το διδακτικό υλικό, κάτι που δεν ισχύει στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση (Dede, 1996). Αυτό ωστόσο φαίνεται να δρα αρνητικά στο κομμάτι της αλληλεπίδρασης μαθητή- διδάσκοντα. Από τη μια ο μαθητής που χρειάζεται άμεση απτική και οπτική επαφή και αλληλεπίδραση με τους διδάσκοντες αλλά και καθοδήγηση στον τρόπο έρευνας και διεξαγωγής της μάθησης. Από την άλλη, οι ίδιοι οι διδάσκοντες δείχνουν να βιώνουν άγχος για τη νέα τάξη των πραγμάτων που καλούνται να ακολουθήσουν. Η έλλειψη της πατροπαράδοτης αίθουσας, η απουσία της δια ζώσης επαφής και η αναποτελεσματική αξιολόγηση των μαθητών φαίνεται να δυσκολεύουν τους συμμετέχοντες, προσθέτοντάς τους άγχος.

Σημαντικό ρόλο στο σημείο αυτό παίζει η δια βίου μάθηση που πρέπει να έχουν οι εκπαιδευτικοί. Καθώς, στην εποχή μας η τεχνολογία επηρεάζει άμεσα την καθημερινότητα, είναι βασικό τόσο το εκπαιδευτικό προσωπικό όσο και οι μαθητές να είναι εξοικειωμένοι. Η εκμάθηση λογισμικών που υποβοηθούν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση αλλά και η διαφοροποίηση του τρόπου διδασκαλίας της εκπαιδευτικής ύλης είναι κάποια από τα δεδομένα που αλλάζουν σε σχέση με την δια ζώσης εκπαίδευση. Αποτελεί ανάγκη οι εκπαιδευτικοί να ανανεώνουν τις γνώσεις τους συνεχώς και να ακολουθούν τις ανάγκες τόσο της κοινωνίας γενικότερα, όσο και ειδικότερα των ίδιων των παιδιών (Bender, 2008).

Στο κομμάτι της αλληλεπίδρασης μαθητή- περιεχομένου, όπως αναφέρθηκε παραπάνω, το διδακτικό υλικό αναλαμβάνει τα ηνία της μάθησης. Οι Γκιόσος και Κουτσούμπα (2005), υπογράμμισαν πως η αλληλεπίδραση μαθητή και διδακτικού υλικού μπορεί να οδηγήσει στην ανταλλαγή απόψεων καθώς και στην πραγματοποίηση κριτικού αναστοχασμού. Ο σχεδιασμός του διδακτικού υλικού διαδραματίζει καθοριστικό

παράγοντα αφού «είναι ο κύριος μοχλός της διδασκαλίας, ένα ευέλικτο διδακτικό εργαλείο που αποσκοπεί στο να προσλάβει ένα μεγάλο, ίσως το μεγαλύτερο μέρος του διδάσκοντα» (Λιοναράκης, 2001). Βέβαια, όπως αναφέραμε πιο πάνω, ο συνδυασμός του διδακτικού υλικού και η υποστηρικτική θέση του διδάσκοντα, μπορεί να επιφέρει επιθυμητά αποτελέσματα και μαζί να συντελέσουν στην ορθή εκμάθηση και μετάδοση γνώσης.

Ολοκληρώνοντας, το κομμάτι της αλληλεπίδρασης ανάμεσα στους μαθητές είναι δυνατό να διακριθεί και σε αυτό το κομμάτι η αλλαγή και η εξέλιξη. Το παιδί με τα δεδομένα της διαζώσης εκπαίδευσης και του παραδοσιακού πλαισίου μάθησης είχε την τάση να αντιμετωπίζει την σχολική εκπαίδευση με παθητικό τρόπο. Οι μαθητές, με τη βοήθεια των τεχνολογικών μέσων, μπαίνουν στη διαδικασία της έρευνας, της διερεύνησης και της δημιουργίας και όλα αυτά τους δίνουν τη δυνατότητα για δικτύωση και συνεργασία με ομότιμούς τους. Επιπλέον, οι μαθητές όταν θέλουν να καταλάβουν ή να ψάξουν κάτι δείχνουν μια φυσική ροπή στην χρήση της τεχνολογίας και αυτό μπορεί να διακριθεί από την αυθόρμητη κατεύθυνση προς την τεχνολογία με την ευρύτερη έννοια, όπως η χρήση του διαδικτύου ή των ψηφιακών συσκευών (Oblinger&Oblinger, 2005).

Για να γίνει εφικτή η παράθεση παραδειγμάτων αναφορικά και με τις αλληλεπιδράσεις, έτσι όπως τις όρισε ο Moore (1989), χρειάζεται να ορίσουμε το πλαίσιο επίδρασης και αυτό δεν είναι άλλο από την εξ αποστάσεως μάθηση στο σχολείο. Η κατάκτηση της αλληλεπίδρασης των μαθητών με το εκπαιδευτικό υλικό έγινε με την χρήση τεχνολογικών μέσων και τη χρήση ηλεκτρονικού υλικού, το οποίο είτε παραδόθηκε έτοιμο είτε κατακτήθηκε μετά από έρευνα και αναζήτηση των ιδίων των μαθητών. Η αλληλεπίδραση με άλλους μαθητές παρατηρήθηκε μέσα από την χρήση μικροφώνου και κάμερας αλλά και στην δυνατότητα της γραπτής επικοινωνίας μαζί τους, μέσω e-mail. Έτσι, υπήρξε η δυνατότητα για ανταλλαγή ιδεών και υποστήριξη θέσεων μέσω επιχειρημάτων. Τέλος, στον τομέα της αλληλεπίδρασης με τους διδάσκοντες, παρόλο που απουσίαζε η φυσική αλληλεπίδραση, ή εξ αποστάσεως επαφή έδειξε να λειτουργεί με θετικό τρόπο. Υπήρξε υποστήριξη των μαθητών και διάθεση για διευκρινήσεις.

Συμπερασματικά, στα πλαίσια της εξέλιξης της πανδημίας στη σχολική κοινότητα, φαίνεται πως η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση έχει μπει για τα καλά στην καθημερινότητα των μαθητών, ενώ, σημαντική επίδραση φαίνεται να έχει ο/η εκάστοτε διδάσκων/-ουσα. Επιπλέον, η διασφάλιση μεταξύ διδάσκοντα και μαθητή αμοιβαίας και τακτικής

επικοινωνίας, αποτελεί σπουδαίο ρόλο αφού η ποιότητά της έρχεται να αντισταθμίσει την έλλειψη προσωπικής επαφής και αμεσότητας (Ζυγούρης & Μαυροειδής, 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ

3.1 Ανισότητες και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση

Σε μια κοινωνία εντοπίζονται αρκετές ανισότητες διαφορετικής μορφής μεταξύ ατόμων ή κοινωνικών ομάδων: ανισότητες εισοδήματος, φύλου, φυλής, ανισότητες στην εκπαίδευση κλπ. Έτσι, η πολιτική ηγεσία μιας χώρας συνήθως στοχεύει στη μείωση των ανισοτήτων για την προαγωγή της ίσης μεταχείρισης, των ίσων ευκαιριών και αποτελεσμάτων για τον πληθυσμό τους (Πουλόπουλος, 2014).

Η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια σύγχρονη τάση της εποχής με διττό ρόλο όσο αφορά τις κοινωνικές και εκπαιδευτικές ανισότητες. Η ανοικτή εκπαίδευση ή αλλιώς ανοικτή παιδεία, όπως την αποκαλούν, αποτελεί ως μέσο για την άρση των κοινωνικών διακρίσεων. Η εκπαίδευση αποτελεί διαχρονικά ένα αγαθό, το οποίο προσφέρεται δωρεάν σε όλους στην χώρα μας, όμως πολλές φορές άλλοι παράγοντες όπως η οικονομική κατάσταση, η κοινωνική θέση, η κουλτούρα και τα πρότυπα των παλαιότερων εποχών δημιουργούν δυσκολίες ως προς την αποτελεσματική εφαρμογή της. Έτσι, το νέο αυτό υβριδικό μοντέλο εκπαίδευσης μπορεί να μη βασίζεται στις κλασικές εκπαιδευτικές μεθόδους όμως αξιοποιεί τις νέες τεχνολογίες αυξάνοντας τα κενά και τις αδυναμίες της συμβατικής εκπαίδευσης που ενδεχομένως να προκύπτουν σε κάποιες πληθυσμιακές ομάδες (Δελημήτρου, 2019), καθώς σε κάποιες περιπτώσεις προσφέρει ευκαιρίες.

Η οικονομική και κοινωνική ανισότητα στην κοινωνία είναι δεδομένη. Αναγκαστικά αυτή μεταφέρεται στην Παιδεία. Με την εφαρμογή δε του άκαμπτου κανόνα της «ισότητας» των μαθητών, αφήνει άθικτες τις υλικές ανισότητες μεταξύ τους. Μια τέτοια αντίληψη οδηγεί σε πλεονεκτική θέση μαθητές με ισχυρά εξωτερικά εφόδια από την οικογένεια και αυτόματα, το ίσο δικαίωμα μετατρέπεται σε άνιση κατάσταση. Η καθιέρωση όμως της δημόσιας Παιδείας επιδίωκε ακριβώς το αντίθετο! Να εξαλείψει δηλ. τις κοινωνικές ανισότητες των μαθητών στο σχολείο και όλοι να λάβουν εκπαίδευση ικανή να τους κάνει πραγματικά ισότιμους και παραγωγικούς πολίτες στην κοινωνία.

Παρά τα πλεονεκτήματα που μπορεί να προσφέρει η ανοικτή εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, υπάρχουν και πολλές δυσκολίες. Οι Ρετινιώτη και Μάντζιου (2010) στην έρευνα τους για την πρόσβαση των φτωχών και των κοινωνικά αποκλεισμένων ομάδων της Αθήνας έδειξαν ότι η εκπαίδευση ως κοινωνικός θεσμός συμβάλλει στη διατήρηση των ανισοτήτων. Άλλωστε το εκπαιδευτικό σύστημα επιτελεί δύο συγκεκριμένους σκοπούς που συντελούν στη διατήρηση της συνέχειας της κοινωνίας: την κοινωνικοποίηση και την επιλογή, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να εξισώσει τις κοινωνικές διαφορές και να διευκολύνει την κοινωνική κινητικότητα (Τσομπάνογλου & Οικονόμου, 2005).

Το εκπαιδευτικό σύστημα συμβάλλει έμμεσα στον αποκλεισμό, διαιωνίζοντας τις ανισότητες μέσα από τις παρεχόμενες εκπαιδευτικές υπηρεσίες, το επίπεδο των γνώσεων (διαβαθμισμένοι τίτλοι σπουδών), την κοινωνική θέση, το θρήσκευμα, την εθνικότητα και το φύλο. Έρευνες των τελευταίων ετών έδειξαν πως ο αποκλεισμός γίνεται από τους φορείς εκπαίδευσης μέσω (Ρετινιώτη & Μάντζιου, 2010):

- της απαγόρευσης ή του περιορισμού της πρόσβασης των παιδιών στο σχολείο,
- την άρνηση της εγγραφής παιδιών,
- την παροχή ελλιπούς εκπαίδευσης και
- την έλλειψη διαδοχικής εκπαίδευσης στους μαθητές, οι οποίοι λόγω της σχολικής διαρροής σταματούν και αρχίζουν ξανά τη φοίτηση τους σε μεταγενέστερο χρόνο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας των Ρετινιώτη και Μάντζιου (2010) έδειξε πως η συντριπτική πλειοψηφία των ατόμων που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, όπως μετανάστες, στην Ελλάδα συμμετέχουν σε έναν βαθμό στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αναλυτικότερα, τα εμπόδια που αντιμετωπίζουν ως προς την πρόσβαση τους αφορούν τη γλώσσα, την έλλειψη των απαραίτητων εγγράφων και την έλλειψη πληροφόρησης τους για το δικαίωμα στην εκπαίδευση.

Αντίστοιχη έρευνα στην Μ. Βρετανία, μελέτησε την πορεία εκπαίδευσης και κατάρτισης 400 προσφύγων και αιτούντων άσυλο το 2001. Τα αποτελέσματα της έδειξαν ότι ένα 20% παρακολουθούσε ήδη κάποιο πρόγραμμα εξ' αποστάσεως σπουδών για τη λήψη πτυχίου, ένα 4% συμμετείχε σε εξ' αποστάσεως προγράμματα κατάρτισης και ένα 8% είχε εκπαιδευτεί παλαιότερα με την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Οι λόγοι αποχής τους από την εκπαίδευση δε διαφέρουν από την Ελληνική έρευνα αφού είναι η έλλειψη γνώσης της γλώσσας, των προγραμμάτων κατάρτισης και του δικαιώματος τους στην

εκπαίδευση αλλά και ο οικογενειακό φόρτος των καθημερινών υποχρεώσεων (Bloch, 2001).

Η αποτελεσματικότητα της υλοποίησης της στρατηγικής για την εξ αποστάσεως παρεχόμενη εκπαίδευση εξαρτάται από διάφορες προϋποθέσεις . Πολλές είναι εκείνες οι παράμετροι που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην πραγματοποίηση της .Πρώτα απο όλα η βασικότερη προϋπόθεση είναι η τεχνολογική ετοιμότητα και η απαραίτητη τεχνογνωσία . Οι εκπαιδευτικοί , οι μαθητές αλλά και οι γονείς θα πρέπει να διαθέτουν όλες εκείνες τις τεχνολογικές δυνατότητες τόσο των ψηφιακών μέσω όσο και των εργαλείων ώστε να μπορέσει να επιτευχθεί η άρτια αλλά και η σωση απομακρυσμένη εκπαίδευση με την χρήση όλων εκείνων των απαραίτητων τεχνολογικών μέσων και την κατάλληλη τεχνογνωσία η οποία θα αναβαθμίσει την παρεχόμενη αυτήν εκπαίδευση . Παράλληλα με αυτο απαραίτητη είανι η πρόσβαση όλων των πολιτών σε υποδομές που υπάρχει προσβαση στο διαδίκτυο .

Ακόμα άλλη προϋπόθεση είναι η προσβασιμότητα των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων στο εκπαιδευτικό υλικό που παρέχεται μέσα απο τις διαδικτυακές πλατφόρμες . Η πλατφόρμα περιλαμβάνει όλα εκείνα τα γνωστικά αντικείμενα που είναι απαραίτητα για το κάθε διαδικτυακό μάθημα (Ζυγούρης -Μαυροειδής, 2011). .

Εκτός όμως από αυτό απαραίτητη προϋπόθεση είναι και η παιδαγωγική ετοιμότητα όλων των εκπαιδευτικών. Οι εκπαιδευτικοί πρέπει να ίναι κατάλληλα προετοιμασμένοι στο θέμα του σχεδιασμού της διαδικασίας εκπαίδευσης .Πρέπει το κράτος να είναι σε θέση αλλά και να έχει την οικονομική δυνατότητα να διαθέσει ένα σημαντικό ποσό για την εκπαίδευση και την επιμόρφωση τους πανω σε αυτο το καινούριο πρόγραμμα που έχει τεθεί στην εκπαιδευτική κοινότητα (Brandsaw , 2002) . Παράλληλα με αυτήν την επιμόρφωση απαραίτητη είναι και η πρακτική εξάσκηση , ώστε να επιτευχθεί το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Ακόμα , κρίσιμη και επιτακτική ειναι και η δυνατότητα των γονέων ή των κηδεμόνων να διευκολύνουν την διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης με την παροχή του κατάλληλου τεχνολογικού εξοπλισμού .

Όλα αυτά όμως θα ήταν χρήσιμα αν άλλαζαν οι στάσεις και οι αντιλήψεις όλων εκείνων των ατόμων που εμπλέκονται στην εκπαιδευτική διαδικασία αλλά και όλων των ανθρώπων γενικότερα που συντηρούν αλλά και διαιωνίζουν στερεότυπα απο τα οποία η η κοινωνία δυσκολεύεται να απεμπλακεί (Τζιμογιάννης , 2002).

Πολυάριθμες έρευνες, κατά τις τελευταίες δεκαετίες, επικεντρώνονται στο ψηφιακό χάσμα, καθώς εφαρμόζονται πολιτικές για την ενσωμάτωση των ΤΠΕ και την προώθηση της ασύγχρονης τηλεεκπαίδευσης στην ανώτατη εκπαίδευση. Η κοινωνική τάξη διαφοροποιεί τους λόγους χρήσης του διαδικτύου και τις αντιλήψεις των φοιτητών για τα ηλεκτρονικά μαθήματα. Όλοι σχεδόν οι φοιτητές κάνουν χρήση του διαδικτύου, κυρίως για τη συμμετοχή στα κοινωνικά δίκτυα και ψυχαγωγία και λιγότερο για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Οι περισσότεροι φοιτητές έχουν θετικές αντιλήψεις για τα ηλεκτρονικά μαθήματα, αλλά αυτές διαφοροποιούνται ανάλογα με τη συχνότητα χρήσης του διαδικτύου και την κοινωνική τάξη. Φαίνεται να υπάρχει ψηφιακό χάσμα, το οποίο οξύνεται, καθώς αναπτύσσεται η ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση και αυξάνεται ο αριθμός των ηλεκτρονικών μαθημάτων. Το ψηφιακό χάσμα αποτελεί σοβαρό πρόβλημα για το πανεπιστήμιο, γιατί αναπτύσσει νέες μορφές ανισοτήτων που πλήττουν, σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση, τους φοιτητές από τις χαμηλότερες κοινωνικές κατηγορίες. Τα ιδρύματα της ανώτατης εκπαίδευσης χρειάζεται να εφαρμόσουν πολιτικές για την άμβλυνση του ψηφιακού χάσματος που έχει σοβαρές επιπτώσεις στις εμπειρίες των φοιτητών από τις σπουδές και στις μελλοντικές επαγγελματικές τους διαδρομές.

3.2 Ηλεκτρονική Μάθηση

Η εξέλιξη που παρατηρείται στην πορεία των κοινωνιών, καταγράφεται σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Σημαντικός παράγοντας στην εξέλιξη αυτή, αποτελεί η τεχνολογική πρόοδος, τα προσφερόμενα μέσα της οποίας συντελούν στους διάφορους τομείς τη καθημερινότητα των ανθρώπων. Ένα από τα πεδία αυτά, αποτελεί η εκπαίδευση, η οποία μετασχηματίζεται συνεχώς εκμεταλλευόμενη τα διαθέσιμα μέσα, ακολουθώντας τις κοινωνικές επιταγές, και τις τεχνολογικές εξελίξεις. Στα πλαίσια αυτά αναπτύχθηκε μια νέα παιδαγωγική προσέγγιση αυτή της εξ αποστάσεως διδασκαλίας, κατά την οποία η μάθηση πραγματοποιείται μέσα ηλεκτρονικών τεχνολογικών μέσων. Ως πρακτική, η ηλεκτρονική μάθηση διαθέτει έντονα καινοτόμο χαρακτήρα, καθώς μετατοπίζει εντελώς το επίκεντρο στο οποίο πραγματοποιείται η εκπαιδευτική διαδικασία, από το πραγματικό, στο εικονικό, διαμορφώνοντας ριζικά διαφορετικά δεδομένα, τόσο για τους εκπαιδευτές, όσο και για τους εκπαιδευόμενους, οι οποίοι όχι μόνο καλούνται να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, αλλά και να συμμετέχουν με τρόπο δυναμικό και εποικοδομητικό.

Η δημοτικότητα της ψηφιακής τεχνολογίας οδηγεί στη χρήση ψηφιακών πόρων και εργαλείων επικοινωνίας για μάθηση στη σχολική εκπαίδευση. Για να επωφεληθούν από αυτόν τον τύπο ψηφιακής μάθησης, οι μαθητές χρειάζονται δεξιότητες έρευνας και κριτικής σκέψης για να επιλέξουν και να επεξεργαστούν χρήσιμες και αξιόπιστες πληροφορίες από διάφορες πηγές μάθησης. Η εισαγωγή ψηφιακών πόρων, ψηφιακών τρόπων επικοινωνίας και ψηφιακών πλατφορμών για μάθηση και διδασκαλία φέρνει πολλές ευκαιρίες για την ενίσχυση της μαθησιακής διαδικασίας στη σχολική εκπαίδευση τον 21ο αιώνα. Προβλέπεται ότι μια τέτοια διαδικασία μάθησης υποστηρίζεται από πόρους σε ψηφιακές και μη ψηφιακές μορφές απρόσκοπτα μέσα και έξω από τις ψηφιακές αίθουσες διδασκαλίας (So, 2012), όπου οι μαθητές χρησιμοποιούν συνήθως φορητές υπολογιστικές συσκευές και δίκτυα κοινωνικής μάθησης για την ανάκτηση, επιλογή και ανταλλαγή αυθεντικών πληροφοριών από πολλές πηγές (Alvarezetal., 2013).

Ο όρος e-Learning παραπέμπει στην αναγκαία προϋπόθεση της χρήσης ενός Η/Υ που είναι συνδεδεμένος με το διαδίκτυο, προκειμένου να καταστεί δυνατή η πρόσβαση σε πληροφορίες και περιεχόμενα, τα οποία αξιολογούνται ως κατάλληλα και αποδοτικά για τη μάθηση (Σοφός και άλλοι, 2015). Η τεχνολογία φαίνεται να διαδραματίζει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο στην ενδυνάμωση και τον εκσυγχρονισμό των εκπαιδευτικών μονάδων, καθώς και ειδικότερα στην διαδικασία επίτευξης των επιμέρους εκπαιδευτικών μαθησιακών στόχων που τίθενται. Οι εκπαιδευόμενοι στη σύγχρονη εποχή έχουν πρόσβαση σε πολλά και διαφορετικά κανάλια, τόσο επικοινωνιακού όσο και πληροφοριακού χαρακτήρα. Η ηλεκτρονική μάθηση επιτυγχάνεται μέσω της διεξαγωγής εξ αποστάσεως διδασκαλίας, εκμεταλλευόμενη τα διαθέσιμα τεχνολογικά μέσα.

Με τον όρο της εξ αποστάσεως διδασκαλίας ορίζεται η απόκτηση γνώσεων και ικανοτήτων με έμμεση πληροφόρηση και καθοδήγηση που περιλαμβάνει όλες τις τεχνολογίες και άλλες μορφές μάθησης από απόσταση (U.S. DistanceLearningAssociation, 1998). Η ηλεκτρονική μάθηση δεν αποτελεί μία καινούρια μέθοδο στον εκπαιδευτικό τομέα, ωστόσο κατά τη διάρκεια των τελευταίων ετών αποτελεί μία περισσότερο διαδεδομένη πρακτική στα σύγχρονα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα, προσφέροντας μεγαλύτερη ευκολία σε πολλές περιστάσεις οι οποίες απαιτούν την εφαρμογή της. Σήμερα λοιπόν η ηλεκτρονική μάθηση (e- learning) επιλέγεται ολοένα και περισσότερο, καθώς η αξία και τα πλεονεκτήματά της βρίσκονται στο επίκεντρο της ερευνητικής διαδικασίας. Η ηλεκτρονική μάθηση δύναται να πραγματοποιείται σύγχρονα ή ασύγχρονα, προσφέροντας την ευκαιρία στους

εκπαιδευόμενους να παρακολουθήσουν το μάθημα, με βάση τον ελεύθερο χρόνο τους. Το παραπάνω αφορά κυρίως στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, των οποίων ο χρόνος είναι ιδιαίτερα περιορισμένος και η ευελιξία αυτή συμβάλλει σημαντικά στη διαχείριση του χρόνου, καθώς και της μελέτης, με βάση τις υποχρεώσεις τους.

Πολλοί άνθρωποι εξακολουθούν να θεωρούν τα παραδοσιακά πανεπιστήμια ως τον καλύτερο τρόπο για να αποκτήσουν γνώσεις και να αποκτήσουν δίπλωμα, η διαδικτυακή μάθηση αποδεικνύεται ότι είναι μια εξαιρετική εναλλακτική λύση. Οι μαθητές στο σχολείο σήμερα, έχουν την ευκαιρία να σπουδάσουν στον δικό τους χρόνο αλλά και χώρο. Με βάση αυτό οι εκπαιδευόμενοι μαθαίνουν να διαχειρίζονται το χρόνο τους ανάλογα με τις υποχρεώσεις στο σχολικό περιβάλλον. Ωστόσο η ηλεκτρονική μάθηση εκτός από πλεονεκτήματα διαθέτει και σημαντικά μειονεκτήματα. Ένα από τα σημαντικότερα, το οποίο αφορά κυρίως σε μικρότερες ηλικίες αποτελεί η ορθή κοινωνικοποίηση. Στο σχολικό περιβάλλον τα παιδιά γνωρίζουν τη διαδικασία της κοινωνικοποίησης, διαμορφώνουν φιλικές σχέσεις, ενώ ενσωματώνουν σημαντικές αξίες οι οποίες θα τους συνοδεύουν καθόλη τη διάρκεια της ζωής τους. Ο υγιής ανταγωνισμός μεταξύ των μαθητών, συμβάλλει στην αύξηση της αποδοτικότητας όσο αφορά στα σχολικά μαθήματα.

Η ανθρώπινη αλληλεπίδραση είναι σχεδόν μηδενική στη διαδικασία της διαδικτυακής μάθησης, αντίθετα στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα στα οποία πραγματοποιείται φυσική παρουσία, η αλληλεπίδραση είναι αυξημένη και τα πλεονεκτήματα που επιφέρει πολλά για τον άνθρωπο. Ακόμα, ο όγκος των εκπαιδευόμενων στην εξ αποστάσεως διδασκαλία, δύναται να είναι τόσο μεγάλος, δημιουργώντας προβλήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Επιπλέον, δεν διαθέτει πρόσβαση στο διαδίκτυο ούτε ηλεκτρονικό υπολογιστή το σύνολο των εκπαιδευόμενων, οι οποίοι καταλήγουν πολλές φορές να αποκλείονται από την εκπαιδευτική διαδικασία. Είναι σημαντικό η ηλεκτρονική μάθηση να εκμεταλλεύεται έτσι ως προς τα οφέλη που προσφέρει. Αναλυτικότερα, η διαδικτυακή μάθηση θα πρέπει να θεωρείται ως συμπλήρωμα και επέκταση των κλασικών μορφών μάθησης, καθώς αδυνατεί να αντικαταστήσει πλήρως την προσωπική επαφή με έναν δάσκαλο ή τις ανθρώπινες σχέσεις που αναπτύσσονται σε μια ομάδα. Σε περιπτώσεις είτε που επιθυμείται είτε απαιτείται η ηλεκτρονική μάθηση θα πρέπει να διασφαλίζεται η πρόσβαση του συνόλου των εκπαιδευόμενων, καθώς και να λαμβάνονται υπόψη όλες οι παράμετροι οι οποίες δύναται να επιφέρουν κάποιο αρνητικό αποτέλεσμα.

Το πιο παρατηρήσιμο φαινόμενο είναι τώρα η Διαδικτύωση της κοινωνίας και η διείσδυση των ψηφιακών τεχνολογιών στη μάθηση. Η γνώση αποτελεί τη μετάβαση από την απόκτηση γνώσης μέσω της ανάγνωσης, από το μονόλογο του δασκάλου στην οπτική αντίληψη ή τη συζήτηση στην τάξη. Οι Tagunova et al. (2016) γράφει: «Η ανατροφή με την ευρεία παιδαγωγική έννοια είναι μια σκόπιμη επιρροή της κοινωνίας για να προετοιμάσει τη νεότερη γενιά για τη ζωή. Η ανατροφή με τη στενή παιδαγωγική έννοια είναι μια σκόπιμη επιρροή στην ανάπτυξη συγκεκριμένων προσωπικών ιδιοτήτων... ». Το αντικείμενο της παιδαγωγικής του 21ου αιώνα - η κατηγορία της εκπαίδευσης - έχει επεκτείνει το πεδίο της σημασίας και της κατανόησης. Έχουν εισαχθεί προσεγγίσεις ικανότητας και προσωπικού προσανατολισμού.

3.3 Πανδημία και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση

Ο COVID-19 έχει προκαλέσει βαθιές αλλαγές σε διάφορες διαστάσεις της ζωής των ανθρώπων. Το εκπαιδευτικό σύστημα είναι ένας από τους τομείς που πλήττονται περισσότερο, και υπήρξαν βαθιές αλλαγές κυρίως σε σχέση με τους δασκάλους, τους μαθητές και τους γονείς. Παρ' όλα αυτά, οι κρίσεις δημιουργούν νέες ανάγκες και μια καινούργια πραγματικότητα στο χώρο της εκπαίδευσης. Η είσοδος των νέων τεχνολογιών στη μαθησιακή διαδικασία έφερε σε πολλές περιπτώσεις νέες μορφές ανισοτήτων ανάμεσα στους μαθητές, στους μαθητές και την αλληλεπίδραση τους με την τάξη καθώς και στους μαθητές με την αλληλεπίδραση τους με τον δάσκαλο (Πουλόπουλος, 2014).

Το COVID-19 έχει προκαλέσει βαθιές αλλαγές σε διάφορες διαστάσεις της καθημερινής ζωής. Η κοινωνική απόσταση και τα ζητήματα που σχετίζονται με την απόσταση μεταξύ ανθρώπων οδήγησαν στη λήψη νέων αποφάσεων. Η κοινωνική απομάκρυνση έχει θεωρηθεί προφύλαξη για τη μείωση της προσωπικής επαφής και αναμενόταν να επιβραδύνει τη μετάδοση ιών όπου οι άνθρωποι θα έκαναν σε επαφή κυρίως. Κατά συνέπεια, ο χώρος μεταξύ των ανθρώπων αυξήθηκε και η συχνότητα των επαφών έχει μειωθεί. Δεδομένου ότι τα σχολικά περιβάλλοντα είναι κοινωνικά πυκνά, και τα παιδιά και οι δάσκαλοι αλληλεπιδρούν μεταξύ τους κατά τις ώρες της τάξης, η εκπαίδευση ήταν μια από τις κύριες διαστάσεις που έπρεπε να ληφθούν υπόψη σοβαρά και όσο το δυνατόν γρηγορότερα στην αρχή της πανδημίας. Όλοι οι τύποι εκπαιδευτικών ιδρυμάτων είναι κλειστοί σε πολλές χώρες σε όλο τον κόσμο. Αρκετές δραστηριότητες αναβάλλονται ή ακυρώνονται. Ως αποτέλεσμα του COVID-19, η πρόσωπο με πρόσωπο εκπαίδευση σταμάτησε.

Σήμερα, για την αποφυγή της εξάπλωσης του ιού της πανδημίας, η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση έχει αξιοποιηθεί σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης διαιωνίζοντας ακόμα περισσότερο τις ανισότητες στην εκπαίδευση. Συγκεκριμένα, η πανδημία αύξησε τα ποσοστά της φτώχειας και της ανεργίας στις ΗΠΑ, ενώ στην Ελλάδα το μέγεθος αυτός δεν έχει ακόμα προσδιοριστεί σαφώς, παρότι η ανεργία αυξήθηκε περίπου κατά 16%.

Σε έρευνα της ActionAid σε 14 χώρες, η οποία εξέταζε συνέπειες της πανδημίας στην εκπαίδευση (n=130), κατέληξε πως τα παιδιά των ευάλωτων οικονομικά ομάδων και οικογενειών κινδυνεύουν σε μεγάλο βαθμό να μείνουν εκτός εκπαίδευσης μέχρι το πέρας της πανδημίας. Εκτός από αυτό παρατηρήθηκε πως τα κορίτσια βιώνουν τον αποκλεισμό από την εκπαίδευση νωρίτερα, αφού οι γονείς που έχασαν τη δουλειά τους και αδυνατούν να καλύψουν τα σχολικά έξοδα σταματούν τα κορίτσια τους από το σχολείο, ενώ, σημαντική αύξηση είχαν οι παιδικοί γάμοι και οι εγκυμοσύνες στην εφηβική ηλικία γεγονός που συμβάλλει ακόμα περισσότερο στον αποκλεισμό των γυναικών από την εκπαίδευση (ActionAid, 2020).

Στην χώρα μας, τα δεδομένα για την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση έδειξαν πως σημειώθηκε μεγάλη συμμετοχή στις διαδικτυακές εισηγήσεις μέσω της πλατφόρμα του Webex (1.884.981 μαθητές). Όμως, η νέα πραγματικότητα και η χρήση των νέων τεχνολογιών έφερε ίσες ευκαιρίες και κανόνες σε άνισους ταξικά μαθητές και σε ένα απροετοίμαστο ψηφιακό σχολείο (Λυμπεράκη-Besson, 2020).

Αναλυτικότερα, η έλλειψη ψηφιακής κατάρτισης, οι χαμηλές ταχύτητες μεταδόσεων, οι αργές ηλεκτρονικές πλατφόρμες, τα μειωμένα τεχνολογικά μέσα στα σχολεία, ο αριθμός των μαθητών χωρίς ίντερνετ και υπολογιστή είναι μόνο μερικές από τις αδυναμίες που αύξησαν τις ανισότητες μεταξύ των μαθητών (Λυμπεράκη-Besson, 2020). Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με στοιχεία της ActionAid (2020) τον περασμένο Μάρτιο 1,5 δις παιδιών σταμάτησαν τη δια ζώσης φοίτηση τους από τα σχολεία για να προστατευθούν από τον ιό, με τα περισσότερα από αυτά να αδυνατούν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα σπουδών τους.

Από τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό πως στην περίοδο της πανδημίας η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση φαίνεται να δημιούργησε ένα τοπίο ελλειπών εκπαιδευτικής στήριξης για τους αδύναμους μαθητές ή αλλιώς για τους μαθητές με κοινωνικά και οικονομικά ζητήματα. Έτσι, δημιουργήθηκαν ακόμα περισσότερες ανισότητες ανάμεσα σε πλεονεκτούντες μαθητές λόγω της κοινωνικής θέσης ή/και της οικονομικής

κατάστασης των οικογενειών τους, έναντι των μαθητών που προέρχονται από χαμηλά κοινωνικοοικονομικά στρώματα ή ευάλωτες ομάδες πληθυσμών.

Αποτελεί λοιπόν μια υποχρέωση, μια προσωρινή εκπαιδευτική λύση που προσπαθεί να απαντήσει σε υπαρκτά προβλήματα που αναγκάζουν τις εκπαιδευτικές κοινότητες να υιοθετήσουν προσωρινά διαφορετικές στρατηγικές και προτεραιότητες στην εκπαιδευτική διαδικασία (Bozkurt&Sharma 2020).

Σε μια προσπάθεια μετριασμού των επιπτώσεων της κρίσης πανδημίας στο εκπαιδευτικό σύστημα οι περισσότερες χώρες επέλεξαν ως μια έκτακτη λύση τη μέθοδο της ψηφιακής εκπαίδευσης με την εκτεταμένη χρήση σύγχρονων συστημάτων τεχνολογιών πληροφορικής και επικοινωνίας. Αυτή η προσαρμογή έγινε πολύ απότομα χωρίς να υπάρξει χρόνος για ένα εκπαιδευτικό σχεδιασμό που θα βοηθούσε στην μεθοδική και στοχευμένη ενσωμάτωση πρακτικών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε εκπαιδευτικές μονάδες που διαχρονικά παρέχουν υπηρεσίες μάθησης μέσα στην αίθουσα διδασκαλίας με τη φυσική παρουσία διδασκόντων και φοιτητών.

Η πανδημία κατάφερε να αλλάξει τα εκπαιδευτικά δεδομένα και να επιφέρει κοινωνικές ανακατατάξεις και αλλαγές οι οποίες έγιναν ορατές και έκδηλες απο την αρχική εμφάνιση αυτού του τύπου της εκπαίδευσης σε σχέση και σε σύγκριση πάντα με την συμβατική εκπαίδευση που υπήρχε προηγουμένως και επικρατούσε σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης . Η αλλαγή αυτή ήταν απότομη και βρήκε όχι μόνο τα παιδιά αλλά και τους εκπαιδευτικούς απροετοίμαστους. Η προσαρμογή αυτή αζαρτωνταν και απο τα δεδομένα που υπήρχαν και όριζαν τον τρόπο με τον οποίον θα διαχειριζόνταν το κάθε παιδί αυτή τη νέα κατάσταση .

Οι σύγχρονοι νέοι ζουν σε έναν ψηφιακό κόσμο και η τεχνολογία είναι ένα αναπόσπαστο κομμάτι της καθημερινότητάς τους . Είναι η γενιά του διαδικτύου , η γενιά που μεγάλωσε με την τεχνολογία και είναι ενημερωμένη για όλα τα υπάρχοντα τεχνολογικά επιτεύγματα που έχουν αλλάξει κατά πολύ τον τροπο σκέψης του σύγχρονου ανθρώπου και συμβάλλουν κατά πολύ στην ενημέρωση και την επικοινωνία (Tapscott , 2008) .

Η πανδημία δημιούργησε νέες προοπτικές στην εκπαίδευση και ενσωμάτωσε στην εκπαιδευτική αυτή διαδικασία την ψηφιακή μάθηση , την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διδασκαλία. Ήταν μια απομακρυσμένη διδασκαλία που ελήφθη ως έκτακτη ανάγκη ,

προκειμένου να παρασχεθεί προσωρινή πρόσβαση σε εκπαιδευτικές διαδικασίες όσο γίνεται πιο γρήγορα και πιο αποτελεσματικά. Το επίπεδο των μαθητών σε αυτό το θέμα ήταν ιδιαίτερα αναπτυγμένο και αυτού του τύπου η εκπαίδευση μπόρεσε να λειτουργήσει σχετικά καλά και από τις δύο πλευρές (Trust&Bond, 2020).

Η παγκόσμια εκπαιδευτική κοινότητα δεν ήταν προετοιμασμένη να αντιμετωπίσει άμεσα τις νέες και υπάρχουσες συνθήκες που είχαν δημιουργηθεί εξαιτίας της πανδημικής αυτής κρίσης, τα εκπαιδευτικά όμως συστήματα όλων των κρατών σε παγκόσμιο επίπεδο κατάφεραν να προβούν σε αναπροσαρμογές και ανακατατάξεις. Πέτυχαν με συνοπτικές διαδικασίες να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα και να προσαρμόσουν και το εκπαιδευτικό πρόγραμμα σε αυτά.

3.4 Θεωρία Bernstein

Για πάνω από τέσσερις δεκαετίες, ο Bernstein ήταν ένας σημαντικός και αμφιλεγόμενος κοινωνιολόγος, του οποίου η εργασία επηρέασε μια γενιά κοινωνιολόγων εκπαίδευσης και γλωσσολόγων. Από τα πρώτα του έργα σχετικά με τη γλώσσα, τους κώδικες επικοινωνίας και τη σχολική εκπαίδευση, στα μετέπειτα έργα του σχετικά με τον παιδαγωγικό λόγο, πρακτικές και εκπαιδευτικές μεταδόσεις, ο Bernstein παρήγαγε μια θεωρία κοινωνικής και εκπαιδευτικής κωδικοποίησης η οποία χαρακτηρίστηκε από έντονη επίδρασή στην κοινωνική αναπαραγωγή. Αν και ο δομικός στην προσέγγισή του, η κοινωνιολογία του Μπερνστάιν βασίστηκε στους βασικούς θεωρητικούς προσανατολισμούς στον τομέα και παρείχε τη δυνατότητα μίας σημαντικής σύνθεσης. Κατά κύριο λόγο, ωστόσο, θεώρησε ότι το έργο του επηρεάστηκε περισσότερο από τον Durkheim.

Το έργο του Βασίλειου Μπερνστάιν για πηγές συναίνεσης και δυσαρέσκειας στον τομέα της εκπαίδευσης προσφέρει μια εναλλακτική προσέγγιση στη σύλληψη και ανάλυση του σχήματος μεταξύ κοινωνικής τάξης και εκπαίδευσης, όπως διαμεσολαβείται από την εκπαίδευση και τα ιδρύματα. Μπορεί να βρεθεί μια σημαντική διάκριση μεταξύ Μπουρντιέ και Μπερνστάιν προς την κατεύθυνση του θεωρητικού τους βλέμματος, το οποίο δημιουργεί μια πολύ διαφορετική αντίληψη τις αναπαραγωγικές / διαταραχές της εκπαίδευσης. Ο Bernstein ανησυχούσε ότι η προσέγγιση της πολιτιστικής αναπαραγωγής στρέφει το βλέμμα μας προς τις εξωτερικές δυνάμεις που οδήγησαν εσωτερικές παιδαγωγικές διαδικασίες με αυτό που μπορεί να θεωρηθεί ντετερμινιστικός τρόπος.

Η αποστολή του Bernstein ήταν να εξηγήσει την ανισότητα στην κοινωνική τάξη και συγκεκριμένα τον τρόπο με τον οποίο το σχολείο αναπαράγει αυτήν την ανισότητα δείχνοντας πώς οι ομάδες κερδίζουν και διατηρούν την εξουσία. Ένα μεγάλο μέρος του επιχειρήματός του στηρίζεται στο να δείξει πώς η εσωτερική δομή μιας ομάδας ή κώδικα (είτε κοινωνικο-γλωσσολογική ή ένας κωδικός γνώσης) επιτυγχάνει μια σταθερότητα που την καθιστά λιγότερο ευαίσθητη στην «εξαγορά». Έννοιες όπως η κατάκτηση, η ανάληψη και ο αποικισμός ανήκουν σε έναν μοντέρνο φανταστικό που στηρίζεται από την υπόθεση της εξέλιξης. Κατά συνέπεια, η «εξαγορά» μοιάζει με οπισθοδρόμηση ενώ η «κατάκτηση» αισθάνεται σαν ένα είδος κυριότητας. Η θεωρία ενεργοποιεί τη δύναμη ως επίτευξη μιας κατάστασης σταθερότητας που έρχεται από την ικανότητα μιας ομάδας να μονώνεται από την επίθεση και να κλείνει τα σύνορά της.

Αυτή η εικόνα της οχύρωσης προσδίδει μια θετική αξία στην ισχυρή ταξινόμηση και τη συνέπεια του ανοίγματος αυτών των συνόρων ως ένα είδος αραίωσης ή μόλυνσης. Η ποιότητα του ανοίγματος, η οποία είναι απαραίτητη για οποιαδήποτε αλλαγή ή μετασχηματισμό, χρωματίζεται ως αδυναμία (π.χ. έχοντας μια αδύναμη γραμματική). Επομένως το άνοιγμα καταλήγει να είναι ένα απαραίτητο αλλά συχνά υποτιμημένο στοιχείο σε πολλά εννοιολογικά ζευγάρια μέσα η θεωρία, όπως: ισχυρή και αδύναμη γραμματική · κάθετος και οριζόντιος λόγος · και περίληψη και εξαρτάται από το περιβάλλον. Αυτή η ιεραρχική προσέγγιση εκτιμήθηκε ως μέρος της μεγάλης θεωρίας που το ανέπτυξε προσπάθησε να εντοπίσει την αιτία της ανθρώπινης συμπεριφοράς που βρισκόταν στο αποκορύφωμα της μεθοδολογίας κοινωνικής επιστήμης στη δεκαετία του 1970 και του 1980 (Shotter - Lock, 2012).

Το έργο για τη διαφορά τάξης επηρεάστηκε από το «*Gemeinschaft*» του Ferdinand Tönnies στο οποίο εντοπίζονται και οι τρεις ταξικές διακρίσεις: η άρχουσα τάξη, η αστική τάξη και το προλεταριάτο. Τρεις μορφές κοινωνικής οργάνωσης αποτελούν τα πλαίσια που προκάλεσαν διαφορετικές μορφές ομιλίας. Οι φόρμες ομιλίας ήταν εμπνευσμένες από τη διάκριση του Ferdinand de Saussure μεταξύ *langue* και *parole*, έτσι ώστε οι επεξεργασμένοι και περιορισμένοι κωδικοί να μπορούν να θεωρηθούν ως δύο παραλλαγές του *parole*. Διαφορετικά είδη κοινωνικής δικτύωσης και οι οργανώσεις δημιουργούν το κοινωνικό έδαφος για αυτό που ο Bernstein αναφέρεται ως διαφορετικοί προσανατολισμοί στο νόημα μέσα σε αυτό που αναφέρεται περαιτέρω ως κυβερνήτης της συνείδησης που ρυθμίζει αποτελεσματικά τι μπορεί και δεν μπορεί να σκεφτεί κανείς σε καμία ομάδα, κοινωνία και εποχή (Bernstein, 1996: 82–88).

Το ζήτημα για τον Bernstein οικοδομείται γύρω από την ενασχόληση με την λεγόμενη «ταξινομημένη» φύση των παιδαγωγικών, η οποία στην πραγματικότητα υπονόμει τις παιδαγωγικές οι ίδιες. Προσπάθησε να φέρει κάποια αναλυτική ακρίβεια στις αντιλήψεις των ατόμων για την παιδαγωγική και τις οικογενειακές σχέσεις, επιτρέποντάς τους να το αντιληφθούν και να το κατανοήσουν στον τομέα της παιδαγωγικής ως κάτι αυτοτελές. Κεντρικό σημείο αυτού του στόχου ήταν η ανάπτυξη του πιο εκλεπτυσμένα αναλυτικά εργαλεία για την έκθεση παιδαγωγικών σχέσεων, κατανοώντας τις σχέσεις τους φύση και βλέποντας πώς σχετίζονται με τους ανθρώπους που τους συναντούν. Σε αυτό το πνεύμα, το πλαίσιο του επιτρέπει αντιμετωπίζεται και να κατανοείται το πρόγραμμα σπουδών (τουλάχιστον θεωρητικά) ως ένα πεδίο με δυνητικά αυτόνομη δομή.

Το πλαίσιο του Bernstein προσφέρει μια ακριβή σύλληψη της σχέσης μεταξύ σπίτι και εκπαιδευτικό ίδρυμα με το προσκήνιο των στοιχείων και ιδιοτήτων του τα ίδια τα ιδρύματα. Ενώ ο Μπερνστάιν έγραφε για τα σχολεία, την ακεραιότητα του πλαισίου του το καθιστά εφαρμόσιμο σε άλλες παιδαγωγικές σχέσεις και ρυθμίσεις, συμπεριλαμβανομένου του πλαισίου. Σε σχέση με την κουλτούρα του σχολείου, ο Μπερνστάιν συλλαμβάνει από δύο ξεχωριστά, αλλά στην πράξη αλληλένδετα, είδη συμπεριφοράς που είναι ριζωμένα μέσα στο πλαίσιο του σχολείου. Το πρώτο είναι αυτό που αφορά τη συμπεριφορά, τον χαρακτήρα και τον τρόπο των μαθητών, γνωστοί ως «εκφραστική» τάξη του σχολείου. Υπό αυτήν την έννοια, το εκφραστική σειρά μπορεί επίσης να εφαρμοστεί για την κατανόηση των εικόνων της συμπεριφοράς, του χαρακτήρα και τον τρόπο που μεταδίδονται από τα ιδρύματα.

Ακόμα, ισχυρίστηκε ότι «η εκπαίδευση δεν μπορεί αντισταθμίζει την κοινωνία », αλλά τα σχολεία που φιλοδοξούν να είναι «θερμοκοιτίδες » δημοκρατία »έχουν ηθικό καθήκον να δοκιμάσουν. Ένα βασικό ζήτημα είναι σε τι είδους δημοκρατία στοχεύουν τα άτομα και κατ' επέκταση οι κοινωνίες. Η δημοκρατία διαδραματίζει εξαιρετικά σημαντικό ρόλο για τη ζωή των ατόμων και απαιτείται να συμπεριλαμβάνεται σε όλα τα πεδία της ανθρώπινης δραστηριότητας, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται στην πράξη. Η δημοκρατία και η ένταξη αποτελούν δύο αλληλένδετες έννοιες, καθώς το δικαίωμα της ένταξης τόσο σε όλες της δραστηριότητες των ατόμων όσο και στην εκπαιδευτική πρακτική, αποτελεί την ουσία της δημοκρατικής εφαρμογής. Ο αποκλεισμός σε κάποιο από τα πεδία βρίσκεται στον αντίποδα του δημοκρατικού πνεύματος και της ισότητας που συμπεριλαμβάνεται σε

αυτό. Στα πλαίσια αυτά, η κοινωνική ένταξη στο σχολείο συνεπάγεται «Το δικαίωμα συμμετοχής, κοινωνικά, πνευματικά, πολιτιστικά και προσωπικά» (Bernstein, 1996).

Οι νέες τεχνολογίες τείνουν να διευρύνουν στη σύγχρονη εποχή τις ανισότητες που παρατηρούνται στον εκπαιδευτικό τομέα, ζήτημα το οποίο είναι αλληλένδετα συνδεδεμένο με την οικονομική κατάσταση των οικογενειών από τις οποίες προέρχονται οι μαθητές. Οι μαθητές δεν χαρακτηρίζονται από την ίδια δυναμική όσο αφορά την απόκτηση τεχνικών μέσω που απαιτούνται στην σύγχρονη παιδαγωγική πρακτική, γεγονός το οποίο συμβάλλει με τρόπο δυναμικό, στη διεύρυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων και στη συνέχεια των αποκλεισμών των μαθητών από την εκπαιδευτική διαδικασία. Η παραδοχή αυτή ωστόσο φαίνεται να έχει και εφαρμογή στην κοινωνική αλληλεπίδραση των μαθητών, καθώς η εκπαιδευτική διαδικασία δεν πραγματοποιείται με όρους ισότητας. Η ανισότητα αυτή ακολουθεί τους μαθητές και μετά την ολοκλήρωση της εκπαίδευσής τους.

Ο Μπερνστάιν υποστήριξε ότι ο ρόλος του χρόνου σε οποιονδήποτε παιδαγωγικό λόγο είναι καθοριστικός. Η πρακτική εξέτασης του χρόνου είναι σημαντική στην κατανόηση του αντίκτυπου των νέων τεχνολογιών στη μάθηση, καθώς και στην κατανόηση παιδαγωγική πρακτική. Ο Μπερνστάιν διατυπώνει ένα ολοκληρωμένο μοντέλο της δομής της παιδαγωγικής επικοινωνίας από τις αρχές που προέκυψε από τη συνεχιζόμενη έρευνά του τις επόμενες δεκαετίες. Το μοντέλο εστιάζει στον τρόπο με τον οποίο οι διαφορετικοί τρόποι επιλογής και τοποθέτησης των γνώσεων των προγραμμάτων σπουδών παράγουν μαζί διαφορετικές ταυτότητες και σχέσεις σε παιδαγωγικά πλαίσια.

3.5 Θεωρία Bourdieu

Κεντρικό μέλημα των αναπτυξιακών θεμάτων είναι ο τρόπος με τον οποίο οι εκπαιδευτικές διαδικασίες μπορούν να συμβάλουν στη μεγαλύτερη κοινωνική δικαιοσύνη. Η εκπαίδευση αποτελεί το κλειδί το οποίο θα επιτρέψει την επίτευξη πολλών άλλων στόχων αειφόρου ανάπτυξης...όταν οι άνθρωποι μπορούν να λάβουν ποιοτική εκπαίδευση μπορούν να σπάσουν από τον κύκλο της φτώχειας. Επομένως, η εκπαίδευση συμβάλλει στη μείωση των ανισοτήτων και στην επίτευξη της ισότητας των φύλων (Hart, 2019). Στα πλαίσια διερεύνησης της εκπαιδευτικής ανισότητας, μελέτες που έχουν διερευνήσει θέματα δικαιοσύνης στο εκπαιδευτικό πλαίσιο, έχουν βασιστεί σε μεγάλο βαθμό σε έννοιες και οι ιδέες του Pierre Bourdieu, ο οποίος έχει τοποθετηθεί για τα ζητήματα της κοινωνικής ανισότητας στον τομέα της εκπαίδευσης. Το έργο του Bourdieu (1986) για τις

«μορφές κεφαλαίου» επεδίωξε να εξηγήσει πώς κυρίαρχες ομάδες στην κοινωνία μονοπωλούν ορισμένους πόρους προκειμένου να διατηρηθούν διαδικασίες κοινωνικής δικτύωσης και αναπαραγωγής.

Η πολιτιστική πρωτεύουσα, ορίζεται από τον Μπουρντιέ ως «λεπτές μέθοδοι σε σχέση με τον πολιτισμό και τη γλώσσα» (Bourdieu, 1977, σελ.82), η οποία μπορεί να αποκαλυφθεί με τη μορφή γλωσσικών μορφών, τρόπων, προτιμήσεων και προτιμήσεων. Η έρευνα η οποία αφορά στην εκπαιδευτική ανισότητα τεκμηριώνει ένα υψηλό επίπεδο διαγενεακής επιμονής στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα. Μεταξύ των προτεινόμενων διαφορετικών θεωριών για να εξηγήσει αυτήν την επιμονή, αποτελεί η θεωρία της πολιτιστικής αναπαραγωγής του Μπουρντιέ χαρακτηρίζεται από την πιο αυξημένη επιρροή.

Ο Pierre Bourdieu ανέπτυξε τη θεωρία της πολιτιστικής στέρησης. Αυτή η θεωρία υπονοεί ότι οι πολιτισμοί ανώτερης τάξης είναι καλύτεροι σε σύγκριση με τους πολιτισμούς της εργατικής τάξης. Λόγω αυτής της αντιληπτής υπεροχής, οι άνθρωποι από την ανώτερη και τη μεσαία τάξη πιστεύουν ότι οι άνθρωποι που είναι εργατική τάξη ευθύνονται οι ίδιοι για την αποτυχία των παιδιών τους στην εκπαίδευση. Ο Μπουρντιέ υποστήριξε ότι εκείνοι που βρίσκονται σε πλεονεκτική κοινωνικοοικονομική θέση μεταδίδουν πολιτιστικό κεφάλαιο (εξοικείωση με πολιτιστικά σήματα υψηλού επιπέδου) στα παιδιά τους, τα οποία με τη σειρά τους μετατρέπουν αυτό το κεφάλαιο σε εκπαιδευτική και κοινωνικοοικονομική επιτυχία. Κατά συνέπεια, η πολιτιστική και το κεφάλαιο αυτό θεωρείται ένας βασικός μηχανισμός μέσω του οποίου είναι η εκπαιδευτική ανισότητα φαίνεται να διατηρείται. Ο Bourdieu (1986) όρισε το πολιτιστικό κεφάλαιο ως εξοικείωση με τους πολιτιστικούς κώδικες υψηλού επιπέδου που υπάρχουν σε μια κοινωνία. Υποστήριξε ότι το πολιτιστικό κεφάλαιο είναι πόρος ο οποίος ισοδυναμεί με οικονομικούς πόρους (αναφέρεται ως οικονομικό κεφάλαιο) και κοινωνικά δίκτυα (αναφέρεται ως κοινωνικό κεφάλαιο).

Το πολιτιστικό κεφάλαιο κατέχεται από οικογένειες και άτομα και μεταδίδεται από γονείς σε παιδιά μέσω διαφόρων επενδύσεων και της διαδικασίας της κοινωνικοποίησης. Το πολιτιστικό κεφάλαιο μπορεί επίσης να αποκτηθεί εκτός της οικογένειας καταγωγής, όπως για παράδειγμα, μέσω ομότιμων ή κοινωνικών δικτύων (Bourdieu 1984; Lizardo 2006). Όντας μια μορφή κεφαλαίου, το πολιτιστικό κεφάλαιο μπορεί να ανταλλαχθεί με άλλα οικονομικά και κοινωνικά περιουσιακά στοιχεία. Με βάση τη θεωρία που ανέπτυξε ο Bourdieu, οι Lamont και Lareau (1988: 156) ορίζουν τον πολιτιστικό κεφάλαιο, και τη

λειτουργία του, ως «(...) θεσμοθετημένο, δηλαδή, ευρέως κοινόχρηστο, υψηλό επίπεδο πολιτιστικά σήματα (στάσεις, προτιμήσεις, επίσημες γνώσεις, συμπεριφορές, στόχοι και διαπιστευτήρια) που χρησιμοποιούνται για κοινωνικό και πολιτιστικό αποκλεισμό. " Αυτός ο ορισμός τονίζει ότι το πολιτιστικό κεφάλαιο μπορεί να μετατραπεί σε άλλους τύπους κεφαλαίου και ότι είναι θέση καλό, το οποίο μπορεί να χρησιμοποιηθεί για τον αποκλεισμό άλλων από θέσεις υλικού ή συμβολικού πλεονεκτήματος. Η αντιμετώπιση του πολιτιστικού κεφαλαίου ως καλής θέσης είναι σημαντική, καθώς δύναται να αναλυθεί με την προσέγγιση αυτή ο τρόπος με τον οποίο υποθετικά αλλάζει η κατανομή του πολιτιστικού κεφαλαίου ο πληθυσμός (που θα μπορούσε να αλλάξει τη σχετική αξία του πολιτιστικού κεφαλαίου) θα επηρεάζουν την εκπαιδευτική ανισότητα.

Ο Μπουρντιέ πιστεύει επίσης ότι οι άνθρωποι δεν πρέπει να υποθέσουν ότι η ανώτερη τάξη είναι καλύτερη από την εργατική τάξη. Ο Bourdieu υποστηρίζει ότι η αποτυχία της εργατικής τάξης στα σχολεία, εάν μετρηθεί από την επιτυχία των εξετάσεων, είναι σφάλμα του εκπαιδευτικού συστήματος και όχι της κουλτούρας της εργατικής τάξης. Η κατανόηση των σύνθετων κοινωνικών διαδικασιών αυξάνεται μέσω της ενσωμάτωσης της κοινωνιολογίας του Μπουρντιέ για να αντιληφθεί τους τρόπους με τους οποίους οι ελευθερίες ευκαιριών αναδύονται άνισα για διαφορετικά άτομα και οι ανισότητες μπορεί να επιδεινωθούν στην άνιση μετατροπή ευκαιριών σε επιτεύγματα. Τα άνισα εκπαιδευτικά αποτελέσματα αποδίδονται σε διάφορες μεταβλητές, συμπεριλαμβανομένης της οικογένειας προέλευσης, του φύλου και της κοινωνικής τάξης. Τα επιτεύγματα, τα κέρδη, η κατάσταση της υγείας και η πολιτική συμμετοχή συμβάλλουν επίσης στην εκπαιδευτική ανισότητα.

Διαφορετικές μορφές κεφαλαίου θα μπορούσαν επίσης να αξιοποιηθούν πέρα από την άμεση οικογένεια του ατόμου μέσω ευρύτερων κοινοτικών δικτύων, υπηρεσιών ή του κράτους. Ως εκ τούτου, δεν είναι εύκολο να διορθώσετε την κοινωνική θέση και τις δυνατότητες ενός ατόμου απλά λαμβάνοντας υπόψη το επίπεδο προσόντων, το χρηματικό ποσό στον τραπεζικό λογαριασμό ή την περιοχή στην οποία ζουν. Το κληρονομικό κεφάλαιο μπορεί να παίζει σε εκπαιδευτικά πλαίσια μέσω του οικογενειακού οικονομικού κεφαλαίου που χρησιμοποιείται για την εξασφάλιση της ιδιωτικής εκπαίδευσης των παιδιών, της ατομικής διδασκαλίας ή της πληρωμής για εξωσχολικές δραστηριότητες, οι οποίες με τη σειρά τους «αγοράζουν» προστιθέμενη κατάσταση, και εμπιστοσύνη για τους απογόνους.

Έτσι, μια μορφή κεφαλαίου μπορεί να μεταφερθεί από τον γονέα στο παιδί, προτού «εξαργυρωθεί» για νέες μορφές πολιτιστικού, εκπαιδευτικού και συναισθηματικού κεφαλαίου που θεωρείται πολύτιμο στην ανάπτυξη του παιδιού σε έναν ανταγωνιστικό τομέα. Η UNESCO (2017: 143) αναφέρει ότι «τα παιδιά από τα φτωχότερα νοικοκυριά είναι λιγότερο πιθανό να βιώσουν δραστηριότητες στο σπίτι που προωθούν τη μάθηση» και ως εκ τούτου μπορεί να αισθάνονται ότι ξεκινούν «πίσω» από τους πλουσιότερους ομολόγους τους. Πράγματι, στο πιο σκληρό τέλος του φάσματος, οι διαδικασίες μεταφοράς κεφαλαίου θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αυτό που μπορεί να θεωρηθεί ως αρνητική μεταφορά κεφαλαίου, για παράδειγμα όταν μια οικογένεια είναι άπορη και εξαρτάται από τα παιδιά για να υποστηρίξει τα μεγαλύτερα και αδύναμα μέλη. Ουσιαστικά, οι μορφές κεφαλαίου του Μπουρντιέ θα μπορούσαν να εξομοιωθούν με νομίσματα, αλλά όπου τα άτομα μπορεί να λαμβάνουν χρέη, καθώς και «κληρονομικό» πλούτο και όπου ορισμένα αναμφίβολα θα επωφεληθούν περισσότερο από άλλα όσον αφορά αναγνωρισμένα και αποτιμημένα «νομίσματα».

Οι έννοιες του *habitus* και του πεδίου του Bourdieu τοποθετούνται επίσης ως κλειδί για την κατανόηση της κοινωνικής πολυπλοκότητας και των σχέσεων των παραγόντων μετατροπής στο αναλυτικό πλαίσιο του θεωρητικού Bourdieu. Είναι σημαντικό να διερευνηθεί ο εθισμός και στη συνέχεια να εξεταστεί ο συνδυασμένος αντίκτυπος του εθίμου και του κεφαλαίου στις εμπειρίες ενός ατόμου σε διαφορετικούς τομείς δράσης. Αυτό θα οδηγήσει σε περαιτέρω συζήτηση των μηχανισμών που εμπλέκονται στη μετατροπή μορφών κεφαλαίου και στη μετατροπή κεφαλαίου σε δυνατότητες. το πολιτιστικό κεφάλαιο είναι ένας βασικός μηχανισμός μέσω του οποίου διατηρείται η εκπαιδευτική ανισότητα. Η κοινωνία αποτελείται από διαφορετικά πεδία (δηλαδή, αρένες στα οποία διαφορετικοί τύποι κεφαλαίου έχουν διαφορετική αξία [Bourdieu 1986]). Το πεδίο της εκπαίδευσης είναι ένα σημαντικό υποπεδίο, και τείνει να αποδίδει θετικές ιδιότητες σε εκείνους που έχουν πολιτιστικό κεφάλαιο. Αυτή η προκατάληψη προκύπτει, καθώς το κεφάλαιο συνδέεται ακούσια με την ένταξη σε ομάδες ελίτ, και οδηγεί σε όσους την έχουν ευνοϊκή μεταχείριση από δασκάλους και είναι πιο επιτυχημένη στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Ακόμα, επειδή η μάθηση είναι μια μη αναστρέψιμη διαδικασία, η συνήθεια που αποκτήθηκε μέσα στην οικογένεια αποτελεί τη βάση της λήψης και της αφομοίωσης του μηνύματος στην τάξη, και η συνήθεια που αποκτήθηκε στις σχολικές συνθήκες το επίπεδο λήψης και ο βαθμός αφομοίωσης των μηνυμάτων που παράγονται και διαχέονται από τη

βιομηχανία του πολιτισμού και, γενικότερα, κάθε διανοητικού ή ημι-διανοητικού μηνύματος. Η συνήθεια (habitus) μία τόσο γενετική αρχή των αντικειμενικά ταξινομήσιμων κρίσεων όσο και το σύστημα ταξινόμηση αυτών των πρακτικών. Είναι στη σχέση μεταξύ των δύο ικανοτήτων που καθορίζουν τη συνήθεια, την ικανότητα να παράγουν ταξινομήσιμες πρακτικές και έργα, και την ικανότητα να διαφοροποιούν και να εκτιμούν αυτές τις πρακτικές και προϊόντα (γεύση), τον εκπροσωπούμενο κοινωνικό κόσμο, δηλ. ο χώρος των τρόπων ζωής, αποτελείται.

Ο εθισμός δεν είναι μόνο μια δομή δομής, η οποία οργανώνει πρακτικές και την αντίληψη των πρακτικών, αλλά και μια δομημένη δομή: η αρχή του διαχωρισμού σε λογικές τάξεις που οργανώνει την αντίληψη του κοινωνικού κόσμου είναι το ίδιο το προϊόν της εσωτερικοποίησης της διαίρεσης σε κοινωνικές τάξεις. Κάθε κατάσταση της τάξης καθορίζεται, ταυτόχρονα, από τις εγγενείς ιδιότητές της και από τις σχετικές ιδιότητες που απορρέει από τη θέση της στο σύστημα των συνθηκών της τάξης, το οποίο είναι επίσης ένα σύστημα διαφορών, διαφορικών θέσεων, δηλαδή, από ό, τι το ξεχωρίζει από το τι δεν είναι και ειδικά από ό, τι είναι αντίθετο. Η κοινωνική ταυτότητα προσδιορίζεται και επιβεβαιώνεται μέσω της διαφορετικότητας.

Το εκπαιδευτικό σύστημα καλύπτει τον ρόλο της συνήθειας και του πολιτιστικού κεφαλαίου όσον αφορά την επιτυχία και την αποτυχία εκ μέρους των μαθητών και το αποδίδει σε μεμονωμένα ταλέντα και προσπάθειες, ή την απουσία αυτών. Ως εκ τούτου, όταν κάποιος που στερείται συνήθειας ανώτερης κατηγορίας και η πολιτιστική πρωτεύουσα του οποίου είναι έκφραση, πετυχαίνει στο εκπαιδευτικό σύστημα, θεωρείται ότι επιβεβαιώνει τον αξιοκρατικό χαρακτήρα που ισχυρίζεται από αυτό. Ταυτόχρονα ενισχύει το σύστημα επειδή τέτοια άτομα συνήθως εξομοιώνονται με τις ανώτερες τάξεις και στο εξής συμβάλλουν στην αναπαραγωγή μιας κοινωνικά στρωματοποιημένης κοινωνίας. Με βάση την έρευνα του Bourdieu, στην πράξη αυτό σημαίνει ότι οι εκπαιδευτικοί δείχνουν την προτίμηση για κάποιον που δείχνει την καλλιεργημένη ικανότητα να κινείται αδιάκοπα από τις απλές «λογικές ιδιότητες» ενός πίνακα σε επίπεδο «τι σημαίνει», σε αυτό τρόπο εμφάνισης της προηγούμενης απόκτησης των εννοιών που είναι απαραίτητες για την «αποκωδικοποίηση» ενός τέτοιου πίνακα. Η κατοχή αυτής της ικανότητας, η οποία είναι αδιαχώριστη από την υψηλού επιπέδου συνήθεια, προσλαμβάνει έναν υψηλό βαθμό πολιτιστικού κεφαλαίου και οι περίπλοκοι τρόποι με τους οποίους τα άτομα μπορούν δυνητικά να φτάσουν στο σημείο που κατέχουν αυτήν

την ικανότητα, επανεξετάζεται σε αυτό που γράφει ο Bourdieu. για τη σχέση μεταξύ πολιτιστικού και εκπαιδευτικού κεφαλαίου.

Οι κάτοχοι ισχυρού εκπαιδευτικού κεφαλαίου που έχουν επίσης κληρονομήσει ισχυρό πολιτιστικό κεφάλαιο, και έτσι απολαμβάνουν έναν διπλό τίτλο για την πολιτιστική ευγένεια, την αυτοπεποίθηση του νόμιμου ισχύος μέλους και την ευκολία που δίνει η οικειότητα... αντιτίθενται, πρώτον, σε εκείνους που δεν έχουν και τα δύο εκπαιδευτικό κεφάλαιο και κληρονομικό πολιτιστικό κεφάλαιο... (και σε όλους εκείνους που βρίσκονται κάτω από τον άξονα που αντιπροσωπεύουν την τέλεια μετατροπή του πολιτιστικού κεφαλαίου σε εκπαιδευτικό κεφάλαιο). Αλλά αντιτίθενται επίσης, από τη μία πλευρά, σε εκείνους που, με ισοδύναμο κληρονομικό πολιτιστικό κεφάλαιο, έχουν αποκτήσει χαμηλότερο εκπαιδευτικό κεφάλαιο... (ή που έχουν κληρονομικό πολιτιστικό κεφάλαιο μεγαλύτερο από το εκπαιδευτικό τους κεφάλαιο...) και που είναι πιο κοντά σε αυτά, ειδικά όσον αφορά τη «γενική κουλτούρα», από τους κατόχους πανομοιότυπων προσόντων · και, από την άλλη πλευρά, σε εκείνους που έχουν παρόμοιο εκπαιδευτικό κεφάλαιο αλλά που ξεκίνησαν με λιγότερο πολιτιστικό κεφάλαιο... και των οποίων η σχέση με τον πολιτισμό, που οφείλουν περισσότερο στο σχολείο και λιγότερο στην οικογένεια, είναι λιγότερο οικεία και πιο σχολαστική.

Η εκπαιδευτική ανισότητα είναι η άνιση κατανομή των ακαδημαϊκών πόρων, συμπεριλαμβανομένων αλλά όχι περιοριστικά. χρηματοδότηση σχολείου, εξειδικευμένοι και έμπειροι δάσκαλοι, βιβλία και τεχνολογίες σε κοινωνικά αποκλεισμένες κοινότητες. Αυτές οι κοινότητες τείνουν να είναι ιστορικά μειονεκτικές και καταπιεσμένες. Η εκπαίδευση έχει τη δυνατότητα να μειώσει τις ανισότητες και να προωθήσει την κοινωνική κινητικότητα. Ωστόσο, τα παιδιά από χαμηλότερο κοινωνικοοικονομικό υπόβαθρο συνεχίζουν να κάνουν πολύ χειρότερα στο σχολείο από εκείνα από υψηλότερα κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα. Κεντρικό μέλημα της κοινωνιολογίας της εκπαίδευσης ήταν η σχέση μεταξύ εκπαιδευτικής ανισότητας και κοινωνικής διαστρωμάτωσης. Οι ίσες ευκαιρίες ανταγωνισμού θα πρέπει να είναι διαθέσιμες σε όλα τα άτομα μιας κοινωνίας ανεξάρτητα από την κοινωνική τους προέλευση ή άλλο παρεχόμενο υπόβαθρο, και η ανισότητα στα εκπαιδευτικά αποτελέσματα θεωρείται ωφέλιμη για τη λειτουργία της κοινωνίας.

3.6 Γονείς και εξ' αποστάσεως εκπαίδευση

Οι γονείς είναι από τους βασικούς συντελεστές, οι οποίοι επιδρούν αποφασιστικά στη σχολική επίδοση των παιδιών. Από έρευνες προκύπτει ότι παράγοντες, όπως το κοινωνικο-οικονομικό επίπεδο των γονέων, η δομή της οικογένειας και οι γονεϊκές πρακτικές και αντιλήψεις, επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό τη σχολική επίδοση. Ο Βρετανός κοινωνιολόγος της εκπαίδευσης Bernstein (1991) υποστήριξε ότι οι ιδιότητες κοινωνικές τάξεις έχουν διαφορετικό γλωσσικό κώδικα, γεγονός που αποτελεί τονσημαντικότερο παράγοντα για τη σχολική επιτυχία ή αποτυχία. Ένας άλλος γνωστός κοινωνιολόγος, ο Bourdieu, (1985) αναφέρει ότι η ακαδημαϊκή επιτυχία του παιδιού σχετίζεται άμεσα με το μορφωτικό επίπεδο της μητέρας και του πατέρα του.

Αλλά και τα πιο σύγχρονα ερευνητικά δεδομένα αναγνωρίζουν τη σημασία του κοινωνικο-οικονομικού επιπέδου της οικογένειας στην ακαδημαϊκή καριέρα του παιδιού. Ο Σακκάς (2002), ερευνώντας οικογενειακούς παράγοντες που σχετίζονται με τις δυσκολίες μάθησης στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, διαπιστώνει την έλλειψη γνωστικών εργαλείων στο κατώτερο κοινωνικό επίπεδο που κατέχουν τα παιδιά του ανώτερου κοινωνικού επιπέδου. Επιπλέον, στοιχεία που σχετίζονται με τη δομή της οικογένειας, όπως το μέγεθος, η μορφή της οικογένειας, η σειρά γέννησης των παιδιών και το φύλο τους, μπορούν να επηρεάσουν τόσο τον ρόλο τους μέσα στην οικογένεια όσο και την σχολική τους επίδοση (Κρίβας, 2007).

Παράλληλα, θα μπορούσε κανείς να υποστηρίξει ότι οι ρόλοι των γονέων και των δασκάλων είναι πολύ διαφορετικοί, καθώς προέρχονται από διαφορετικά περιβάλλοντα. Οι δάσκαλοι προέρχονται από ένα πανεπιστημιακό ίδρυμα, ενώ οι γονείς, συνήθως, ανήκουν στο ευρύτερο εργατικό δυναμικό ενός αστικού ή αγροτικού περιβάλλοντος. Έτσι, οι στάσεις, οι προσδοκίες, οι αξίες και τα ενδιαφέροντα τους διαφοροποιούνται σε μεγάλο βαθμό. Όμως, στα εξ αποστάσεως εκπαιδευτικά προγράμματα, ο ρόλος του γονέα έχει διαφορετική βαρύτητα. Σε αυτά, ο γονέας (κυρίως η μητέρα) αποτελεί τον βασικό υποστηρικτή και εκπαιδευτή, που έρχεται καθημερινά σε επαφή με το δικό του παιδί ή παιδιά διαφορετικών ηλικιών, μέσα στο περιβάλλον του σπιτιού και της οικογένειας. Ως επί το πλείστον τα διαθέσιμα μέσα δε συνδέονται με εκπαιδευτικούς στόχους, αλλά έχουν πολλαπλές χρήσεις (Κοντεογεωργάκου & Γεωργιάδη, 2016).

Ο γονέας στην προκείμενη περίπτωση ασκεί καθοριστική επίδραση στην εκπαιδευτική διαδικασία , ιδιαίτερα στις πιο μικρές τάξεις , καθώς είναι αυτός που πρέπει να συγχρονίσει και να ρυθμίσει το τεχνολογικό εξοπλισμό με την διδακτική πλατφόρμα και να συντονίσει στην ουσία όλη την διαδικασία , εξαιτίας της άγνοιας του μικρού παιδιού στην ρύθμιση αυτής της διαδικασίας .Η εύρυθμη λειτουργία αυτού του συστήματος εξαρτάται από την Καίρια μεσολάβηση του γονέα . Η παρέμβαση του είναι ιδιαίτερα σημαντική . Σε αυτό το σημείο απαραίτητη είναι και η τεχνική κατάρτιση των γονέων ώστε να μπορούν να επιλύσουν και οποιοδήποτε πρόβλημα προκύψει κατά τη διάρκεια της σύνδεσης των παιδιών στην πλατφόρμα .

Με αυτον τον τρόπο διδασκαλίας ο γονιός αναπληρώνει κατά κάποιο τρόπο τον εκπαιδευτικό και γι'αυτό το λόγο οι παιδαγωγικές δυνατότητες δεν είναι κατανεμημένες με τον ίδιο τρόπο σε όλα τα κοινωνικά περιβάλλοντα όπως υποστηρίζει και ο RomainDeles (2021). Το μορφωτικό επίπεδο των γονιών και ο τρόπος που αυτοί διαχειρίζονται την εκπαιδευτική πορεία του παιδιού τους συμβάλει κατά πολύ στη συνυπηρέτηση αυτή καθώς είναι απαραίτητη η σωστή και άψογη συνεργασία ανάμεσα τους. Υπάρχουν πολλοί παράγοντες που παίζουν καθοριστικό ρόλο στην επιτυχή έκβαση αυτού του εγχειρήματος ιδιαίτερα για τις πολύ μικρές ηλικίες των παιδιών..

Οι γονείς στην προκείμενη περίπτωση έχουν καταλυτικό ρόλο στην ορθή λειτουργία αυτού του είδουςεκπαίδευσης , καθώς είναι οι μόνοι που μπορούν να επιβεβαιώσουν αλλά και να επιβάλλουν την τάξη για την ομαλή και απρόσκοπτη λειτουργία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης . Επιβάλλουν την τάξη στο σύστημα αλλά και στα παιδιά , τα οποία βιώνουν μέσα απο αυτή μια πρωτόγνωρη εμπειρία , την οποία προσπαθούν με κάθε τοπο να διαχειριστούν και να φέρουν σε πέρας .

Οι γονείς μπορεί να μην είναι αρκετοί για να αναπληρώσουν τις διάφορες σχολικές ανισότητες , οι οποίες προέρχονται από τις παιδαγωγικές προσεγγίσεις . Το οικογενειακό περιβάλλον είναι αυτο που καθορίζει και τη μέθοδο πλαισίωσης . Αυτό εξαρτάται και απο το μορφωτικό επίπεδο των γονιων και τον τρόπο που οι ίδιοι διαχειρίζονται την όλη διαδικασία. Πολλοί γονείς, και ιδιαίτερα οι γονείς που προέρονται απο τα λαικα στρώματα προσπαθούν με κάποιες τεχνικές να παρακολουθησουν και να επιτηρήσουν τα την πορεία των παιδιών μέσα απο αυτή την απομακρυσμένη διδασκαλία .

Άλλοι γονείς κι ιδιαίτερα οι γονείς των ανώτερων στρωμάτων εστίαζαν σε άλλα σημεία και προσπαθούν με τον δικό τους τρόπο να καταδείξουν στα παιδιά κάποια σημαντικά σημεία της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας τα οποία θα είναι ιδιαίτερα

χρήσιμα για αυτά . Ο διαφορετικός τρόπος με τον οποίον μεταδίδεται η γνώση ανάμεσα στα διάφορα κοινωνικά στρώματα και σε αυτό το θέμα είναι σημαντική η επίδραση που θα ασκήσουν οι γονείς σε αυτό το θέμα .

Ακόμα , συνεχίζοντας την ανασκόπηση για την διερεύνηση των κοινωνικών ανισοτήτων εξαιτίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης θα μπορούσε να ειπωθεί ότι μια μεγάλη κατηγορία ατόμων αποκλείστηκαν από την όλη διαδικασία .Οι Ρομά, οι οποίοι δεν μπόρεσαν να συμμετάσχουν σε αυτήν την εκπαιδευτική διαδικασία και τους στέρησαν ένα απο τα θεμελιώδη και βασικά δικαιώματα του παιδιού. Και δεν ήταν μόνο αυτά τα παιδιά.Παρά πολλά παιδιά στερήθηκαν την απομακρυσμένη διδασκαλία εξαιτίας της έλλειψης ηλεκτρονικού εξοπλισμού και διαδικτύου. Τα παιδιά των προσφύγων και των μεταναστών βίωσαν με τη σειρά τους αυτήν τη αποστέρηση και την αδικία εξαιτίας των περιορισμένων οικονομικών δυνατοτήτων τους.

Αντίστοιχα, ο ρόλος του δασκάλου είναι διαφορετικός αφού συνεργάζεται και υποστηρίζει τους γονείς (ή τους παιδαγωγούς που αναλαμβάνουν τον ρόλο του επιβλέποντα), ώστε αυτοί, με τη βοήθεια του ειδικού εκπαιδευτικού υλικού, να «εκπαιδεύσουν» τα δικά τους παιδιά στο σπίτι σε μία πρόσωπο με πρόσωπο διαδικασία. Όλες αυτές οι διαφορές στους ρόλους και στις σχέσεις μαθητών, δασκάλων και κατ' οίκον επιβλεπόντων πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη κατά τον σχεδιασμό και τη λειτουργία των εξ αποστάσεως προγραμμάτων για την προσχολική και την πρωτοβάθμια βαθμίδα (Κοντεογεωργάκου & Γεωργιάδη, 2016).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^Ο ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΑ ΕΡΩΤΗΜΑΤΑ

Σκοπός της παρούσας έρευνας αποτελεί η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών δημοτικής εκπαίδευσης σχετικά με την πιθανή διεύρυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, ως απόρροια των νέων συνθηκών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που επέβαλε η πανδημία.

Τα ερευνητικά ερωτήματα που προκύπτουν από τη μελέτη του παρόντος θέματος είναι τα παρακάτω:

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

- Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;
- Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;
- Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

4.2 Πρωτοτυπία και σημαντικότητα της έρευνας

Παρά την αύξηση των μελετών που σχετίζονται με τις κοινωνικές ανισότητες των ανθρώπων, τα τελευταία χρόνια στη χώρα μας, οι έρευνες επικεντρώνονται στην στις κοινωνικές ανισότητες που βιώνουν οι άνθρωποι στο σύνολο της κοινωνίας και όχι στον σχολικό χώρο. Αντίστοιχες μελέτες που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν προσεγγίζουν με ποσοτικά δεδομένα τις ανισότητες που δημιουργεί η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση σε φοιτητές (Τζαφέα, 2017), η εκπαίδευση ενηλίκων και η δια βίου μάθηση (Δελημήτρου, 2019), η εκπαίδευση σε δεξιότητες ψυχικής υγείας (Βλάχου & Λαφάρα, 2009) και η εκπαίδευση των ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων (Ρετινιώτη & Μάντζιου, 2010).

Η παρούσα εργασία πέρα από την καταγραφή και τη μελέτη περιστατικών ανισότητας, καταγράφει τις απόψεις, τις αντιλήψεις και τη στάση των εκπαιδευτικών απέναντι στο φαινόμενο. Η μελέτη των κοινωνικών ανισοτήτων στο σχολικό χώρο είναι πολύ σημαντική διότι μπορεί να αποτελέσει τη βάση για προτάσεις και προγράμματα εκπαιδευτικής πολιτικής. Σκοπός της διερεύνησης των ανισοτήτων στο χώρο του δημοτικού σχολείου αποτελεί η καταγραφή της πορείας και των παραγόντων που συμβάλλουν στην ενίσχυση τους. Οι απόψεις των εκπαιδευτικών δημοτικής εκπαίδευσης για τις ανισότητες στην εκπαίδευση αξίζει να διερευνηθούν, αφού εκείνοι είναι οι εφαρμοστές της κοινωνικής πολιτικής και συμβάλλουν άμεσα ή έμμεσα στην πρόληψη και την αντιμετώπιση τους. Η ανάγκη για τη διερεύνηση των αντιλήψεων των εκπαιδευτικών για τις ανισότητες, είναι καθοριστικής σημασίας αφού οι πρακτικές που ακολουθούν οι ίδιοι έχουν καθοριστικό ρόλο στην εμφάνιση ή μη των ανισοτήτων, ενώ, αντίστοιχα είναι εκείνοι που συμβάλλουν με τη γνώση τους στο σχεδιασμό και την υλοποίηση προγραμμάτων για τη μείωση και την εξάλειψη τους (Δελημήτρου, 2019). Επομένως, η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να δώσει νέα δεδομένα για τη διερεύνηση

του ρόλου της υποχρεωτικής εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης στη διεύρυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

5.1 Μεθοδολογία/ εργαλεία συλλογής δεδομένων

Η παρούσα μελέτη χρησιμοποιεί την ποιοτική μεθοδολογία. Η χρήση αυτής της μεθοδολογίας βοηθά στην λεπτομερή ανάλυση, περιγραφή και ερμηνεία καταστάσεων, συμπεριφορών, απόψεων/στάσεων και διαδικασιών που κάνει ένας άνθρωπος. Στόχος της είναι η βαθύτερη ερμηνεία και ανάλυση απόψεων, στάσεων και εμπειριών χωρίς να επιδιώκει τη γενίκευση.

Η ποιοτική μέθοδος είναι πλήρως προσωποποιημένη, δηλαδή δίνει έμφαση στο άτομο και την ανάλυση της συμπεριφοράς του και όχι σε μεταβλητές. Ο σχεδιασμός μιας ποιοτικής έρευνας χαρακτηρίζεται από ευελιξία, σε μια μη δομημένη και ανοικτή μορφή, η οποία δίδει στον ερευνητή το πλεονέκτημα να προσαρμόζεται ευκολότερα στα νέα δεδομένα που ενδεχομένως να προκύψουν. Τα δεδομένα που συλλέγονται βασίζονται περισσότερο στις περιγραφές των εμπειριών που έχουν οι συμμετέχοντες, την ιδιαιτερότητα και τη μοναδικότητα τους, δηλαδή χαρακτηρίζονται από υποκειμενικότητα (Κυριαζή, 2011).

Η ποιοτική έρευνα χρησιμοποιείται γενικά για να διερευνήσει αξίες, στάσεις, απόψεις, συναισθήματα και συμπεριφορές των ατόμων και να καταλάβει πώς αυτές επηρεάζουν τα εν λόγω άτομα. Οι ερευνητές που χρησιμοποιούν ποιοτικές μεθόδους ασχολούνται με τις αντιλήψεις των ατόμων για συγκεκριμένα θέματα, ζητήματα ή καταστάσεις και τις έννοιες που αποδίδουν στη ζωή τους. Αυτό το είδος έρευνας είναι σημαντικό για τη δημιουργία θεωρίας, την ανάπτυξη πολιτικής, τη βελτίωση της εκπαιδευτικής πρακτικής, την αιτιολόγηση της αλλαγής για μια συγκεκριμένη πρακτική και τον φωτισμό κοινωνικών θεμάτων.

Μπορεί επίσης να χρησιμοποιηθεί για να εξηγήσει τα αποτελέσματα μιας προηγούμενης ποσοτικής μελέτης ή για να προετοιμαστεί για την ανάπτυξη μιας ποσοτικής μελέτης. Από τη φύση της, η ποιοτική συλλογή δεδομένων και ο σχεδιασμός είναι σκόπιμα ευέλικτος για να επιτρέψει στον ερευνητή να διερευνήσει θέματα (ευρήματα) με περισσότερες λεπτομέρειες καθώς αυτά εμφανίζονται. Οι ποιοτικές μέθοδοι χρησιμοποιούν μεθοδολογίες συλλογής δεδομένων όπως συνέντευξη,

παρατήρηση, συζητήσεις και αναθεώρηση εγγράφων (π.χ. ημερολόγια, ιστορικά έγγραφα). Τα αποτελέσματα της ποιοτικής έρευνας είναι περιγραφικά ή επεξηγηματικά και όχι προγνωστικά, και είναι συνήθως χρονοβόρα για τη συλλογή και ανάλυση.

Η επιλογή κατάλληλων οργάνων ή εργαλείων είναι ζωτικής σημασίας για την επιτυχή έρευνα. Διαφορετικά εργαλεία είναι κατάλληλα για τη συλλογή διαφόρων ειδών πληροφοριών για διάφορους σκοπούς. Ο ερευνητής μπορεί να χρησιμοποιήσει ένα ή περισσότερα από τα εργαλεία σε συνδυασμό για το σκοπό του. Πιθανώς ο πιο συνηθισμένος και αποτελεσματικός στο χρόνο τρόπος για να διασφαλιστεί η τήρηση των ελάχιστων δειγμάτων είναι η αύξηση του μεγέθους του δείγματος έως και 50% στην πρώτη διανομή της έρευνας (Bartlettetal., 2001). Τα εργαλεία τα οποία δύναται να χρησιμοποιηθούν για τη συλλογή δεδομένων μπορεί να είναι:

- Τα ερωτηματολόγια
- Οι συνεντεύξεις
- Τα προγράμματα
- Οι τεχνικές παρατήρησης
- Οι κλίμακες αξιολόγησης

5.2 Πληθυσμός - Δείγμα της έρευνας

Πληθυσμός της παρούσας έρευνας αποτέλεσαν οι εκπαιδευτικοί δημοτικής εκπαίδευσης, άντρες και γυναίκες από το Ηράκλειο της Κρήτης, οι οποίοι εκδήλωσαν ενδιαφέρον για την διαδικασία της συνέντευξης. Το δείγμα της έρευνας επιλέχθηκε με τη βολική δειγματοληψία (convenience sampling), αφού οι συμμετέχοντες ήταν πρόθυμοι και άμεσα διαθέσιμοι να συμμετέχουν στην έρευνα και τη δειγματοληψία της χιονοστιβάδας, αφού ζητήθηκε από εκείνους να προτείνουν άτομα που γνωρίζουν και που πιθανόν να μπορούσαν να συμμετέχουν στην έρευνα (Πουρκός, 2015).

Η δειγματοληψία ευκολίας ορίζεται ως μια μέθοδος που υιοθετήθηκε από ερευνητές όπου συλλέγουν δεδομένα έρευνας αγοράς από μια βολικά διαθέσιμη ομάδα ερωτηθέντων. Είναι η πιο συχνά χρησιμοποιούμενη τεχνική δειγματοληψίας, καθώς είναι γρήγορη, απλή και οικονομική. Σε πολλές περιπτώσεις, τα μέλη είναι εύκολα προσβάσιμα για να γίνουν μέρος του δείγματος. Οι ερευνητές χρησιμοποιούν διάφορες τεχνικές δειγματοληψίας σε καταστάσεις όπου υπάρχουν μεγάλοι πληθυσμοί. Στις

περισσότερες περιπτώσεις, η δοκιμή ολόκληρης της κοινότητας είναι πρακτικά αδύνατη επειδή δεν είναι εύκολη η πρόσβαση. Οι ερευνητές χρησιμοποιούν δειγματοληψία ευκολίας σε καταστάσεις όπου δεν απαιτούνται πρόσθετες πληροφορίες για την κύρια έρευνα. Δεν απαιτούνται κριτήρια για να γίνετε μέρος αυτού του δείγματος.

Προκειμένου να συλλεχθούν πλούσια και κατάλληλα δεδομένα, οι συμμετέχοντες στην έρευνα πληρούν συγκεκριμένα κριτήρια για να συμμετέχουν. Το συγκεκριμένο δείγμα αποτελούνταν από εκπαιδευτικούς δημοτικής εκπαίδευσης, οι οποίοι εργάζονται σε σχολεία και διαθέτουν εμπειρία τουλάχιστον ενός έτους. Το δείγμα της έρευνας αντλήθηκε από την πόλη του Ηρακλείου της Κρήτης, από όπου ζει και κατάγεται η ερευνήτρια. Το δείγμα των 10 εκπαιδευτικών είναι επαρκές για τη διεξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων.

5.3 Ερευνητικό Εργαλείο

Η συνέντευξη αποτελεί το βασικό εργαλείο συλλογής δεδομένων σε ποιοτικές μελέτες, αφού δίδει λεπτομερείς πληροφορίες για τις στάσεις, τις απόψεις, τις αντιλήψεις και τις εμπειρίες των συμμετεχόντων στην έρευνα. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιούνται κυρίως στην ποιοτική έρευνα και πραγματοποιούνται όταν οι ερευνητές υποβάλλουν σε έναν ή περισσότερους συμμετέχοντες γενικές, ανοιχτές ερωτήσεις και καταγράφουν τις απαντήσεις τους. Συχνά χρησιμοποιούνται κάποιο μέσο καταγραφής ήχου για πιο συνεπή μεταγραφή (Creswell, 2012).

Οι συνεντεύξεις δύναται να είναι χρήσιμες για την παρακολούθηση μεμονωμένων ερωτηθέντων μετά από ερωτηματολόγια, π.χ. για περαιτέρω διερεύνηση των απαντήσεών τους. (McNamara, 1999). Στην ποιοτική έρευνα συγκεκριμένα, οι συνεντεύξεις χρησιμοποιούνται για την αναζήτηση των εννοιών των κεντρικών θεμάτων. Το κύριο καθήκον της συνέντευξης είναι να κατανοήσουμε το νόημα του τι λένε οι ερωτώμενοι (McNamara, 2009). Συνήθως οι ερωτήσεις ανοιχτού τύπου υποβάλλονται κατά τη διάρκεια συνεντεύξεων με την ελπίδα να λάβουν αμερόληπτες απαντήσεις, ενώ οι ερωτήσεις κλειστού τύπου ενδέχεται να αναγκάσουν τους συμμετέχοντες να απαντήσουν με συγκεκριμένο τρόπο.

Τα βασικά πλεονεκτήματα της συνέντευξης είναι η ελαχιστοποίηση του βαθμού ανταπόκρισης των συμμετεχόντων, διασφαλίζει την αριότητα και εγκυρότητα των δεδομένων, ενώ ταυτόχρονα δίδει τη δυνατότητα για αποσαφηνίσεις όταν από τις

απαντήσεις που λαμβάνει ο ερευνητής υπάρχει κάτι που δεν έχει καταλάβει (Robson, 2010). Οι συνεντεύξεις παρέχουν χρήσιμες πληροφορίες όταν οι συμμετέχοντες δεν μπορούν να παρατηρηθούν άμεσα. Ο ερευνητής έχει καλύτερο έλεγχο των τύπων πληροφοριών που λαμβάνει. Μπορούν να επιλέξουν τις δικές τους ερωτήσεις. Εάν διατυπωθούν αποτελεσματικά, οι ερωτήσεις θα ενθαρρύνουν αμερόληπτες και αληθείς απαντήσεις.

Ωστόσο το εργαλείο της συνέντευξης ενδέχεται να χαρακτηρίζεται και από κάποια μειονεκτήματα, όπως όλα τα ερευνητικά εργαλεία. Στα πλαίσια αυτά των μειονεκτημάτων, ο ερωτώμενος έχει τη δυνατότητα να παρέχει μεροληπτικές πληροφορίες ή να είναι αναξιόπιστος εάν μόνο ένας ερευνητής ερμηνεύει τις πληροφορίες. Η καλύτερη έρευνα απαιτεί πολλές διαφορετικές απόψεις. Οι απαντήσεις στη συνέντευξη μπορεί να είναι παραπλανητικές επειδή ο ερωτώμενος προσπαθεί να ανταποκριθεί με τρόπο που θα ευχαριστήσει τον ερευνητή. Ο εξοπλισμός μπορεί να είναι πρόβλημα. Ο εξοπλισμός μπορεί να είναι δαπανηρός και απαιτεί υψηλό επίπεδο τεχνικής επάρκειας στη χρήση. Τέλος η διαδικασία αυτή έχει τον κίνδυνο να είναι χρονοβόρα και οι άπειροι ερευνητές μπορεί να μην είναι σε θέση να κρατήσουν τις ερωτήσεις εστιασμένες και με ορθό τρόπο τοποθετημένες.

Από τους τύπους των συνεντεύξεων, αυτός της ημι-δομημένης συνέντευξης ταιριάζει απόλυτα στις ανάγκες της παρούσας έρευνας. Ο όρος ημι-δομημένη συνέντευξη είναι ο τύπος της συνέντευξης, ο οποίος έχει επηρεαστεί από τη δομημένη και την εστιασμένη μέθοδο με χρήση των τεχνικών τους. Αναλυτικότερα, ο τύπος αυτός μπορεί να χρησιμοποιεί καθορισμένες από πριν ερωτήσεις αλλά επιτρέπει στον ερευνητή τη διερεύνηση θεμάτων που αφορούν την έρευνα του σε βάθος, βασιζόμενος στα λεγόμενα του συνεντευξιαζόμενου (Robson, 2010).

Επιπλέον, η χρήση του τύπου αυτού παρέχει σημαντικά πλεονεκτήματα σε μια έρευνα. Συγκεκριμένα, η ημι-δομημένη συνέντευξη δίδει μεγάλη ελευθερία στο συμμετέχοντα, ώστε εκείνος να απαντήσει άμεσα, με το δικό του τρόπο, χωρίς να περιορίζεται στο ελάχιστο ακόμα και στις περιπτώσεις που φαίνεται να παρεκκλίνει από την απάντηση. Ο λόγος που ο ερευνητής δεν περιορίζει τον συμμετέχοντα στις απαντήσεις του, διότι μπορεί να δώσει επιπλέον πληροφορίες για ένα θέμα, το οποίο μπορεί να ταιριάζει στην έρευνα του ή το οποίο δεν είχε σκεφτεί καν ότι υπάρχει (Robson, 2010). Από την άλλη, βοηθά ακόμα περισσότερο τον ερευνητή, παρέχοντας του τη

δυνατότητα, μέσα από τις βασικές δομημένες ερωτήσεις της συνέντευξης του, να συγκρίνει όλες τις απαντήσεις των συνεντευξιζόμενων του ανά ερώτημα (May, 1993).

Ένα από τα συχνότερα σχέδια ημι-δομημένης συνέντευξης, περιλαμβάνει:

- μια μικρή εισαγωγή σχετικά με την έρευνα: στο σημείο αυτό, ο ερευνητής παρουσιάζει τα βασικά στοιχεία της έρευνας του όπως τίτλος-θέμα, σκοπός κ.α.,
- μία λίστα με ερωτήσεις συλλογής δημογραφικών στοιχείων: η λίστα αυτή περιλαμβάνει στοιχεία όπως η ηλικία, το φύλο, το επίπεδο εκπαίδευσης κλπ,
- μία λίστα με τους βασικούς άξονες της συνέντευξης: στη λίστα αυτή είναι καταγεγραμμένη η βασική θεματολογία της συνέντευξης σε τίτλους,
- ενδεικτικές ερωτήσεις ανά άξονα: οι συγκεκριμένες ερωτήσεις βρίσκονται κάτω από κάθε θεματική ενότητα και έχουν ως βασικό στόχο τη δημιουργία μιας δομής βασικών ερωτήσεων από τις οποίες φυσικά ο ερευνητής μπορεί να παρεκκλίνει αλλάζοντας τους σειρά, παραλείποντας υπάρχουσες ή αναπτύσσοντας νέες ερωτήσεις,
- λοιπές ερωτήσεις/άξονες εμβάθυνσης: κάθε θεματικός άξονας περιλαμβάνει ορισμένα σημεία που θα πρέπει να απαντηθούν οπωσδήποτε από τον συνεντευξιζόμενο. Τα σημεία αυτά, αν δεν απαντηθούν, μπορούν να μετατραπούν σε ερωτήματα από τον ερευνητή, προκειμένου να λάβει τις απαντήσεις που διερευνά καθώς και
- σχόλια - παρατηρήσεις: στο τέλος της συνέντευξης ο ερευνητής, έχει το δικαίωμα να κρατήσει ορισμένα σχόλια, σκέψεις ή/ και παρατηρήσεις αναφορικά με τη λεκτική και μη λεκτική επικοινωνία που είχε ο συνεντευξιζόμενος, τον τόπο διεξαγωγής της συνέντευξης κλπ.

Αξίζει να σημειωθεί, ότι το παραπάνω σχέδιο είναι ενδεικτικό, με τον ερευνητή, πολλές φορές, να συγκεντρώνει αρχικά μόνον τις βασικές ερωτήσεις της συνέντευξης και στη συνέχεια να χρησιμοποιεί ορισμένες παροτρύνσεις βασισμένες στους άξονες που θέλει να διερευνήσει (Robson, 2010). Όμως, ταυτόχρονα είναι αρκετά βοηθητικό αφού καθοδηγεί τον ερευνητή να συλλέξει τα δημογραφικά στοιχεία με τυποποιημένο τρόπο αφήνοντας χρόνο για την αναλυτική λήψη των ποιοτικών δεδομένων που θα χρειαστεί στην έρευνα, με τη χρήση διευκρινιστικών ερωτήσεων, παραδειγμάτων και αποσαφηνίσεων επί των απαντήσεων του συνεντευξιζόμενου (May, 1993). Όμως, για την πραγματοποίηση και τη συλλογή εγκυρότερων δεδομένων απαιτείται η ανάπτυξη

εμπιστοσύνης μεταξύ ερευνητή και συμμετέχοντα, κάτι το οποίο δημιουργεί θετικό κλίμα συνεργασίας, επικοινωνίας και ασφάλειας.

Το σχέδιο συνέντευξης για την παρούσα μελέτη, παρουσιάζεται αναλυτικά στο παράρτημα Α της εργασίας.

5.4 Διαδικασία συλλογής δεδομένων

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν την περίοδο Ιανουάριος - Απρίλιος 2021, σε συναντήσεις που ορίστηκαν, μετά από συνεννόηση της ερευνήτριας με τους συμμετέχοντες, σε μέρες και ώρες που τους εξυπηρετούσαν. Για λόγους αποφυγής της διασποράς του ιού Covid19 αλλά και λόγω της απαγόρευσης της άσκοπης κυκλοφορίας (lockdown), οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με τη βοήθεια διαδικτυακών μέσων όπως το Skype. Σήμερα, και ειδικότερα λόγω της πανδημικής κρίσης η ερευνητική διαδικασία περιορίστηκε και πραγματοποιήθηκε μέσω των τεχνολογικών μέσων τα οποία λειτούργησαν βοηθητικά στη διαδικασία πραγματοποίησης των συνεντεύξεων, εξαλείφοντας τον κίνδυνο ο οποίος κατά την περίοδο διεξαγωγής της έρευνας ήταν στο προσκήνιο.

Οι συνεντεύξεις δίνουν την ευκαιρία στον συμμετέχοντα να εκφράζει τις προσωπικές του αντιλήψεις, απόψεις και στάσεις επί του θέματος. Αυτό οφείλεται κατά κύριο στον ερευνητή, ο οποίος έχει πολύ σημαντικό ρόλο. Συγκεκριμένα, ο ερευνητής ενημερώνει τους συμμετέχοντες για το σχέδιο (πορεία) της συνέντευξης, το σκοπό και το αντικείμενο της έρευνας. Για το λόγο αυτό, ο ίδιος πρέπει να έχει πλούσιες επικοινωνιακές δεξιότητες (Πουρκός, 2015).

Παράλληλα, ο ερευνητής φροντίζει για το κλίμα της συνέντευξης. Έτσι, η ατμόσφαιρα πρέπει να είναι ήρεμη και να αποπνέει την απαραίτητη ασφάλεια στον συμμετέχοντα για να μπορεί να εκφράσει ελεύθερα τις απόψεις και τις εμπειρίες και να δώσει τη συγκατάθεση του να συμμετάσχει στην έρευνα. Η ενδεχομενική ήρεμη ατμόσφαιρα δημιουργεί ένα κλίμα εμπιστοσύνης και προσφέρει στον συνεντευξιζόμενο την επιλογή να μιλήσει με μεγαλύτερη άνεση και ευκολία, δίνοντας απαντήσεις οι οποίες ενδεχομένως σε ένα ερωτηματολόγιο να μην χαρακτηρίζονταν από την ίδια αποδοτικότητα όσο αφορά τις απαντήσεις. Για να δοθεί η συγκατάθεση αυτή, οι συμμετέχοντες ενημερώνονται για την διαδικασία που θα ακολουθηθεί, την τήρηση της ανωνυμίας των προσωπικών δεδομένων και των απαντήσεων αλλά και την ανάλυση και χρήση των δεδομένων, αποκλειστικά για τις ανάγκες της έρευνας. Επιπλέον, ζητήθηκε

άδεια από τους συμμετέχοντες για την καταγραφή των συνεντεύξεων τους. Για το λόγο αυτό:

- οι συναντήσεις ήταν ατομικές,
- οι συμμετέχοντες διέθεταν αρκετό χρόνο, για να μπορέσουν να εκφράσουν τις απόψεις και τις εμπειρίες τους.

Η καταγραφή των συνεντεύξεων είχε ως σκοπό την καταγραφή του συνόλου των δεδομένων, με απόλυτη συνέπεια και ακρίβεια. Κατά τις συνεντεύξεις, οι συμμετέχοντες εξέφρασαν τη δική τους άποψη και τα δικά τους προσωπικά βιώματα, χωρίς να επικρίνονται για αυτά ή να κατευθύνονται από τον ερευνητή. Τα πρώτα δεδομένα που καταγράφηκαν ήταν τα δημογραφικά στοιχεία του κάθε συμμετέχοντα, ενώ, ακολούθησε η περιγραφή των απόψεων των εκπαιδευτικών για τις κοινωνικές ανισότητες στο σχολικό πλαίσιο, τους παράγοντες που θεωρούν εκείνοι ότι επιδρούν στην εμφάνιση τους, τις μορφές που πιστεύουν ότι εμφανίζονται συνήθως, τους τρόπους για την ελαχιστοποίηση τους από τους ίδιους και την εκπαιδευτική πολιτική καθώς και τις προτάσεις τους για το μέλλον.

Η χρονική διάρκεια των συνεντεύξεων της παρούσας έρευνας κυμάνθηκε μεταξύ 30 έως 45 λεπτών.

5.5 Διαδικασία ανάλυσης δεδομένων

Υπάρχουν δύο βασικές προσεγγίσεις για την ποιοτική ανάλυση: επαγωγική και αφαιρετική. Επιπλέον, υπάρχουν δύο τύποι επαγωγικής ποιοτικής ανάλυσης. Αυτά καλούνται θεματική ανάλυση περιεχομένου και αφηγηματική ανάλυση, και οι δύο απαιτούν μια μη δομημένη προσέγγιση στην έρευνα. Η ανάλυση θεματικού περιεχομένου ξεκινά με την απομάκρυνση των προκαταλήψεων και τον καθορισμό των γενικών εντυπώσεών σας των δεδομένων. Αντί να προσεγγίζονται τα δεδομένα του ερευνητή με ένα προκαθορισμένο πλαίσιο, εντοπίζονται κοινά θέματα καθώς αναζητείται το υλικό οργανικά.

Ο στόχος του ερευνητή είναι να βρεθούν κοινά μοτίβα στο σύνολο δεδομένων. Μια αφηγηματική ανάλυση περιλαμβάνει την κατανόηση των ατομικών ιστοριών των ερωτηθέντων. Χρησιμοποιείται αυτός ο τύπος ποιοτικής ανάλυσης δεδομένων για να επισημανθούν σημαντικές πτυχές των ιστοριών των ατόμων που θα ανταποκρίνονται

καλύτερα στους αναγνώστες των ερευνών. Και, επισημαίνονται τα κρίσιμα σημεία που έχουν βρεθεί σε άλλους τομείς της έρευνάς που διεξάγεται. Κάθε μία από αυτές τις μεθόδους ποιοτικής ανάλυσης προσδίδει τα δικά της οφέλη στην ερευνητική προσπάθεια. Οι επαγωγικές αναλύσεις θα παράγουν πιο ευέλικτα ευρήματα. Εντωμεταξύ, οι συλλογικές αναλύσεις επιτρέπουν στον ερευνητή να επισημάνει βασικά θέματα απαραίτητα για την έρευνά του.

Για την ορθή εξαγωγή επαληθεύσιμων και έγκυρων συμπερασμάτων από τα δεδομένα που συλλέχθηκαν, χρησιμοποιήθηκε η τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου. Η τεχνική της ανάλυσης περιεχομένου δίνει μεγάλη έμφαση στη σχέση που υπάρχει στο περιεχόμενο και το γενικό πλαίσιο των συνεντεύξεων. Αναλυτικότερα, η θεματική ανάλυση περιεχομένου, η οποία επιλέχθηκε, αποτελεί μια εύχρηστη μέθοδο για τον εντοπισμό, την περιγραφή, την αναφορά και τη δημιουργία θεμάτων και μοτίβων που επαναλαμβάνονται κατά την ανάλυση των δεδομένων.

Οι Braun & Clark (2006) αναφέρουν πως υπάρχουν συνολικά έξι βήματα για τη διενέργεια της θεματικής ανάλυσης. Τα βήματα αυτά δεν είναι σειριακά, άρα μπορούν να εκτελεστούν με όποια σειρά εξυπηρετεί τον εκάστοτε ερευνητή αλλά είναι συστηματικά και επαναλαμβανόμενα για να του χαρίζουν ευελιξία ως προς τις άλλες διαδικασίες του ερευνητικού σχεδιασμού. Αναλυτικότερα, τα βήματα περιλαμβάνουν (Robson, 2010):

- την εξοικείωση του ερευνητή με τα δεδομένα: ο ερευνητής διαβάζει προσεκτικά και πολλές φορές τα δεδομένα που έχει συλλέξει, ώστε να καταλήξει στα νοήματα και τα θέματα που άπτονται στο υπό διερεύνηση θέμα του.
- την κωδικοποίηση: ο ερευνητής δημιουργεί εννοιολογικούς προσδιορισμούς για κάθε παράγραφο του κειμένου. Κάθε παράγραφος μπορεί να έχει περισσότερους από έναν προσδιορισμούς. Οι προσδιορισμοί αυτοί δίνουν νόημα στην κάθε παράγραφο, ενώ μπορούν να συνδυαστούν με άλλους και να δημιουργήσουν αυτοτελείς κατηγορίες.
- την αναζήτηση θεμάτων: ο ερευνητής αναζητά θέματα και υποθέματα στα δεδομένα του. Εδώ, ο ερευνητής συνδυάζει τους κωδικούς καθώς αναζητά τα πιθανά θέματα που προκύπτουν από τα δεδομένα, οι οποίοι αποτέλεσαν θέματα, υποθέματα, κατηγορίες ή/και υποκατηγορίες.
- την επανεξέταση των θεμάτων/υποθεμάτων: ο ερευνητής επανεξετάζει τα πιθανά θέματα που δεν πληρούν όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις για να συμπεριληφθούν (πχ δεν είναι επαρκή), με αποτέλεσμα τη συγχώνευση ή και το διαχωρισμό άλλων θεμάτων.

- τον ορισμό και την ονομασία θεμάτων/υποθεμάτων: ο ερευνητής προσδιορίζει την ουσία του θέματος και τη διάσταση των δεδομένων, αποδίδοντας στο κάθε θέμα το σκοπό, το περιεχόμενο, τη σημαντικότητα και την καταγραφή υποθεμάτων που περιλαμβάνονται.
- την έκθεση δεδομένων και τη συγγραφή των ευρημάτων: ο ερευνητής διενεργεί την τελική ανάλυση (σύνθεση) και την καταγραφή των αποτελεσμάτων.

Αξίζει να σημειωθεί πως τα τελικά αποτελέσματα αποδίδονται με συνοπτικό τρόπο, χωρίς επαναλήψεις και με πλήρη συνοχή ώστε ο εκάστοτε αναγνώστης να πειστεί για την εγκυρότητα και την αξία της ανάλυσης.

5.6 Εγκυρότητα και αξιοπιστία

Ο όρος «έρευνα» αντικατοπτρίζει ένα φάσμα ερευνητικών στόχων - πληθυσμοί στόχων και πλαίσια δειγματοληψίας, στρατηγικές προσλήψεων, σχέδια οργάνων έρευνας, μέθοδοι διαχείρισης έρευνας, επεξεργασία δεδομένων και στατιστική προσαρμογή - για να εξασφαλιστεί μια διαδικασία και ένα αποτέλεσμα έρευνας υψηλής ποιότητας. Λαμβάνοντας υπόψη το ευρύ φάσμα επιλογών κατά τη διεξαγωγή μιας έρευνας, είναι επιτακτική ανάγκη ο καταναλωτής / αναγνώστης των ευρημάτων της έρευνας να κατανοήσει τη δυνατότητα μεροληψίας, καθώς και τις στρατηγικές και τις τεχνικές που χρησιμοποιούνται για τη μείωση της προκατάληψης, έτσι ώστε να μπορούν να εξαχθούν κατάλληλα συμπεράσματα από τα δεδομένα .

Υπάρχουν πολλά στοιχεία που εμπλέκονται στο σχεδιασμό της έρευνας που επηρεάζουν την ποιότητα των δεδομένων που προκύπτουν από μια έρευνα - ο χρόνος και η προσπάθεια που απαιτείται για τους ερωτηθέντες να ολοκληρώσουν μια έρευνα, σειρά ερωτήσεων, αριθμός σημείων στην κλίμακα βαθμολογίας, σειρά ερωτήσεων - επιλογές απαντήσεων - για να αναφέρουμε μερικές. Λοιπόν, ποιοι είναι οι βασικοί παράγοντες που πρέπει να λάβετε υπόψη για τη δημιουργία ερευνών που συλλέγουν δεδομένα υψηλής ποιότητας; Ενώ η εγκυρότητα και η αξιοπιστία συζητούνται συνήθως στον τομέα της ψυχομετρίας, θεωρείται συχνά ότι υπάρχουν χωρίς επικύρωση.

Οι ποιοτικές έρευνες έχουν ως βασικό τους στόχο τη διερεύνηση, καταγραφή και ανάλυση των απόψεων και των εμπειριών που έχουν οι συμμετέχοντες. Η παρούσα μελέτη, όντας ποιοτική, δε στοχεύει στην εξαγωγή γενικευμένων συμπερασμάτων για τον πληθυσμό αλλά επικεντρώνεται στο ειδικό, δηλαδή την οπτική πλευρά που έχουν

αποκομίσει οι συμμετέχοντες για τις κοινωνικές ανισότητες. Έτσι, για την επιβεβαίωση της ακρίβειας των ευρημάτων και την ορθότητα της μεθόδου που ακολουθήθηκε εξετάζεται η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της έρευνας.

Η εγκυρότητα και η αξιοπιστία των ποιοτικών μελετών έγκειται: (α) στην ισχύ του ερευνητικού σχεδίου, δηλαδή την μελέτη και επεξεργασία πρόσφατων δεδομένων, (β) την ποιότητα των δεδομένων που συλλέχθηκαν και (γ) τη διατύπωση των αποτελεσμάτων. Οι Guba&Lincoln (1982) δίνουν την οπτική τους για την εγκυρότητα και την αξιοπιστία των ποιοτικών ερευνών μέσα από τέσσερις(Συμεού, 2007):

- την αξιοπιστία της έρευνας, η οποία περιλαμβάνει την ισχύ του μεθοδολογικού σχεδιασμού, την ποιότητα των δεδομένων που συλλέχθηκαν και τη σύνδεση αυτών με τα αποτελέσματα, δηλαδή πως ο σχεδιασμός και τα δεδομένα οδηγούν σε ασφαλή ευρήματα.
- Τη μεταβασιμότητα, η οποία σχετίζεται με την προσαρμοστικότητα και τη γενίκευση των δεδομένων, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα χρήσης τους και από άλλες ομάδες.
- Τη βασισιμότητα, αναφέρεται στην δυνατότητα να περιγραφεί η διαδικασία της έρευνας και
- Την επιβεβαιωσιμότητα της, η οποία σχετίζεται με τις ερμηνείες που βασίζονται στο συγκεκριμένο κείμενο και την ύπαρξη των συμμετεχόντων προσώπων.

Η εγκυρότητα εξετάζει το βαθμό στον οποίο ένα όργανο έρευνας μετρά αυτό το οποίο επιθυμείται να διερευνηθεί και να μετρηθεί από τον ερευνητή. Για παράδειγμα, μια έρευνα που έχει σχεδιαστεί για να διερευνήσει την αφοσίωση των εργαζομένων, αλλά η οποία μετρά πραγματικά την ικανοποίηση των πελατών, δεν θα θεωρείται έγκυρη. Η αξιοπιστία εξετάζει το βαθμό στον οποίο οι ερωτήσεις που χρησιμοποιούνται σε ένα όργανο έρευνας συνεπάγονται σταθερά τα ίδια αποτελέσματα κάθε φορά που τίθενται στην ίδια κατάσταση σε επαναλαμβανόμενες περιπτώσεις. Η αξιοπιστία είναι ένα στατιστικό μέτρο του πόσο αναπαραγώγιμα είναι τα δεδομένα του οργάνου έρευνας. Ένα όργανο έρευνας λέγεται ότι έχει υψηλή αξιοπιστία εάν παράγει παρόμοια αποτελέσματα υπό σταθερές συνθήκες και οποιαδήποτε αλλαγή θα οφείλεται σε μια πραγματική αλλαγή στη στάση, σε αντίθεση με την αλλαγή ερμηνείας (δηλαδή, ένα σφάλμα μέτρησης).

Παρόλο που είναι σαφώς διαφορετικό, η εγκυρότητα και η αξιοπιστία της έρευνας συνδέονται άρρηκτα. Η αξιοπιστία δεν συνεπάγεται εγκυρότητα, αλλά θέτει όριο στη συνολική ισχύ. Υπάρχουν διάφοροι τύποι αξιοπιστίας και τύποι εγκυρότητας και μέθοδοι δοκιμής για την εκτίμησή τους.

Η αξιολόγηση της αξιοπιστίας και της εγκυρότητας από τους Carmines και Zeller (1979) είναι πιθανώς ένα από τα βιβλία που αναφέρονται πιο συχνά, όπου ορίζουν και συζητούν τις δύο αλληλοσυνδεόμενες έννοιες. Η απόδειξη της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη διασφάλιση της ακεραιότητας και της ποιότητας ενός μέσου έρευνας, καθώς εξάγουμε συμπεράσματα από τα δεδομένα που προέρχονται από μια έρευνα για σωστή εφαρμογή. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο έχει σημασία να γνωρίζουμε τη διαφορά μεταξύ των δύο.

Το πεδίο της συγκεκριμένης έρευνας δεν επιλέχθηκε τυχαία. Η ερευνήτρια έχει μακρά εμπειρία και επαφή (prolonged engagement) με τη δημοτική εκπαίδευση, κάτι που αποτελεί κριτήριο και για τους συμμετέχοντες στη έρευνα. Η ίδια παρουσίασε όσο το δυνατόν πληρέστερα και με ακρίβεια τα νοήματα και τις περιγραφές των συμμετεχόντων, ώστε να είναι σε θέση να εντοπίσουν (εφόσον το επιθυμούν) τη συμβολή τους στην έρευνα. Τα δύο αυτά κριτήρια εξασφαλίζουν την ουδετερότητα της έρευνας. Άλλωστε, η εγκυρότητα της μελέτης έγκειται στους αναγνώστες, οι οποίοι μελετούν την έρευνα και την αντιπαραβάλλουν με δικές τους εμπειρίες. Τέλος, η τήρηση όλων των δεοντολογικών κανόνων και αρχών που διέπουν την έρευνα εξασφαλίζει την εγκυρότητα και την αξιοπιστία της έρευνας, αφού περιλαμβάνει την ανωνυμία, την προσωπική πληροφόρηση και το έντυπο συναίνεσης που περιγράφει το σκοπό και το γενικότερο χαρακτήρα της έρευνας.

5.7 Ηθική και δεοντολογία της έρευνας

Όπως όλες οι έρευνες, έτσι και αυτή διέπεται από κανόνες και αξίες που συνιστούν τον κώδικα ηθικής και δεοντολογίας που θα ακολουθηθεί από την ερευνήτρια για τη διεξαγωγή και τη δημοσίευση των αποτελεσμάτων της έρευνας. Τα ηθικά ζητήματα μπορούν να οριστούν ως ένα από τα πιο σημαντικά μέρη της έρευνας. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα δεν πρέπει να υποστούν καμία ζημία με οποιονδήποτε τρόπο. Ο σεβασμός της αξιοπρέπειας των συμμετεχόντων στην έρευνα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα. Πλήρης συγκατάθεση πρέπει να ληφθεί από τους συμμετέχοντες.

Συγκεκριμένα, πριν από τη συνέντευξη, η ερευνήτρια θα ενημερώνει λεπτομερώς τους εκπαιδευτικούς για τον σκοπό και τους στόχους της έρευνας αλλά και τα δικαιώματά τους (πχ δικαίωμα να διακόψει τη συνέντευξη όταν το επιθυμεί, δικαίωμα στην προσβασιμότητα των δεδομένων του κ.α.), ενώ, στις επόμενες φάσεις (ανάλυση και

αξιοποίηση δεδομένων, δημοσίευση αποτελεσμάτων) θα διασφαλιστεί η πλήρης ανωνυμία των συμμετεχόντων. Επιπλέον, δόθηκε γραπτή φόρμα συμμετοχής στην έρευνα που ενημερώνει τους ενδιαφερόμενους για όλα τα παραπάνω και περιλαμβάνει τη γραπτή τους συναίνεση για μαγνητοφώνηση (Κυριαζή, 2011).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^Ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Οι εκπαιδευτικοί εξέφρασαν τις προσωπικές τους απόψεις γύρω από το θέμα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και προέρχονται από την εμπειρία που αποκόμισαν κατά τη διάρκεια της υλοποίησης της. Όλη αυτή η πρωτόγνωρη εμπειρία, που αναγκάστηκαν λόγω της πανδημικής κρίσης να βιώσουν, τους έκανε να αναθεωρήσουν κάποια πράγματα που είχαν σχέση με την ως τότε διδασκαλία η οποία ακολουθούσε τον παραδοσιακό τρόπο.

Οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί δεν είναι όλοι την ίδια ηλικία, ούτε την ίδια εκπαιδευτική εμπειρία. Οι απαντήσεις που έδωσαν στα ερωτήματα τα οποία κλήθηκαν να απαντήσουν έχουν πολλές συγκλίσεις σχετικά με κάποιες πτυχές που σχετίζονται με το υποανάπτυξη θέμα. Όπως προκύπτει από τα δεδομένα των συνεντεύξεων, οι 7 στους 10 εκπαιδευτικούς που συμμετείχαν στην έρευνα είναι ηλικίας μεγαλύτερης των 30 ετών, κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, με τους 6 από αυτούς να έχουν προϋπηρεσία στον κλάδο μεγαλύτερη των 10 ετών. Αναφορικά με τις σχολικές μονάδες όπου εργάζονται, 4 στους 10 εκπαιδευτικούς εργάζονται σε αστικά σχολεία, 2 σε ημιαστικά και από 1 σε ολιγοθέσιο, τριθέσιο και ιδιωτικό.

A) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο από άλλους μαθητές στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Από τα δεδομένα των συνεντεύξεων των συμμετεχόντων, προέκυψαν κάποια ενδιαφέροντα ευρήματα. Όλοι οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν ότι είχαν απουσίες όσον αφορά την παρακολούθηση των διαδικτυακών αυτών μαθημάτων και ότι οι περισσότερες απουσίες ωφείλονταν στην έλλειψη συνδεσιμότητας και του σχετικού τεχνολογικού εξοπλισμού. Κάποιοι εκπαιδευτικοί έκαναν μνεία και στις ιδεολογικές απόψεις των γονέων οι οποίες τάσσονταν κατά του εκπαιδευτικού αυτού τρόπου. Όλοι ανεξαιρέτως

προσπαθούσαν να αιτιολογήσουν τους λόγους που κάποια παιδιά απείχαν από αυτήν την διαδικασία με απαντήσεις που είχαν πολλούς κοινούς παρονομαστές. Το πρώτο θέμα αποτελεί η απουσία διαδικτύου και εξοπλισμού. Ακόμα, δεύτερο θέμα αποτελεί η αδυναμία επιτήρησης/υποστήριξης των παιδιών από τους γονείς, λόγω εργασίας, ενώ ακόμα ένα θέμα αποτελεί η αδιαφορία για αυτού του τύπου τη διδασκαλία. Κάποιοι από τους μαθητές, σε κάθε περίπτωση από τις εξεταζόμενες ο αριθμός μεταβάλλεται, δε συμμετείχαν στην διαδικασία, ή συμμετείχαν λιγότερο ή και με διακοπές.

E2: *Ναι, υπάρχουν. Στα 12 άτομα ένας μπαίνει περιστασιακά, δύο χάνουν περίπου 1 με 2 μαθήματα μέσα στην εβδομάδα και ένας έχει χάσει αρκετά μαθήματα στο σύνολο. Μια εβδομάδα μπορεί να παρακολουθεί συστηματικά και την άλλη να απουσιάζει κάποιες μέρες ή ώρες.*

E4: *ναι υπάρχουν. Μεταξύ 2-4 ατόμων*

E6: *Τα 13 από αυτά συμμετέχουν σε καθημερινή βάση ενώ πέντε από αυτά δε συμμετέχουν καθόλου.*

E8: *Από τα 18 παιδιά μόνο δύο κορίτσια προσφυγόπουλα από τη Συρία δεν συνδέονται καθόλου στο μάθημα. Και δύο ακόμα παιδιά έχουν πολλά προβλήματα με την σύνδεση με αποτέλεσμα να χάνουν πολλές ώρες μαθημάτων μέσα στην εβδομάδα.*

E9: *Συμμετέχουν όλα εκτός από 3*

E10: *Ναι, υπάρχουν. Είναι κατά κύριο λόγο 4 στη δική μου τάξη.*

Ωστόσο, στην περίπτωση του πέμπτου συνεντευξιαζόμενου αποδείχθηκε πως μόνο ένα παιδί παρακολουθεί σταδιακά, ενώ σε δύο άλλες περιπτώσεις τα παιδιά παρακολουθούσαν συστηματικά την διαδικασία. Πιο συγκεκριμένα:

E3: *Όχι, συμμετέχουν όλοι οι μαθητές μου.*

E7: *Συνδέονται και τα 20 παιδιά στην τηλεκπαίδευση.*

Μέσα από τις ερωτήσεις εντοπίζονται οι κυριότεροι λόγοι για τους οποίους οι μαθητές δε συμμετέχουν ή έχουν μειωμένη συμμετοχή κατά τις ώρες της εξ' αποστάσεως εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αναλυτικότερα, οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί αναφέρθηκαν στην έλλειψη τεχνολογικών υποδομών όπως οι ηλεκτρονικές συσκευές για την τηλεκπαίδευση (Ηλεκτρονικοί υπολογιστές, μικρόφωνα, κάμερα κ. α), η σύνδεση στο διαδίκτυο και άλλα. Στα πλαίσια αυτά δηλώθηκαν τα εξής:

E1: Τα δύο παιδιά που δεν μπαίνουν δεν έχουν στα σπίτια τους σύνδεση internet, ούτε συσκευές παρά μόνο κινητά των γονέων τους, οι οποίοι δεν μπορούν να τα διαθέσουν γι' αυτό τον σκοπό.

E2: Στο πρώτο διάστημα ένας από τους λόγους ήταν η έλλειψη εξοπλισμού ή η αδυναμία χρήσης του ,ακόμα και από τους γονείς.

E4: Οι κυριότεροι λόγοι που δεν συμμετέχουν κάποιοι μαθητές είναι κυρίως το ότι δεν υπάρχουν υποδομές ή έστω οι σωστές υποδομές στο σπίτι τους.

E6: Είναι από οικογένειες που έχουν κι άλλα αδέρφια και δεν έχουν τη δυνατότητα να έχει ο καθένας τη δικιά του συσκευή. Επίσης δε διαθέτουν ούτε σύνδεση στο διαδίκτυο.

E9: Τις περισσότερες φορές είναι λόγω έλλειψης σύνδεσης του ιντερνετ. Επιπλέον δεν έχουν κάποιες φορές ήχο. επομένως τεχνικά προβλήματα.

E10: [...]Ο κυριότερος λόγος όμως είναι το ότι δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο (ή αντιμετωπίζουν προβλήματα σύνδεσης) και ότι δεν έχουν τις απαραίτητες συσκευές (υπολογιστή, κινητό, τάμπλετ).

Ο επόμενος κυριότερος λόγος που δεν συμμετέχουν οι μαθητές στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση συνδέεται με το γεγονός του οικογενειακού υπόβαθρου όπου καθορίζει τις προτεραιότητες και την γονεϊκή στάση, οι οποίες σχετίζονται άμεσα με το κοινωνικοπολιτισμικό υπόβαθρο αυτών. Συγκεκριμένα αναφέρονται τα εξής:

E1: [...]Ένας εκ των δύο μαθητών είναι ρομά και η εκπαίδευση του παιδιού δεν είναι προτεραιότητα της οικογένειας.

E2: [...] Επίσης δεν υπάρχει κάποιος γονιός την ώρα του μαθήματος

E5: Το ίδιο αδιαφορεί πλήρως για τα μαθήματα και από τους γονείς δεν υπάρχει έλεγχος. Και στο σχολείο παρουσιάζει το ίδιο πρόβλημα, όχι μόνο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

E10: Ορισμένα λόγω ιδεολογικών απόψεων των γονέων, διότι θεωρούν ότι παραβιάζονται τα προσωπικά δεδομένα των παιδιών.

Επιπλέον, η μειωμένη συμμετοχή στη διαδικτυακή αίθουσα οφείλεται συνήθως στο γεγονός των «κλειστών» καμερών, είτε γιατί πολλοί μαθητές επινοούν, προβλήματα ή και απουσία περιφερειακών συσκευών, όπως αναφέρει και ο πρώτος εκπαιδευτικός, ο οποίος χαρακτηριστικά λέει: «Δύο μαθητές επικαλούνται έλλειψη μικροφώνου και επικοινωνούν μόνο μέσω γραπτής συνομιλίας». Ακόμα αναφέρονται να εξής:

E2: Ναι , συστηματικά είναι ένα άτομο . Αναφέρει πρόβλημα στον μικρόφωνο. Δε γνωρίζω αν είναι αλήθεια .

E4: [...]ασχολούνται με άλλα πράγματα ή ακόμα και να κλείνουν τις κάμερες επικαλούμενοι τεχνικό πρόβλημα[...]. Έτσι θα μπορέσουν να αποστασιοποιηθούν ή γιατί αισθάνονται κούραση/βαρεμάρα καθήμενοι μπροστά από μια οθόνη. Με τον τρόπο αυτό αρκετοί από αυτούς δεν βρίσκονται καν στο χώρο όπου πραγματοποιείται η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, αντ' αυτού εμπλέκονται σε δραστηριότητες οι οποίες δε σχετίζονται με την εκπαιδευτική διαδικασία.

B) Ποια είναι τα μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης όσον αφορά τους εκπαιδευτικούς;

Ακόμα αυτο στο οποίο όλοι οι ερωτηθέντες εκπαιδευτικοί συμφώνησαν είναι ότι οι δύο τύποι εκπαίδευσης (εξ αποστάσεως και δια ζώσης) , δεν είναι και δεν πρόκειται ποτέ να γίνουν ισάξιες και ότι η εξ αποστάσεως διδασκαλία δε θα μπορούσε ποτέ να αντικαταστήσει τη δια ζώσης διδασκαλία και σε αυτό ερώτημα όλοι οι εκπαιδευτικοί ήταν κάθετοι. Αυτό ίσως να οφείλεται και στο γεγονός ότι όλοι οι εκπαιδευτικοί βρέθηκαν απροετοίμαστοι και δεν είχαν την απαραίτητη επιμόρφωση πάνω σε αυτό το θέμα .

Αναλυτικότερα εντοπίζονται οι εξής απαντήσεις:

E1: Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί η εξ αποστάσεως να υπερτερεί της δια ζώσης διδασκαλίας.

E2: Σε καμία περίπτωση . Ειδικά για ένα ολιγοθέσιο σχολείο καθώς δεν επαρκούν οι ώρες.

E3: Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι η τηλεεκπαίδευση ισάξια με τη δια ζώσης σε καμία περίπτωση, δεν το συζητάμε.

E4: Όχι σε καμία περίπτωση η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης.

E5: Όχι βέβαια.

E6: Όχι, όχι καθόλου. Υστερεί σε μεγάλο βαθμό.

E7: Νομίζω ότι η εξ αποστάσεως δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη δια ζώσης, διότι δεν υπάρχει η αμεσότητα μεταξύ δασκάλου και παιδιού. Αλλά σε τέτοιες συνθήκες, όπως είναι η πανδημία βοηθάει φυσικά ώστε να μη χαθεί η εκπαίδευση.

E8: Όχι δεν είναι ισάξια φυσικά, υστερεί σε πολλά σημεία

E9: Φυσικά και όχι . Δεν μπορεί να αντικατασταθεί η επικοινωνία του δασκάλου και του μαθητή. Το φυσικό περιβάλλον των παιδιών είναι η τάξη, το σχολείο.

E10: Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση να αντικαταστήσει τη δια ζώσης, ούτε να θεωρηθεί ισάξια, αν λάβουμε υπόψιν μας ότι το φυσικό περιβάλλον των παιδιών στα πλαίσια της ιδιότητας τους ως μαθητές, είναι το σχολείο γενικότερα και η σχολική τάξη ειδικότερα.

Οι εκπαιδευτικοί ερωτήθηκαν για τα μειονεκτήματα που διαθέτει η εκπαίδευση αυτή σε μαθησιακό επίπεδο και οι περισσότεροι εστίασαν κατά βάση στην επαφή ανάμεσα στον μαθητή και τον εκπαιδευτικό και στην αμεσότητα που υπήρχε μεταξύ τους με την παραδοσιακή διδασκαλία. Σε αυτό το ερώτημα οι απαντήσεις ήταν κοινές καθώς έβλεπαν ότι με αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας, χάνονταν κάποιος από τους βασικούς ρόλους του εκπαιδευτικού, οι οποίοι μέσω αυτής στέκονταν στην όλη παράδοση του μαθήματος, χωρίς όμως να έχουν την δυνατότητα να ελέγξουν με τον τρόπο που πρέπει την πρόοδο των μαθητών. Πολλοί εκπαιδευτικοί ανέφεραν και το θέμα της επεξήγησης καθώς αδυνατούν να λύσουν γόνιμα και εποικοδομητικά τις απορίες των μαθητών.

Τα τεχνικά προβλήματα που ανακύπτουν με την κακή σύνδεση πολλών δικτύων δυσκολεύει κατά πολύ την επικοινωνία αλλά και την απρόσκοπτη και ανεμπόδιστη διδασκαλία. Τα κυριότερα μειονεκτήματα που παρουσιάζει η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, σύμφωνα με τις απαντήσεις των εκπαιδευτικών, είναι αρχικά η μειωμένη προσωπική επαφή που διατίθεται εξαιτίας του είδους της εκπαίδευσης, όπου ο δάσκαλος γνωρίζει πως να ενθαρρύνει και να παρακινήσει το μαθητή του την ώρα του μαθήματος να είναι ενεργό μέλος κατά την διδασκαλία, έπειτα, η παρουσία ελλιπών υποδομών τεχνολογικού χαρακτήρα όπως οι συχνές διακοπές στη σύνδεση του διαδικτύου, παλιός τεχνολογικός εξοπλισμός κ.α. στη συνέχεια, εμφανίζεται η αδυναμία του εκπαιδευτικού να αντιληφθεί το ακριβές «μαθησιακό επίπεδο» της τάξης του έτσι ώστε να διαμορφώσει ανάλογα την διδασκαλία με σκοπό την ένταξη όλων των μαθητών σε αυτήν και τέλος, η συρρίκνωση του ρόλου του δασκάλου αποκλειστικά στη μετάδοση γνώσης και στην παραγκώνηση της ενθάρρυνσης και της εξατομικευμένης μαθησιακής προσέγγισης που μπορεί να προσφέρει κατά την διάρκεια της δια ζώσης διδασκαλία του.

Στα πλαίσια αυτά διατυπώθηκαν οι παρακάτω τοποθετήσεις:

E1: Το βασικότερο μειονέκτημα είναι ότι χάνεται η προσωπική επαφή μεταξύ δασκάλου και μαθητών. Ο ρόλος του δασκάλου δεν είναι μόνο να μεταφέρει στείρες γνώσεις, είναι και εμπνευστής και καθοδηγητής και πολλά περισσότερα, τα οποία είναι δύσκολο να τα εκτελέσει. Επίσης ο δάσκαλος περιορίζεται απλώς στη διαδικασία της παράδοσης των μαθημάτων. Η διαδικασία του ελέγχου, της εμπέδωσης είναι πολύ δύσκολη, χρονοβόρα και πολλές φορές πλασματική.

E2: Βασικό μειονέκτημα θεωρώ την αδυναμία να δοθεί άμεση απάντηση σε ένα ερώτημα, άμεση διόρθωση, άμεση εξήγηση. Θα γίνονται διακοπές, κάποιος δε θα ακούσει, κάποιος θα αποσυνδεθεί, κάποιος θα συνδεθεί εκείνη τη στιγμή. Δε συμβαίνει πάντα, όμως είναι σύνηθες.

E3: Σε μαθησιακό επίπεδο δεν μπορείς να έχεις τον έλεγχο του επιπέδου της τάξης. Δεν ξέρεις αν έχουν εμπεδωθεί όσα έχουν διδαχθεί και δεν ξέρεις κατά πόσο οι απαντήσεις που δίνονται είναι αυθόρμητες και μέσα από μελέτη ή είναι απαντήσεις που έχουν δοθεί από κάποιον άλλο μέσα στο σπίτι, πχ από τη μαμά δίπλα.

E4: Ο τρόπος με τον οποίο έχει εξελιχθεί η μαθησιακή διαδικασία όλα αυτά τα χρόνια επιβάλλει ένα μοντέλο το οποίο είναι μέσα σε μία τάξη, υπάρχει μία ομαδικότητα και μία κοινή γραμμή ενδεχομένως και σε συναισθηματικό επίπεδο. Είναι αλλιώς να έχεις ένα δάσκαλο μπροστά σου. Επίσης η τηλεεκπαίδευση δεν αφήνει περιθώρια για συγκέντρωση, πολύ συχνά υπάρχουν περιστάσεις που ένα παιδί κάνει τηλεεκπαίδευση και παράλληλα ο γονέας δουλεύει από τον υπολογιστή του με αποτέλεσμα να μην μπορεί κανένας από αυτούς να εστιάσει σωστά στην εργασία του ή στη διδασκαλία του.

E5: Στην επαφή. Αν θες να εξηγήσεις κάτι είναι πιο εύκολο το παιδί να έχει οπτική επαφή με τον δάσκαλο που μιλάει, αλλά και με το αντικείμενο που διδάσκεται. Επίσης υπάρχουν πολλά προβλήματα τεχνικά που δυσκολεύουν αρκετά την επικοινωνία και χάνεται ένα μεγάλο μέρος της τηλεεκπαίδευσης εκεί. Επίσης ο χρόνος στην εξ αποστάσεως είναι πολύ λιγότερος και δεν μπορούν να γίνουν πολλά βιωματικά πράγματα, όπως παιχνίδια, δράσεις μεταξύ των παιδιών.

E6: Υπάρχουν πολλά μειονεκτήματα. Ένα είναι ο χρόνος, όπου πρέπει να είμαστε όλοι συνδεδεμένοι συγκεκριμένη ώρα και ταυτόχρονα μπορεί να εργάζονται και οι γονείς ή να υπάρχουν και άλλα αδέρφια που χρειάζεται να κάνουν μάθημα κι εκείνα και όλο αυτό είναι πολύ δύσκολο. Επιπλέον υπάρχουν πολλά τεχνικά προβλήματα, όπως η κακή σύνδεση, τα

θέματα στον ήχο, την εικόνα. Επίσης δεν έχουν όλα τα παιδιά υπολογιστές ή τάμπλετ για να συμμετέχουν κι όλα αυτά παρεμποδίζουν τη μαθησιακή διαδικασία.

E7: Με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση όπως είπα και πριν χάνεται η αμεσότητα. Οι σχέσεις δασκάλου και μαθητή περιορίζονται στο μαθησιακό κομμάτι, όπου επικεντρωνόμαστε μόνο εκεί. Τα θέματα τα τεχνικά είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν και οι δάσκαλοι και οι μαθητές. Και το περιβάλλον που λαμβάνουν χώρα τα μαθήματα στην εξ αποστάσεως δε βοηθάει τη μάθηση. Τα παιδιά αναγκάζονται να κάνουν μάθημα στο σαλόνι, στην κουζίνα, σε χώρους κοινόχρηστους που υπάρχει φασαρία με αποτέλεσμα να αφαιρούνται. Επίσης πολλοί από μας και τα παιδιά δεν ήταν εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και τέλος οι υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών αυξάνονται, γιατί αλλιώς θα κάνεις ένα μάθημα στην τάξη κι αλλιώς από υπολογιστή, που χρειάζεται να είναι πιο ενδιαφέρον και να προσεγγίσεις τα παιδιά με ένα τρόπο ενδιαφέροντα.

E8: Η αλληλεπίδραση μεταξύ δασκάλου και παιδιών είναι διαφορετική. Χάνεται η μη λεκτική επικοινωνία, η οποία προσφέρει πολλά. Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας. Δηλαδή εγώ όταν βρίσκομαι στην αίθουσα μπορώ πιο εύκολα να παρατηρήσω πώς εργάζεται ο κάθε μαθητής εκείνη την ώρα και να καταλάβω αν έχει γίνει κατανοητό αυτό που δίδαξα ή ποιο κομμάτι δυσκολεύει τον καθένα. Επίσης μέσα στη τάξη κινούμαι συνεχώς και μπορώ να είμαι περισσότερο πάνω από τα παιδιά που δυσκολεύονται για να τα βοηθήσω ουσιαστικά. Επίσης τα δύο κοριτσάκια από τη Συρία είναι τελείως αποκλεισμένα από την εκπαίδευση και όχι μόνο στο μαθησιακό κομμάτι αλλά και στο κοινωνικό. Χάνεται η κοινωνικοποίηση τους με τα άλλα παιδιά.

E9: Η μη επαφή με το γραπτό λόγο. Τα παιδιά δεν μπαίνουν στη διαδικασία να παράξουν ένα κείμενο και όταν γίνεται δεν λαμβάνουν ανατροφοδότηση σωστή από τον δάσκαλο. Επίσης η μη επικοινωνία με τους συμμαθητές του. Έχουν χάσει το φυσικό χώρο του σχολείου τους, όπου υπάρχουν ένα σωρό αλληλεπιδράσεις. Η φυσική παρουσία του δασκάλου τους λείπει, μιας και έχουν δυνηθεί οι δάσκαλοί τους να είναι από δίπλα τους και να τους ενισχύουν.

E10: Τα βασικά μειονεκτήματα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ότι εκλείπει η αμφίδρομη επικοινωνία και η οπτική επαφή με τα παιδιά, η άμεση ανατροφοδότηση, η δυνατότητα να αντιλαμβάνεται ο εκπαιδευτικός την ψυχολογία του κάθε παιδιού και το πόσο έχει κατανοήσει το μάθημα, ώστε να επιμείνει παραπάνω για να κατακτηθεί η απαραίτητη γνώση από το σύνολο των μαθητών/-τριών, η αλληλεπίδραση και συνεργασία μεταξύ των ίδιων των παιδιών, η ομαλή κοινωνικοποίηση τους κ.α που ίσως μου διαφεύγουν αυτή τη

στιγμή. Επίσης, ας μην ξεχάσουμε το γεγονός μείωσης της διδακτικής ώρας στη μισή, αλλά και των ωρών στο σύνολό τους. Ορισμένα μαθήματα (όπως Θρησκευτικά και ΚΠΑ) έρχονται σε δεύτερη μοίρα, ώστε να δοθεί προτεραιότητα στα <<σημαντικότερα>>. Συνεργατικά πρότζεκτ – εργασίες και εκπαιδευτικές δράσεις (όπως π.χ οι διάφορες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και άλλους χώρους) θεωρούνται <<είδη μαθησιακής πολυτελείας>> και μειώνονται είτε στο ελάχιστο, είτε είναι αδύνατο να πραγματοποιηθούν.

Παράλληλα με τα παραπάνω, το σύνολο των συμμετεχόντων φαίνεται να συμφώνησε σε πολλά σημεία που σχετίζονται με τους ίδιους όπως η σύγκριση της διαζώσης με την εξ' αποστάσεως διδασκαλία, το μοντέλο εκπαίδευσης και την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών στη νέα πραγματικότητα. Ο κάθε εκπαιδευτικός ταξινομεί και ιεραρχεί τα μειονεκτήματα αυτά με βάση τη δική του εμπειρία και μέ γνώμονα αυτό που βίωσε ο ίδιος με το συγκεκριμένο τμήμα εκείνη τη χρονική περίοδο που υποχρεώθηκαν να λειτουργήσουν με αυτον τον συγκεκριμένο τρόπο. Ο μειωμένος χρόνος σε συνδυασμό με τα τεχνικά προβλήματα δυσχαιρένουν ακόμα περισσότερο την πρωτόγνωρη αυτή κατάσταση. Η αλληλεπίδραση ανάμεσα στον δάσκαλο και τον μαθητή δεν υπάρχει και αυξάνει ακόμα περισσότερο το χάσμα που υπαχει ανάμεσα τους σε πολλές περιπτώσεις. Αυτό που είναι σίγουρο είναι ότι οι εξ αποστάσεως εκπαίδευσή παρουσιάζει πάρα πολλές δυσκολίες και αυτό φαίνεται και στα λεγόμενα των εκπαιδευτικών .

Εκτός όμως από αυτό οι εκπαιδευτικοί δε δίστασαν να μιλήσουν και για τις δυνατότητες που τους δόθηκαν μέσα από αυτήν την εκπαίδευση. Οι περισσότεροι έκαναν λόγο για εφαρμογές που τους δόθηκε η ευκαιρία μέσα απο την εξ αποστάσεως εκπαίδευση να τις χρησιμοποιήσουν, καθώς σε πολλά σχολεία δεν υπήρχε η κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή για μια τέτοια διδασκαλία. Η χρήση του διαδικτύου και του προτζέκτορα έδωσε σε πολλούς εκπαιδευτικούς νέα ώθηση για την επιστράτευση νέων μεθόδων που θα κεντρίσουν το ενδιαφέρον των μαθητών. Τα βίντεο και οι παρουσιάσεις μέσω κάποιων εφαρμογών άνοιξαν νέους ορίζοντες και χρησιμοποιήθηκαν από πολλούς εκπαιδευτικούς. Στην ουσία δηλαδή οι εκπαιδευτικοί αξιοποίησαν τα τεχνολογικά μέσα προς όφελος της εκπαίδευσης. Στα πλαίσια αυτά εντοπίζονται οι εξής απαντήσεις:

E1: Μου προσφέρθηκε η δυνατότητα να χρησιμοποιήσω κάποιες καινούριες εφαρμογές, πιο ελκυστικές για τα παιδιά που στη δια ζώσης διδασκαλία δεν θα έμπαινα στη διαδικασία να τις δοκιμάσω.

E2:Ναι. Το μάθημα μέσω παρουσιάσεων , βίντεο και εικόνων είναι ευκολότερο να εφαρμοστεί μέσω της τηλεεκπαίδευσης, καθώς επίσης και να σταλεί αυτό το υλικό στους μαθητές για επιπλέον μελέτη ή να βοηθήσει όσους απουσίαζαν .

E3:Ναι προσφέρθηκαν και δυνατότητες που στη δια ζώσης θα ήταν δύσκολο να εφαρμοστούν. Για παράδειγμα την παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου καλέσα στην τάξη μου μία σκιτσογράφο και μία συγγραφέα. Αυτό δεν θα μπορούσα να το κάνω με την ίδια ευκολία σε περίοδο κορονοϊού στην τάξη. Και πάλι στο κεφάλαιο που κάναμε για τα καράβια καλέσαμε πάλι μέσω webex έναν φίλο μου ναυτικό που ήταν εκείνη την περίοδο στην Ινδονησία. Επίσης μας μίλησαν με τον ίδιο τρόπο δύο πατεράδες μαθητών πρώην ναυτικοί, οι οποίοι μας έδειξαν πράγματα μέσα από τα καράβια και μας μίλησαν γι'αυτά. Σε αυτό το κομμάτι η τηλεεκπαίδευση μας έδωσε κάτι παραπάνω γιατί αυτό δε θα το είχαμε μέσα στην τάξη.

E5:Το θετικό που αποκόμισα από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ότι χρησιμοποίησα κάποιες καινούριες εφαρμογές από τον υπολογιστή που θα μπορούσα να τις χρησιμοποιήσω και στην τάξη.

E6:Ναι γιατί στο σχολείο όπου βρίσκομαι έχουν θέματα με τις υλικοτεχνικές υποδομές. Η τάξη μου δεν έχει υπολογιστή και προτζέκτορα, οπότε τώρα με αυτή τη διαδικασία έχουμε πιο δυναμική μάθηση. Μπορούμε δηλαδή να εξερευνήσουμε διάφορα θέματα χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο εκείνη την ώρα. Να δούμε βίντεο, εικόνες και να τα χωρίσω σε ομάδες για να γίνει πιο διαδραστικό το μάθημα, να κάνουμε online ασκήσεις ή να χρησιμοποιήσουμε quiz. Επομένως θεωρώ ότι σε αυτό το επίπεδο είχαμε την ευκαιρία να κάνουμε το μάθημα λίγο πιο ενδιαφέρον.

E7:Νομίζω πως ναι, γιατί όλοι έχουμε πάρει από την τηλεεκπαίδευση. Κατ' αρχάς εγώ γνώρισα αρκετές εφαρμογές που δεν ήξερα, είτε στη γλώσσα, είτε στα μαθηματικά, είτε φυσική. Γνώρισα επίσης εφαρμογές με τη μορφή διαγωνισμάτων, quiz. Και όλα αυτά ήταν προς όφελος και δικό μου αλλά και των παιδιών.

E8:Μου έδωσε τη δυνατότητα να κάνω πιο ενδιαφέρον το μάθημα, να το εμπλουτίσω με βίντεο και παρουσιάσεις. Γιατί εμείς στο σχολείο δυστυχώς δεν έχουμε τις κατάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές. Στην τάξη δεν έχω ούτε υπολογιστή, ούτε προτζέκτορα και έτσι κάθε φορά που ήθελα να τους προβάλλω κάτι αναγκάζομαι να πηγαίνω στο χημείο αν βέβαια αυτό ήταν διαθέσιμο γιατί χρησιμοποιούνταν από πολλές τάξεις.

E10:Η τηλεεκπαίδευση έδωσε τη δυνατότητα σε εμάς τους εκπαιδευτικούς να διευρύνουμε τους διδακτικούς μας ορίζοντες και να ψάξουμε τρόπους που να κεντρίσουν το ενδιαφέρον

το μαθητών. Έτσι εμπλουτίστηκε το ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό υλικό. Παρουσιάσεις, παιχνίδια εμπέδωσης της γνώσης, εκπαιδευτικά βίντεο, διαδραστικές ασκήσεις-εργασίες κ.α συνέβαλλαν στο να δημιουργηθούν μαθήματα πιο ελκυστικά για τα παιδιά, μιας και η τεχνολογία έχει εισβάλλει στη ζωή τους για τα καλά και κάθετι που έχει να κάνει με αυτή φαντάζει πιο ενδιαφέρον. Έτσι λοιπόν, η δυνατότητα που μας δόθηκε μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν αυτή της εύρεσης νέων διδακτικών τρόπων, που στην δια ζώσης εκπαίδευση, η έλλειψη ορισμένων τεχνολογικών μέσων, καθιστούσε την υλοποίηση αυτών ορισμένες φορές πιο δύσκολη ή και ανέφικτη.

Ωστόσο, υπήρξαν και δύο απαντήσεις οι οποίες στηρίζουν πως δεν εντοπίζονται δυνατότητες στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, που δεν θα μπορούσαν να εφαρμοσθούν στην δια ζώσης διδασκαλία. Συγκεκριμένα αναφέρθηκαν:

E4: Προσωπικά δεν έχω δει κάτι τέτοιο.

E9: Θεωρώ πως όχι.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

Τα δεδομένα των συνεντεύξεων έδειξαν πως οι γονείς έχουν αναλάβει μεγάλο μέρος του ρόλου των εκπαιδευτικών. Συγκεκριμένοι, οι γονείς είναι εκείνοι που σε πρώτη φάση αναλαμβάνουν το ρόλο στο να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες στο σπίτι, με σκοπό το παιδί να νιώθει οικεία και να παρακολουθήσει το μάθημα του, όπως για παράδειγμα ησυχία στο χώρο αυτό. Το εκπαιδευτικό υπόβαθρο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο, καθώς όταν αυτό αγγίζει τα ανώτερα και ανώτατα επίπεδα, οι γονείς γνωρίζουν σε μεγαλύτερο βαθμό πως πρέπει να διαχειρισθούν συνθήκες που σχετίζονται με την εκπαίδευση.

Όσο αφορά το κοινωνικό προφίλ των γονιών οι απαντήσεις των εκπαιδευτικών είναι κοινές. Οι περισσότερες προέρχονται από τα κατώτερα κοινωνικά στρώματα με χαμηλό εισόδημα, είναι ρομά ή πρόσφυγες, όπου το επίπεδο είναι ιδιαίτερα χαμηλό και τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν αντικατοπτρίζονται στην εκπαίδευση αυτού του είδους, λόγω έλλειψης πόρων. Πολλοί εκπαιδευτικοί αναφέρονται σε αυτό το θέμα. Ακόμα και γόνεις που ανήκουν στα ανώτερα κοινωνικά στρώματα λόγω φόρτου εργασίας και απουσίας από το σπίτι κατά τη διάρκεια αυτών των διαδικτυακών μαθημάτων οδηγεί στην

έλλειψη συμμετοχής των παιδιών σε αυτά τα μαθήματα. Οι εκπαιδευτικοί έθιξαν το θέμα του κοινωνικού προφίλ με βάση τα δεδομένα που είχαν εκείνη τη στιγμή. Αναλυτικότερα αναφέρθηκαν:

E1: Όπως σας είπα ο ένας μαθητής που δεν παρακολουθεί είναι ρομά. Ο δεύτερος προέρχεται από μονογονεϊκή οικογένεια, όπου η μητέρα προσπαθεί μόνη της να στηρίξει τα παιδιά της για να καταφέρει να τους παρέχει τα προς το ζην. Και η τρίτη μαθήτρια προέρχεται από πολυμελή αλλοδαπή οικογένεια που οι γονείς εργάζονται περιστασιακά ο καθένας.

E3: Συμμετέχουν όλα τα παιδιά, παρόλα αυτά μέσα στη τάξη τα παιδιά προέρχονται από γονείς που έχουν τελειώσει το δημοτικό μέχρι και που έχουν διδακτορικό. Τα παιδιά εκείνα τα οποία έχουν προβλήματα στη σύνδεση προέρχονται από γονείς με χαμηλά εισοδήματα.

E4: Σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό ναι. Είναι χαμηλό

E5: Δεν γνωρίζω τι επαγγέλλονται οι γονείς, δεν φαίνεται όμως ότι δυσκολεύονται οικονομικά. Αυτό που γνωρίζω είναι ότι είναι αλλοδαπής καταγωγής και δεν γνωρίζουν πολύ καλά τα ελληνικά ούτε οι γονείς, ούτε το παιδί. Επομένως δεν μπορούν να βοηθήσουν το παιδί στα μαθήματα και αυτή τη δουλειά την έχουν αναλάβει τα μεγαλύτερα αδέρφια του.

E6: Τα παιδιά είναι από πολύτεκνες οικογένειες. Αυτοί οι γονείς ακόμα ασχολούνται με γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες και θεωρούν ότι θα ήταν καλύτερο τα παιδιά να τους ακολουθούν για να τους βοηθούν

E7: Ναι είναι γνωστό. Οι γονείς προέρχονται από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, αλλά μιας και εργάζονται πολλές ώρες δεν είναι πάνω από τα παιδιά τους για να τους ελέγχουν και να τους παροτρύνουν να συμμετέχουν. Στην περίπτωση αυτή φαίνεται πως δεν είναι μόνο ζήτημα κοινωνικού προφίλ, αλλά και διαθέσιμου χρόνου των γονέων.

E8: Σας είπα ότι γνωρίζω για τα δύο προσφυγόπουλα. Επίσης ένας μαθητής προέρχεται από οικογένεια πολύτεκνη ρομά, και πολλές φορές και ο ίδιος επωμίζεται τον γονεϊκό ρόλο για να φροντίσει τα μωρά αδέρφια του. Το κοινωνικό προφίλ είναι χαμηλό θα έλεγα για αυτό και τόσα πολλά μπαίνουν από κινητά.

E9: Ναι. Είναι περιορισμένο το κοινωνικό προφίλ αυτών των γονέων και αυτός είναι και ο λόγος που απέχουν από την τηλεεκπαίδευση.

E10: Ναι, το γνωρίζω. Οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, δουλεύουν πολλές ώρες και τα μεσημέρια δεν είναι σπίτι με τα παιδιά τους. Επίσης είναι και κάποιοι οι οποίοι δεν δίνουν βάρος στην αξία της μόρφωσης καθώς ούτε οι ίδιοι είναι επομένως έχουν προδιαγράψει μία ανάλογη πορεία για το παιδί τους.

Έπειτα, οι γονείς παρέχουν όλα τα υλικά εφόδια για την κάλυψη των αναγκών τους αυτών όπως ηλεκτρονικό υπολογιστή και πρόσβαση στο διαδίκτυο, που είναι και τα πλέον απαραίτητα για την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Τέλος, ενισχύουν ψυχικά τα παιδιά, ενθαρρύνοντας τα να παρακολουθούν το μάθημα τους, παρουσιάζοντας τα θετικά εφόδια που θα αποκτήσουν μέσα από αυτήν. Σημαντικός παράγοντας στα πλαίσια της σύνθεσης των κατάλληλων συνθηκών αποτελεί η κατανόηση και η αντίληψη της σημασίας της εκπαίδευσης στη ζωή του ατόμου. Αναλυτικότερα, οι εκπαιδευτικοί αναφέρουν:

E1: *Το σημαντικότερο είναι οι ίδιοι να είναι συνειδητοποιημένοι με την αξία της μάθησης και κατ' επέκταση της τηλεεκπαίδευσης. Αν το έχουν κατανοήσει αυτό θα πρέπει να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες μέσα στο σπίτι έτσι ώστε το παιδί να μπορεί να μεταφέρει το κλίμα της τάξης μέσα στο σπίτι.*

E4: *Ο ρόλος των γονέων σίγουρα είναι δύσκολος, γιατί εκτός από το να συνετίσουν και να ευθυγραμμίσουν τα παιδιά τους με το θεσμό της εκπαίδευσης πρέπει να το κάνουν και για τους εαυτούς τους. Είναι πρωτόγνωρο και για αυτούς. Επίσης αυτό που πρέπει να κάνουν είναι να δώσουν να καταλάβουν ότι είναι μία προσωρινή και αναγκαία διαδικασία για να μη μείνουν πίσω στο μαθησιακό τους επίπεδο καθώς αυτό μπορεί να έχει στο εγγύς μέλλον με ολέθρια αποτελέσματα*

E5: *Να τους περάσουν ότι και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι εξίσου σημαντική και πρέπει να είναι το ίδιο συνεπείς. Να έχουν κοντά τους τα βιβλία τους, τα πράγματά τους και να αντιμετωπίζουν το μάθημα το ίδιο σοβαρά με όταν πάνε στο σχολείο.*

E6: *Πρέπει να τους παρέχουν τα υλικά εφόδια, όπως σύνδεση στο ίντερνετ και συσκευές και να τα παροτρύνουν να συμμετέχουν με τον ίδιο τρόπο όπως πήγαιναν στο σχολείο να συνδέονται για να κάνουν το μάθημά τους. Επίσης πρέπει να τους παρέχουν ένα ήσυχο περιβάλλον γιατί δεν είναι επιτρεπτό να μου λέει το παιδί ότι δεν ακούει γιατί η μαμά τους φτιάχνει κέικ ή κάνουν φασαρία τα αδέρφια του.*

E8: *Γενικότερα οι γονείς δεν είναι δίπλα στα παιδιά την ώρα της τηλεεκπαίδευσης εκτός από ένα κοριτσάκι που γνωρίζω γιατί δυσκολεύεται. Γενικότερα όμως πρέπει να φροντίζουν έτσι ώστε τα παιδιά να έχουν τη δυνατότητα να συνδέονται, αλλά πιο πολύ να επιλύουν τα τεχνικά προβλήματα που δημιουργούνται. Έχει τύχει και εγώ η ίδια να ζητήσω από τον μαθητή να φωνάζει τον γονέα του για να βοηθήσει στη σύνδεση. Επίσης είναι ευθύνη τους να ετοιμάζουν ένα ήσυχο περιβάλλον για να μην αποσπάται η προσοχή των παιδιών και γενικότερα να φροντίζουν να έτσι ώστε να μη χάνονται οι ρουτίνες των παιδιών,*

διαφορετικά τα παιδιά είναι πιο εύκολα να ξεφύγουν, γιατί νιώθουν ότι έχουμε διακοπές και δεν ενδιαφέρονται. Και τέλος να τα στηρίζουν ψυχολογικά και όχι να επεμβαίνουν στη διδασκαλία.

E9: Να είναι υποστηρικτικοί σε κάθε περίπτωση. Οι μαθητές χρειάζονται δίπλα τους, τους γονείς τους ώστε να μπορούν με θέληση και όρεξη να συμμετέχουν.

Παρ' όλα αυτά, πολλοί εκπαιδευτικοί είναι εκείνοι που αναφέρουν ότι οι κοινωνικοοικονομικοί παράγοντες όπως για παράδειγμα τα χαμηλά εισοδήματα είναι εκείνα που φαίνεται να επιδρούν κατασταλτικά στην παροχή όλων των απαραίτητων εφοδίων για την παρακολούθηση των εξ' αποστάσεως μαθημάτων, ενώ, παράλληλα διακρίνουν παρεμβατικές συμπεριφορές των γονέων, οι οποίοι ρωτούν οι ίδιοι δικές τους απορίες για το μάθημα ή λύνουν τις ασκήσεις του παιδιού τους.

Ακόμα όταν ρωτήθηκαν για το ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι γονείς σε αυτό το θέμα μίλησαν για μεγάλη διαφοροποίηση σε σχέση με το ρόλο τους κατά τη διάρκεια της δια ζώσης διδασκαλίας. Όλοι οι εκπαιδευτικοί υποστηρίζουν ότι οι γονείς πρέπει κατά τη φάση αυτή να είναι υποστηρικτικοί, καθώς έχουν πάρει και ένα μέρος από το ρόλο του δασκάλου. Αυτό είναι που θα πρέπει να δημιουργήσει τις κατάλληλες συνθήκες μέσα στο σπίτι, ώστε να είναι η διδασκαλία απρόσκοπτη και σωστή. Ιδιαίτερα στις μικρές τάξεις που οι γονείς αναγκάζονται να παραμένουν στον ίδιο χώρο με τα παιδιά κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης. Αναγνωρίζουν στην ουσία το ρόλο που θα διαδραματίσουν και τη βοήθεια που άμεσα ή έμμεσα θα προσφέρουν τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και στα παιδιά. Η σωστή συνεργασία ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και γονείς είναι στην προκειμένη περίπτωση πιο επιτακτική λόγω των συνθηκών. Αναλυτικότερα αναφέρθηκαν τα παρακάτω:

E1: Έχει διαφοροποιηθεί εντελώς γιατί πλέον επωμίζεται και ένα ποσοστό από τον ρόλο του δασκάλου, κάτι που δεν ισχύει τόσο στις μεγάλες τάξεις όσο στις μικρότερες τάξεις. Επομένως αν γονέας δεν μπορεί να στηρίξει το παιδί με όλα τα παραπάνω αυτό το παιδί θα μείνει πίσω στην εκπαιδευτική διαδικασία.

E2: Ορισμένοι προσπαθούν να δείξουν ότι ενδιαφέρονται. Βρίσκονται στον ίδιο χώρο με τα παιδιά τους. Τους βοηθούν στις απαντήσεις ή ακόμα τους λένε να θέσουν ερωτήματα δικά τους

E3: Ξεκάθαρα έχει διαφοροποιηθεί, διότι πλέον έχουν πάρει και ένα μέρος από τον ρόλο του δασκάλου, όπως για παράδειγμα στην ορθογραφία. Μπορεί εγώ να γράφω την απάντηση αλλά το γραπτό του παιδιού θα πρέπει να το ελέγξει ένας γονέας. Ή σε κάποια άλλα

κομμάτια που δεν μας φτάνει το μισάωρο της διδακτικής ώρας πρέπει να τα αναλάβουν οι γονείς, οπότε έχουν πάρει και ένα ρόλο εκπαιδευτικού εν μέρει και βοηθού του εκπαιδευτικού σε κάποια άλλα θέματα.

E4: Σίγουρα ο ρόλος των γονέων έχει διαφοροποιηθεί. Και όπως προείπα πρέπει να συνετήσουν τα παιδιά τους με αυτό το θεσμό. Το πρόβλημα το έχουν κυρίως οι μικρές τάξεις ιδιαίτερα πρώτη- δευτέρα που είναι η πρώτη γνωριμία με αυτό που λέμε σχολείο με την έννοια του προγράμματος των ασκήσεων του σεβασμού και τα λοιπά.

Οι γονείς πλέον καλούνται να παίξουν ένα μεγαλύτερο ρόλο ως δάσκαλοι στα παιδιά τους ειδικά στις μικρές τάξεις, αφού πώς αλλιώς ένα παιδί της πρώτης δημοτικού θα μάθει να γράφει. Όταν δεν θα είναι εκεί η δασκάλα να τους πιάσει το χεράκι, με καθοδηγήσεις πρέπει να το κάνει ο γονέας. Ενδεχομένως όμως θα πρέπει να αλλάξουν και τα ωράρια στο σπίτι που μπορεί να μη συμβαδίζουν εάν υπάρχουν και άλλες δραστηριότητες ή και άλλα παιδιά. Ο γονέας πρέπει να έχει μεγαλύτερο ρόλο αναγκαστικά.

E5: Δεν έχει διαφοροποιηθεί ιδιαίτερα, σίγουρα όμως κάποιες φορές πρέπει να είναι κοντά τους για να βοηθούν στα τυχόν τεχνικά προβλήματα που προκύπτουν στο δίκτυο. Εκεί κυρίως εστιάζουν και αν χρειαστεί κάποιου να βοηθήσουν αλλά στη δική μου περίπτωση δεν έχει συμβεί γιατί είναι λίγο μεγαλύτερα.

E6: Ναι, θεωρώ ότι έχουν γίνει πιο παρεμβατικοί γιατί μερικοί βρίσκονται δίπλα στο παιδί και παρεμβαίνουν για να κάνουν το παιδί τους να μιλήσει και να δείξει τις γνώσεις του, αλλά με αυτό τον τρόπο το παιδί κομπλάρει περισσότερο.

E7: Ναι. Νομίζω ότι τώρα πλέον οι γονείς καλούνται να κάνουν και τον επιτηρητή (αστυνόμο) του παιδιού και τον τεχνικό και τον γονέα. Οπότε ο ρόλος τους είναι διπλά δύσκολος από όταν πήγαιναν σχολείο τα παιδιά, όπου υπήρχε ένα πιο σταθερό πλαίσιο για αυτά.

E8: Τώρα στην εξ αποστάσεως σηκώνουν ένα μεγαλύτερο βάρος, γιατί πρέπει να οργανώσουν το παιδί τους για το μάθημα, τον χώρο, τη σύνδεση, στην επίλυση προβλημάτων, όπως είπα και πριν, την αποστολή των εργασιών. Πρέπει να συντονίσουν φυσικά και τις ώρες τις δικές τους της τηλεργασίας τους με την τηλεεκπαίδευση και να διαχειριστούν και το ψυχολογικό κομμάτι των παιδιών, γιατί πολλά παιδιά μπορεί να αρνούνται να συμμετέχουν και να χρειάζονται μια υποστήριξη, μια παρότρυνση των παιδιών παραπάνω. Άλλοι γονείς μπορεί να μην ήταν καθόλου εξοικειωμένοι με τον υπολογιστή και τις εφαρμογές που χρησιμοποιούμε και χρειάστηκε να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, να εκπαιδευτούν κι αυτοί. Από την άλλη στο δια ζώσης μάθημα το μεγαλύτερο βάρος πέφτει

στον εκπαιδευτικό, ο οποίος τουλάχιστον τις ώρες που το παιδί είναι στο σχολείο είναι υπεύθυνος εκείνος για όλη τη μαθησιακή διαδικασία.

E9: Έχει διαφοροποιηθεί ασφαλώς, θα έπρεπε να βοηθούν και να στηρίζουν περισσότερο τα παιδιά τους σε αυτή την κατάσταση. Οι σημαντικότερες διάφορες θεωρώ είναι η αδιαφορία πολλών γονέων στην εξ αποστάσεως. Ο ρόλος τους είναι ανύπαρκτος και μη υποστηρικτικός.

E10: Οι γονείς κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης πρέπει να λειτουργούν σα να ήταν τα παιδιά τους κανονικά στο σχολείο. Αυτό σημαίνει πως τα παιδιά πρέπει να βρίσκονται σε έναν ήσυχο χώρο, όπου δεν παραβιάζεται η ιδιωτικότητά τους, με συνεχείς παρεμβολές των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειας, και που θα νιώθουν άνετα ώστε να συμμετέχουν στο μάθημα, χωρίς να αισθάνονται πως κάποιος, πέραν του εκπαιδευτικού και των συμμαθητών που είναι και το φυσιολογικό, τους παρακολουθεί. Μόνο τότε τα παιδιά θα εκφράζονται ελεύθερα, θα διατυπώνουν τις απορίες τους και θα συμμετέχουν πιο ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία.

4) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς οι περισσότεροι μαθητές παρουσίασαν διαφορές όσο αφορά την απόδοσή τους. Πιο συγκεκριμένα οι περισσότεροι αντιλήφθηκαν μαθητές μέτριου επιπέδου να πέφτουν κι άλλο ή να μένουν πίσω αλλά και άριστους μαθητές να διατηρούν το επίπεδό τους. Στα πλαίσια αυτά αναφέρθηκαν τα εξής:

E2: Ναι, υπάρχουν και οι δύο περιπτώσεις. Η «βελτίωση» μπορεί να οφείλεται και σε αυτό που ανέφερα παραπάνω. Κάποιοι έχουν χάσει το ενδιαφέρον τους, προσπαθούν αλλά δεν έχουν την ίδια επίδοση ή διάθεση.

E3: Σαφώς και έχω δει διαφορές, αλλά δεν ξέρω κατά πόσο αυτές οι διαφορές είναι πραγματικές αυτές οι διαφορές. Δηλαδή οι καλοί μαθητές παραμένουν καλοί, κάποιοι όμως μέτριοι μαθητές γίνονται άριστοι. Επειδή έχω υπόψιν μου τι γινόταν στην προηγούμενη τηλεεκπαίδευση, σε εκείνη ήταν τελείως πλαστή η εικόνα που είχα. Αυτοί που ήταν σε πολύ μέτριο επίπεδο παρέμεναν σε ένα πολύ μέτριο επίπεδο και ίσως είχαν πέσει κιόλας οι επιδόσεις τους. Όμως στην περίοδο της τηλεεκπαίδευσης είχα ένα άριστο επίπεδο το οποίο ήταν πλαστό αυτό.

E4: Ναι σίγουρα υπάρχουν διάφορες κ οφείλω να πω ότι είναι προς το χειρότερο δηλαδή καλοί μαθητές να μένουν πιο πίσω ενδεχομένως. Γιατί αυτό τους έχει επηρεάσει σε μεγάλο

βαθμό και τους έχει κάνει να αλλάξουν τον τρόπο σκέψης τους, τον τρόπο λειτουργίας τους απέναντι στη μαθησιακή διαδικασία. Αυτό βέβαια κυρίως φαίνεται σε μεγαλύτερες τάξεις που είχαν συνηθίσει το μοντέλο της δια ζώσης εκπαίδευσης.

E5: Στα περισσότερα παιδιά παρατηρώ χειροτέρευση όσον αφορά τα μαθήματα. Κάποια παιδιά είναι σταθερά, κάποια άλλα όμως δείχνουν αδιαφορία, γιατί πιστεύω ότι το μάθημα δεν τους είναι το ίδιο ελκυστικό. κάποιες άλλες φορές λόγω των τεχνικών προβλημάτων που δεν ακούνε ή υπάρχουν εξωτερικά ερεθίσματα που τους επηρεάζουν κουράζονται ευκολότερα και δεν μπορούν να είναι απόλυτα συγκεντρωμένοι. Επίσης δεν υπάρχει και ο απόλυτος έλεγχος από τον δάσκαλο, πράγμα που τους κάνει να επαναπαύονται.

E6: Ναι υπάρχουν διαβαθμίσεις. Υπάρχουν παιδιά που συμμετέχουν και τώρα αρκετά όπως και στο σχολείο, είναι άλλα που στο σχολείο συμμετείχαν αλλά τώρα έχουν κουραστεί και βαρεθεί με αυτή την κατάσταση. Υπάρχουν όμως και κάποια παιδιά που ενώ στο σχολείο δε συμμετείχαν, τώρα στην εξ αποστάσεως με τα quiz που κάνουμε ή με τα βίντεο που προσπαθώ να τους βάζω για να έχουν ανατροφοδότηση ή όταν τους χωρίζω σε ομάδες θεωρώ ότι προσπαθούν περισσότερο και συμμετέχουν, τους αρέσει αυτή η διάδραση.

E9: ναι φυσικά.

E10: Η αλήθεια είναι πως έχω δει και τη χειροτέρευση, αλλά και τη βελτίωση. Παιδιά που δε συμμετείχαν τόσο ενεργά στη δια ζώσης εκπαίδευση, κυρίως παιδιά πιο ντροπαλά και ήπιων τόνων, συμμετέχουν πιο ενεργά στην εξ αποστάσεως. Παρ'όλα αυτά έχει παρατηρηθεί και το αντίθετο. Παιδιά που συμμετείχαν πιο ενεργά στη δια ζώσης εκπαίδευση, δείχνουν να αποσπώνται κατά τη διάρκεια της σύγχρονης τηλεεκπαίδευσης και να μη συμμετέχουν τόσο, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κενά που οδηγούν στην όχι και τόσο ενεργή συμμετοχή και στην ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση.

Ωστόσο υπήρξαν και διατυπώσεις οι οποίες φαίνεται να είναι αντίθετες με αυτές τις απόψεις. Αναλυτικότερα:

E1: Δεν μπορώ να πω ότι έχω παρατηρήσει ιδιαίτερες μεταβολές ως προς την επίδοση των μαθητών. Και αυτό είναι ένα αρνητικό εν μέρει γιατί τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες δεν μπόρεσαν να στηριχθούν όσο έπρεπε με αποτέλεσμα να μένουν ακόμα περισσότερο πίσω. Επίσης υπάρχει πρόβλημα και με τα παιδιά που δεν συμμετέχουν καθώς χάνουν ένα μεγάλο μέρος της διδαγμένης ύλης η οποία δεν μπορεί να κατακτηθεί 100% μόνο από υλικό και επαναληπτικές ασκήσεις όταν ανοίγει το σχολείο.

E7: Νομίζω ότι η εικόνα των παιδιών είναι λίγο πολύ η ίδια. Δηλαδή τα παιδιά τα ενεργά που συμμετείχαν και ενδιαφέρονταν για το μάθημα ενδιαφέρονται ακόμα και τώρα στην τηλεκπαίδευση, γιατί θέλουν να είναι συνεπή και σωστά και καταβάλουν όση προσπάθεια μπορούν. Και είναι και τα παιδιά τα αδιάφορα που αποσπώταν η προσοχή τους και πριν και τώρα οπότε πάνω κάτω δεν έχω διαφορές. Αν θα μπορούσα όμως να αναφέρω κάτι αυτό είναι από μια μαθήτριά που είναι από ξένη χώρα ευνοήθηκε από αυτή την κατάσταση, γιατί οι ρυθμοί είναι διαφορετικοί στην τηλεκπαίδευση, με περισσότερες επαναλήψεις. Οπότε μόνο αυτό έχω να πω.

E8: Δεν έχω δει σημαντικές διαφορές στο κομμάτι της επίδοσης, ίσως λίγο στη συμμετοχή, όπως είπα και πριν των πιο ντροπαλών παιδιών ή αυτών που έχουν κάποιες δυσκολίες. Ωστόσο δεν μπορεί να υπάρξει πλήρης έλεγχος από την μεριά μου όσον αφορά στην επίδοση. Είναι διαφορετικά να βλέπω και να ακούω πως εργάζεται ο μαθητής στη διαζώσης και αλλιώς να τον ακούω να μου απαντά πίσω από μια οθόνη και συνήθως χωρίς να τον βλέπω, οπότε δεν μπορώ να έχω σαφή και πλήρη εικόνα.

Στη συνέχεια, όλοι οι εκπαιδευτικοί προσπάθησαν να ενισχύσουν τους μαθητές που είναι μειωμένη συμμετοχή στο μάθημα είτε μέσω βίντεο και φωτογραφιών που τραβούν το ενδιαφέρον τους είτε μέσω του παιχνιδιού και ευκολότερων ερωτήσεων με σκοπό την ενθάρρυνση των παιδιών που ντρεπόντουσαν να πάρουν μέρος. Αναλυτικότερα τοποθετήθηκαν για το ζήτημα αυτό ως εξής:

E1: Προσπαθώ να τους κάνω ευκολότερες ερωτήσεις έτσι ώστε να αισθάνονται ασφαλείς για να μιλήσουν, για να μην έχουν το άγχος ότι κάποιος θα τους σχολιάσει την προσπάθειά τους. Επίσης τους προτείνω να συνεργάζονται με άλλα παιδιά και να παρουσιάζουν μία ομαδική δουλειά. Επίσης έχω αναφέρει το γεγονός στους γονείς και τους έχω προτρέψει να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους σε αυτή τη διαδικασία.

E2: Ευκαιριακά δείχνω videoclip σύγχρονων τραγουδιών που γνωρίζω ότι τους κινούν το ενδιαφέρον, εικόνες με αστεία νοήματα, σπαζοκεφαλίες ή οφθαλμαπάτες και ζητάω τη συμμετοχή όλων. Ορισμένες φορές έχει αποτέλεσμα και συμμετέχουν με μεγαλύτερη άνεση. Ακόμα τους αναθέτω παραγωγή μικρών γραπτών κειμένων στα οποία ζητάω τη γνώμη τους ή τα επιχειρήματα τους, τους εξηγώ ότι δεν υπάρχει σωστό και λάθος οπότε είναι ιδανικό να ακούσουμε όλες τις απαντήσεις.

E3: Υπάρχουν πάρα πολλά παιδιά τα οποία βαριούνται και κουράζονται γιατί είναι και πρωτάκια και είναι και η ώρα δύσκολη και πολλά θέλουν να κοιμηθούν και να

ξεκουραστούν. Γι' αυτό πρέπει να κάνεις το μάθημα πιο δελεαστικό, να τους έχεις κάποιες εκπλήξεις την ώρα του μαθήματος, κάτι παραπάνω που δεν το περιμένουν, κάποιο βιντεάκι εισαγωγικό ως αφορμή για κάποιο θέμα, κάτι που να τους κινήσει το ενδιαφέρον και να παραμείνουν συγκεντρωμένοι.

E4: Προσπαθώ όσο μπορώ να τους εξηγήσω ότι αυτό είναι κάτι προσωρινό και αναγκαίο, κάτι που συμβαίνει σε ολόκληρο τον πλανήτη και δεν αποτελούμε εξαίρεση σαν χώρα και παρόλο που είναι πρωτόγνωρο, οφείλουμε να το ακολουθήσουμε προκειμένου να συνεχίσουμε να εξελισσόμαστε και σαν μαθητές και σαν άνθρωποι. Όλα τριγύρω αλλάζουνε δεν θα είναι αυτό το ίδιο.

E5: Προσπαθώ να εξηγήσω στο παιδί που δεν συμμετέχει ότι πρέπει να είναι εκεί και να αναλάβει τις ευθύνες του απέναντι στο μάθημα. Και γενικά την ώρα του μαθήματος προσπαθώ για όλα τα παιδιά να κάνουμε συχνά διαλείμματα και να κάνω το μάθημα πιο ελκυστικό, παίζοντας κάποιο διαδικτυακό παιχνίδι για να τους δώσω ένα ερέθισμα. Επίσης όταν αυτό το παιδί κάνει κάποια θετική πράξη να το επιβραβεύω.

E6: Προσπαθώ να δημιουργώ πολλά quiz και τους βάζω να συμμετέχουν όλοι. Προσπαθώ να έχω περισσότερα ερεθίσματα.

E7: Κάθε τέλος τριμήνου αλλά και κάθε φορά που παρατηρούμε τέτοια στάση και συμπεριφορά καλούμε προσωπικά τους γονείς για να τους αναφέρουμε τι συμβαίνει με τα παιδιά τους. Προσπαθούμε αρχικά να μάθουμε τι τους απασχολεί για να τα βοηθήσουμε. Επιπλέον όσο είμαστε συνδεδεμένοι προσπαθώ να τους φωνάζω και να τους προτρέπω να μιλήσουν.

E8: Έχω επικοινωνήσει με τους γονείς των μαθητών που δε συμμετέχουν ενεργά για να καταλάβω ποιο ήταν το πρόβλημα, ειδικότερα στις βαθμολογίες του δεύτερου τριμήνου. Μου είχαν αναφέρει ποιο ήταν το πρόβλημα, ότι ντρέπονται για τα λάθη τους κι έτσι αποφάσισα κι έκανα μια ανοιχτή συζήτηση με τα παιδιά, όπου μιλήσαμε για το ότι ο καθένας μπορεί να κάνει λάθη, ακόμα και οι δάσκαλοι και έφερα και παραδείγματα που κι εγώ είχα κάνει δικά μου που είχα μπερδευτεί. Τους εξήγησα ότι δεν συμβαίνει κάτι τρομερό και ότι προτιμώ να ακούω κάτι λάθος παρά να μην ακούω τίποτα. Και φυσικά ενθάρρυνα λίγο τους γονείς για να στηρίζουν και οι ίδιοι λίγο περισσότερα τα παιδιά, για να κινητοποιηθούν. Προσπάθησα τέλος να αναθέσω και λίγο πιο δημιουργικές εργασίες, δηλαδή για παράδειγμα την παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου τους άφησα πολύ ελεύθερους για να παρουσιάσουν κάτι σχετικό και στο τέλος δημιουργήσαμε μια συνολική παρουσίαση. Κάτι που τους άρεσε περισσότερο και συμμετείχαν και παιδιά που δεν περίμενα να δείξουν ανάλογο ενδιαφέρον.

E9: Προσπαθούμε σε κάθε περίπτωση να τους δίνουμε το λόγο να μιλήσουν, αναφέροντας το όνομα τους, με την επικρότηση.

E10: Με συνεχή λεκτική παρότρυνση, επιβράβευση και συμπερίληψη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ζητώντας τους να εκφέρουν την άποψη τους σε θέματα που συζητάμε, λύνοντας μαζί ασκήσεις που δεν έχουν κατανοήσει, αναθέτωντάς τους ορισμένα καθήκοντα και ρόλους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης, με στόχο την ψυχολογική τους ενθάρρυνση. Νιώθοντας λοιπόν πιο σίγουροι για τον εαυτό τους, προσπαθούν όλο και περισσότερο.

Επιπλέον, οι συνεντευξιαζόμενοι αναφέρθηκαν στο γεγονός πως δυσκολεύτηκαν στην διδασκαλία κάποιων μαθημάτων όπως τα μαθηματικά λόγω απουσίας πίνακα ή εξαιτίας του γεγονότος ότι δεν γνώριζαν αν οι μαθητές κοιτούν στο σωστό σημείο κατά την διάρκεια της διδασκαλίας. Όσο αφορά τις εκπαιδευτικές πρακτικές, οι εκπαιδευτικοί αποφάνθηκαν πως κάποιες από τις πρακτικές έχουν διαφοροποιηθεί σε σχέση με αυτές της δια ζώσης διδασκαλίας καθώς επίσης και πως είναι απαραίτητο να αλλάξουν κι άλλες με σκοπό την καλύτερη διδασκαλία. Ακόμα, αναφέρονται στο διδακτικό μοντέλο που εφρμόστηκε κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και είναι κάτι που όλοι οι εκπαιδευτικοί το δέχονται και προσπαθούν να προσαρμοσθούν στα νέα δεδομένα. Είναι εύλογο να υπάρχουν διαφοροποιήσεις στο θέμα το διδακτικού τρόπου και με τη βοήθεια των νέων εργαλείων και ενός μεικτού μοντέλου μάθησης. Αξιοποιούν τη νέα τεχνολογία και με τη βοήθεια της προσπαθούν να ανταποκριθούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο στο νέο μοντέλο μάθησης.

Στη συνέχεια γίνεται αναφορά και στους τρόπους που χρησιμοποιούνται προκειμένου να κεντρίσουν το ενδιαφέρον των παιδιών και ο κάθε εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί διαφορετικό τρόπο, τον τρόπο που πίστευε ότι θα βοηθούσε τα παιδιά εκείνη τη στιγμή, λαμβάνοντας υπόψιν και το επίπεδο των μαθητών. Χρήση απλών ερωτήσεων, επικοινωνία με τους γονείς για να αντιληφθούν το λόγο που αρνούνται την τηλεεκπαίδευση. Όλα εξαρτώνται από την ηλικία των παιδιών και την τάξη στην οποία φοιτούν. Έτσι η μέθοδος που ο κάθε εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί εξαρτάται από πολλές παραμέτρους. Στα πλαίσια αυτά στην ερώτηση που αφορά στο αν έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης αναφέρθηκαν:

E1: Φυσικά και έχουν αλλάξει, γιατί σε καμία περίπτωση η διαδικασία της τηλεεκπαίδευσης δεν μοιάζει σε τίποτα με εκεί της δια ζώσης. Κατ' αρχάς οι διδακτικές ώρες είναι πολύ

περιορισμένες και η μεσημεριανή ώρα η οποία τελείται η τηλεκπαίδευση δεν είναι παραγωγική για τα παιδιά. Το μάθημα στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν περισσότερο συμμετοχικό και διαδραστικό, στην τηλεκπαίδευση κάτι τέτοιο δεν είναι πάντα εφικτό. Περιορίζεται να κάνεις το μάθημα πιο ελκυστικό μέσα από παρουσιάσεις και βίντεο. Η χρήση των ΤΠΕ είναι καθαρά το εργαλείο που χρησιμοποιείς στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

E2: Προφανώς υπάρχει διαφοροποίηση αλλά και κοινά σημεία. Σε κάποια μαθήματα (Ιστορία, Γεωγραφία, Φυσικά, Γλώσσα) χρησιμοποιούνταν προτζέκτορας ,άρα το μοντέλο δεν άλλαξε σχεδόν καθόλου. Η μεγαλύτερη αλλαγή παρατηρείται στα Μαθηματικά καθώς δεν μπορώ να γράφω με τη ίδια ευκολία στην οθόνη (όπως στον πίνακα) ή να ξέρω ανά πάσα στιγμή ότι κοιτάζουν στο σωστό σημείο, σημειώνω και υπογραμμίζω συνεχώς , διαδικασία που απαιτεί επιπλέον χρόνο . Τέλος στο μάθημα των Φυσικών δεν μπορεί να αντικατασταθεί η διά ζώσης παρατήρηση ενός πειράματος και η συμμετοχή . Ενδεχομένως κάποια να είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται ατομικά στο σπίτι.

E3: Σαφέστατα, βέβαια μπορώ να θεωρώ ότι πρέπει να αλλάξει αλλά είναι πολύ δύσκολο διότι δεν μιλάμε για μια ολόκληρη χρονιά για να ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, είναι κεραυνός εν αιθρία. Αν δηλαδή ξέραμε ότι θα δουλέψουμε μέχρι το Μάρτη με τηλεκπαίδευση και από εκεί κι ύστερα μέχρι τον Ιούνιο δια ζώσης τότε ναι θα μπορούσε να υπάρχει πολύ μεγάλη αλλαγή και στην ύλη και στον τρόπο διδασκαλίας . Τώρα έτσι όπως ήρθε προσπαθώντας να κρατήσεις μια ισορροπία ανάμεσα στην τάξη και τη διαδικτυακή τάξη το πράγμα περιπλέκεται πάρα πολύ.

E4: Φυσικά το μοντέλο της εκπαίδευσης δεν μπορεί να είναι ίδιο σε σχέση με τη δια ζώσης. Και μόνο το ωράριο διδασκαλίας που αλλάζει αυτό λέει πολλά, δεν μπορείς να κάνεις τα ίδια πράγματα σε λιγότερο χρόνο ούτε με τον ίδιο τρόπο μέσα από μία οθόνη.

E5: Όχι δεν έχω αλλάξει, η μόνη διαφορά είναι ότι δεν μπορώ να ελέγξω τα τετράδιά τους, να διορθώσω την ορθογραφία τους και σε αυτό δεν μπορώ να είναι σίγουρη ότι δουλεύουν σωστά. Η ροή πάντως του μαθήματος είναι η ίδια

E6: Ναι έχουν αλλάξει, γιατί πλέον έχουμε τόσα νέα εργαλεία στη διάθεσή μας που σαφώς δεν τα γνωρίζουμε όλα και καλούμαστε να τα μάθουμε. Όποτε θεωρώ ότι αρχίζουμε να χρησιμοποιούμε ένα πιο μεικτό μοντέλο μάθησης. Μας δίνονται πιο πολλές δυνατότητες και ξεφεύγουμε από το δασκαλοκεντρικό μοντέλο μάθησης.

E7: Σίγουρα είναι κάτι τελείως διαφορετικό, διότι αλλιώς είναι να κάνεις το μάθημα 45 λεπτών κι άλλο είναι να προσπαθείς σε μισάωρα να καλύψεις πράγματα. Επομένως οι

εκπαιδευτικές πρακτικές πρέπει να διαφοροποιηθούν στην εξ αποστάσεως. Οι δραστηριότητες και οι ασκήσεις πρέπει να είναι πιο στοχευμένες σε ένα περιεχόμενο βασικό.

E8: Πιστεύω ότι οι εκπαιδευτικές πρακτικές ενισχύθηκαν με τη χρήση διαφόρων εφαρμογών και του διαδικτύου, γιατί εμένα αυτό μου έλειπε ως δασκάλα στο δια ζώσης μάθημα καθώς δεν μπορούσα να τα χρησιμοποιήσω στη διδασκαλία μου.

E9: Θεωρώ ότι οι εκπαιδευτικές πρακτικές που εφαρμόζαν οι εκπαιδευτικοί στη δια ζώσης εκπαίδευση ήταν σε ικανοποιητικό βαθμό, απλά πολλές από αυτές έπρεπε να μετασχηματιστούν για χάρη της τηλεεκπαίδευσης. Απλά άργησε πολύ το υπουργείο Παιδείας να δώσει υποστηρικτική βοήθεια στους εκπαιδευτικούς.

E10: Έχει αλλάξει ως προς τον τρόπο παράδοσης του μαθήματος, καθώς κάθε κανούρια γνώση που διδάσκεται, προκειμένου να την κατανοήσουν τα παιδιά, πρέπει να συνοδεύεται από μία αντίστοιχη ηλεκτρονική παρουσίαση, βίντεο ή κάποιον πιο παιγνιώδη, ηλεκτρονικό και πάλι τρόπο. Βέβαια δεν εκλείπει σε καμία περίπτωση η συζήτηση με τα παιδιά, προκειμένου να εκμαιευτεί η γνώση με έναν πιο ομαλό τρόπο, και τα φύλλα εργασίας που αποστέλλονται μετά το πέρας του μαθήματος, με τη θεωρία που έχει παραδοθεί ήδη στο μάθημα και με αντίστοιχες ασκήσεις εμπέδωσης, όπως δηλαδή γινόταν και στη δια ζώσης. Ωστόσο, όπως προανέφερα, η χρήση τεχνολογικών μέσων και στη δια ζώσης εκπαίδευση, δημιουργεί ένα πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον μάθημα για τα παιδιά, οπότε σε αρκετά μαθήματα γινόταν ήδη χρήση τους, απλά όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στον τρόπο εξέτασης, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν έχει κατακτηθεί η απαραίτητη γνώση. Quiz, ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, σταυρόλεξα και διαφόρων ειδών άλλα παιχνίδια έχουν γίνει μέρος της καθημερινής εξέτασης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν χρησιμοποιούνται και τα παραδοσιακά μέσα, όπως οι ασκήσεις που υπάρχουν ήδη στα βιβλία, φύλλα εργασίας που θα σταλούν για επιπλέον εξάσκηση και φυσικά η προφορική εξέταση.

Τέλος, όσο αφορά την ετοιμότητα των εκπαιδευτικών απέναντι στην τηλεεκπαίδευση, η πλειοψηφία τους ήταν αρνητική. Ανέφεραν πως ήταν δύσκολη η μετάβαση ακόμα και για αυτούς που διέθεταν από πριν τεχνολογικές γνώσεις σχετικά με την τηλεεκπαίδευση. Επιπλέον, δυσκολίες αντιμετώπισαν και λόγο του άγχους που δημιουργήθηκε και από την πλευρά των διδασκόντων αλλά και από αυτή των μαθητών λόγο της νέας αυτής μεθόδου αλλά και από την παραγκώνιση της άμεσης επαφής των δύο αυτών πλευρών. Στην ερώτηση που σχετίζεται με την ετοιμότητα από μέρους των εκπαιδευτικών εντοπίζονται οι εξής απαντήσεις:

E1: Δεν ήταν έτοιμοι, ακόμα και αυτοί που είχαν μεγαλύτερη εξοικείωση με την τεχνολογία, έπρεπε να προσαρμοστούν σε ένα διαφορετικό μοντέλο διδασκαλίας, πιο απρόσωπο. Τέλος το βασικότερο που είχαν όμως να διαχειριστούν ήταν το άγχος τους καθώς απέναντί τους δεν είχαν μόνο τους μαθητές αλλά και τους γονείς τους.

E2:Θεωρώ ότι οι περισσότεροι δεν ήταν ,δεν περίμεναν ότι θα αντιμετώπιζαν κάτι τέτοιο. Ορισμένοι λόγω έλλειψης γνώσεων χειρισμού Η/Υ – χρήση προτεινόμενης πλατφόρμας , κάποιοι λόγω απειρίας της εκπαιδευτικής διαδικασίας γενικότερα (διδάσκουν πρώτη φορά) , άλλοι εξαιτίας της αλλαγής του ωραρίου ή απλώς λόγω άγχους για τη νέα πραγματικότητα.

E3:Καθόλου. Ακόμα και αυτοί που ήταν πιο εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και τους υπολογιστές δεν ήταν προετοιμασμένοι για όλο αυτό, γιατί είναι ένας καινούριος τρόπος διδασκαλίας. Είναι κάτι τελείως διαφορετικό εγώ είχα συνηθίσει να κάνω το μάθημα μου με το βιβλίο και τον πίνακά μου μέσα στην τάξη, όντως ένας τυπικός εκπαιδευτικός, ακυρώνεται πλήρως ο τρόπος διδασκαλίας μου. Επίσης όσο τέλεια και να είμαι εγώ στην επικοινωνία με τα παιδιά, όταν ξέρω ότι αυτή η επικοινωνία μου κρίνεται από 15 γονείς, σίγουρα με επηρεάζει, στον τρόπο που θα μιλήσω και στον τρόπο που θα αντιδράσω, οπότε όλο αυτό και ακόμα το ότι όταν μιλάμε για πρωτάκια που το καθετί πρέπει να τους το δείξεις και να τους το γράψεις δεν μπορείς να το κάνεις αυτό από το webex, είναι πολύ δύσκολο. Γιαυτό είναι πολύ δύσκολο να βρεις τρόπους να κάνεις αξιοπρεπώς το μάθημά σου.

E4:Όχι σε καμία περίπτωση εκπαιδευτικοί σε καμία βαθμίδα δεν ήταν έτοιμοι να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της εκπαίδευσης, ήταν κάτι πολύ απότομο κάτι που δεν είχε προηγηθεί και δεν υπήρχε η τεχνική υποδομή. Έγιναν όλα μέσα σε ένα μήνα και δεν μπορούμε να περιμένουμε θαύματα από στην αρχή καθώς υπήρξαν και ιδιαίτερες δυσκολίες Το θέμα είναι πολύ μεγαλύτερο από ότι φαίνεται, είναι σαν παγόβουνο. Εμείς βλέπουμε την απόδοση εκπαιδευτικών και μαθητών που παράγουν στην επιφάνεια του νερού αλλά από κάτω υποβόσκουν ένα σωρό άλλα πράγματα. Το πρόβλημα κυρίως υπάρχει σε εκπαιδευτικούς μεγαλύτερης ηλικίας που δεν είναι εξοικειωμένοι με την τεχνολογία. Παρόλα αυτά όλοι έκαναν την προσπάθειά τους και το μέλλον θα δείξει αν πέτυχαν ή όχι.

E5:Όχι γιατί πολλά πράγματα που θα μπορούσες να κάνεις από τους υπολογιστές δεν είμαστε απόλυτα καταρτισμένοι πάνω σ'αυτά ή δεν τα γνωρίζουμε. Ακόμα και στο webex όταν δημιουργούνται προβλήματα δεν γνωρίζω απόλυτα πώς να βοηθήσω να λυθούν.

E6:Εννοείται πως όχι, δεν είχαμε την κατάρτιση για κάτι τέτοιο. Τώρα γίνονται κάποιες προσπάθειες για επιμόρφωση, αλλά τα περισσότερα τα ανακαλύψαμε μόνοι μας ψάχνοντας

τις καλύτερες λύσεις για την εξ αποστάσεως. Επίσης στην αρχή ειδικά ήταν μία δύσκολη διαδικασία μιας και οι γονείς ήταν δίπλα στα παιδιά τους και παρενέβαιναν κάποιες φορές, αλλά και η έλλειψη επαφής με τα παιδιά είναι στοιχεία που έκαναν τους εκπαιδευτικούς ανέτοιμους για αυτό το βήμα.

E7: Πιστεύω ότι αρχικά όλοι όσο καλά και να γνωρίζαμε την τεχνολογία, μας ξένισε λίγο το διαφορετικό, για το πώς θα γίνει το μάθημα, αν θα παρακολουθούν από πίσω οι γονείς, υπήρχαν πολλοί προβληματισμοί στην αρχή. Κανείς δεν ήταν 100% έτοιμος για όλο αυτό, παρόλα αυτά πιστεύω ότι με σκληρή δουλειά ανταποκρίθηκαν οι περισσότεροι.

E8: Πιστεύω ότι όχι δεν ήταν, κυρίως οι μεγαλύτερης ηλικίας δεν ήταν καταρτισμένοι στο να χρησιμοποιούν την τεχνολογία και γενικότερα όλοι οι δάσκαλοι χρειάστηκε να εκπαιδευτούν στη χρήση των εφαρμογών και μάλιστα σε μικρό χρονικό διάστημα. Επίσης χρειάστηκε να προσεγγίσουμε διαφορετικά τη διδασκαλία, να μην είναι μόνο η αναπαραγωγή γνώσεων, αλλά πιο ουσιαστική. Παρόλα αυτά ως εκπαιδευτικοί προσαρμοζόμαστε εύκολα και κάνουμε πάντα το καλύτερο που μπορούμε για τους μαθητές μας. Οπότε δεν ήμασταν έτοιμοι αλλά τα καταφέραμε.

E9: Σε καμία περίπτωση δεν ήταν έτοιμοι οι εκπαιδευτικοί να ανταπεξέλθουν καθώς δεν γνώριζαν τεχνικά πράγματα. Η εμφάνιση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας ήταν πρωτόγνωρη για πολλούς για τον τρόπο όχι μόνο τεχνικής υποστήριξης αλλά και επικοινωνίας με τους μαθητές.

E10: Αρκετοί εκπαιδευτικοί δεν ήταν έτοιμοι να ανταπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης, μιας και δεν υπήρχαν οι κατάλληλες γνώσεις, ούτε μια περίοδος προετοιμασίας, μέσω κάποιας επιμόρφωσης. Επομένως, όλο αυτό ήθελε πολύ ψάξιμο και πειραματισμό από μεριάς μας, μέχρι να καταλήξουμε στον τρόπο που θα ήταν ο πιο κατάλληλος, λαμβάνοντας υπόψιν τόσο το παιδαγωγικό όφελος των μαθητών μας, όσο και την ψυχολογική τους προσαρμογή σε μια νέα πραγματικότητα.

Όσον αφορά τις πρακτικές που εφαρμόστηκαν για την άρση των ανισοτήτων, οι απαντήσεις που έδωσαν παρουσιάζουν αρκετές διαφοροποιήσεις. Αυτό οφείλεται στις εμπειρίες του κάθε εκπαιδευτικού και στο επίπεδο των μαθητών που έχουν στην τάξη. Κάποιοι εκπαιδευτικοί παρατήρησαν ότι κάποια παιδιά μέσα από την τηλεεκπαίδευση παρουσίασαν βελτίωση όμως δεν ήταν σε θέση να καταλάβουν αν είναι αληθινή ή εικονική. Άλλοι εκπαιδευτικοί δεν παρατήρησαν καμία διαφορά καθώς η διδακτική συμπεριφορά των παιδιών ήταν ίδια και στις δύο διδακτικές πρακτικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^Ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η παρούσα διπλωματική εργασία ασχολήθηκε με την επισκόπηση των απόψεων των δασκάλων, σχετικά με την πιθανή διεύρυνση των εκπαιδευτικών ανισοτήτων, ως απόρροια των νέων συνθηκών της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που επέβαλε η πανδημία. Για τη διερεύνηση του θέματος, αρχικά, έγινε διεξοδική βιβλιογραφική ανασκόπηση με τη μελέτη των όρων και της σημασίας του δοθέντος θέματος για να αποτυπωθούν οι σχετικές εξελίξεις σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Έτσι, λοιπόν, διαπιστώθηκαν ορισμένοι από τους λόγους που οι μαθητές δε συμμετέχουν ή συμμετέχουν με τον ελάχιστο δυνατό τρόπο. Ορισμένες από τις αιτίες αποτελούν η έλλειψη της άμεσης αλληλεπίδρασης (Moore, 1989. Δελημήτρου, 2019) ή κάποια κοινωνικά και πολιτισμικά ατομικά χαρακτηριστικά (Ρετινιώτη& Μάντζιου, 2010), τα μειονεκτήματα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης (Peters, 2009), καθώς και οι αλλαγές στο ρόλο των γονέων, ο οποίος έχει διευρυνθεί και μετασηματιστεί με τα νέα δεδομένα (Κοντεογεωργάκου& Γεωργιάδη, 2016).

Αναφορικά με τους λόγους της μειωμένης συμμετοχής των μαθητών στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, τα αποτελέσματα της έρευνας έδειξαν ότι οι μαθητές αδυνατούν να συμμετέχουν λόγω έλλειψης των κατάλληλων υποδομών, εξαιτίας διαφορετικής κουλτούρας, αλλά και ελλιπούς αλληλεπίδρασης των δρώντων προσώπων της διδασκαλίας. Τα συγκεκριμένα αποτελέσματα βρίσκουν ομοιότητες με εκείνα της βιβλιογραφίας που μελετήθηκε διεξοδικά, αφού άτομα με διαφορετική κουλτούρα, τα οποία ανήκουν σε συγκεκριμένες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού, αδυνατούν να έχουν πλήρη πρόσβαση σε αγαθά, όπως είναι το διαδίκτυο, καθιστώντας την εκπαίδευση ένα δευτερεύον αγαθό για αυτούς. Τα συγκεκριμένα άτομα βέβαια, παρουσιάζουν συνήθως μειωμένη συμμετοχή και στις φυσικές αίθουσες (Ρετινιώτη& Μάντζιου, 2010) για λόγους που δεν αφορούν την παρούσα εργασία. Αντίστοιχα, η έλλειψη της φυσικής αλληλεπίδρασης δασκάλου-μαθητή, αλλά και της διεπαφής και διάδρασης με τους υπόλοιπους συμμαθητές, ενδέχεται να μειώνει το ενδιαφέρον των μαθητών για συμμετοχή στη μαθησιακή διαδικασία, όπως ακριβώς βρέθηκε και από τους Moore (1989) και τη Δελημήτρου (2019).

Ταυτόχρονα, τα νέα δεδομένα φαίνεται να επέφεραν αλλαγές και στη στάση των γονέων απέναντι στην εκπαίδευση των παιδιών τους. Τα ευρήματα της έρευνας, ανέδειξαν ότι οι γονείς οφείλουν να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες σε υλικό και άυλο επίπεδο, ώστε να ενισχύουν και να επιτείνουν το ενδιαφέρον για συμμετοχή των παιδιών τους στο μάθημα. Ανάλογα στοιχεία υπογραμμίζονται στην έρευνα των Κοντεογεωργάκου & Γεωργιάδη (2016), οι οποίοι αναφέρθηκαν στην επικάλυψη μεταξύ των ρόλων γονέων και δασκάλων που προκύπτει από την εξ' αποστάσεως εκπαίδευση. Άλλωστε, πολλοί εκπαιδευτικοί έχουν διακρίνει παρεμβατικές συμπεριφορές των γονέων, οι οποίοι αναλαμβάνουν το ρόλο του μαθητή είτε εκφράζοντας οι ίδιοι τις δικές τους απορίες αναφορικά με το μάθημα ή ακόμα και ολοκληρώνοντας τις εργασίες του παιδιού τους.

Επιπλέον, τα μειονεκτήματα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης, που καταγράφηκαν, αναφέρονται στο διαφορετικό τρόπο επικοινωνίας και στη μειωμένη προσωπική επαφή, στις ελλείψεις υλικές, καθώς και τεχνικές υποδομές, όπως οι συχνές διακοπές στη σύνδεση του διαδικτύου, αλλά και στις ελλείψεις της πλατφόρμας εκπαίδευσης. Στα προαναφερθέντα, δεν μπορεί να παραλειφθεί και ο περιορισμός του ρόλου του εκπαιδευτικού αποκλειστικά στη μετάδοση γνώσης και όχι στην ενθάρρυνση και την εξατομικευμένη μαθησιακή προσέγγιση που ενδέχεται να είχε ο ίδιος στη διαζώηση διδασκαλία του. Παρόλα αυτά, και ανεξάρτητα από τα μειονεκτήματα που σημειώνει η εξ' αποστάσεως εκπαίδευση, η συμμετοχή των μαθητών στη μαθησιακή διαδικασία, αν αξιολογηθεί αποκλειστικά με τα αριθμητικά της δεδομένα (ποσοτικά), παρουσιάζεται ιδιαίτερα αυξημένη, σύμφωνα με τη Λυμπεράκη-Besson (2020).

Τέλος, σημειώνεται πως η εκπαιδευτική κοινότητα φαίνεται να έχει κοινή πλευση πορείας όσον αφορά στις απόψεις τους αναφορικά με τους δύο τύπους εκπαίδευσης. Η διαζώηση εκπαίδευση διαφέρει σε αρκετά σημεία με την εξ' αποστάσεως, με τους εκπαιδευτικούς να κάνουν λόγο για εκ διαμέτρου αντίθετες μορφές. Τα μοντέλα διδασκαλίας που χρειάστηκαν να χρησιμοποιήσουν οι εκπαιδευτικοί διέφεραν με αυτά πριν την εμφάνιση της πανδημίας, ενώ οι ίδιοι υπήρξαν απροετοίμαστοι όσον αφορά στην εισαγωγή των νέων μορφών τεχνολογίας στην επαγγελματική τους δράση.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Δραγώνα, Θ., Σκούρτου, Ε., & Φραγκουδάκη, Α. (2001). Εκπαίδευση: Πολιτισμικές Διαφορές και κοινωνικές ανισότητες. Τόμος Α: Κοινωνικές Ταυτότητες/Ετερότητες-Κοινωνικές Ανισότητες, Διγλωσσία και Σχολείο. Πάτρα.

Γκιάσος, Ι., Κουτσούμπα, Μ. (2005). Θεωρητικές προσεγγίσεις στο σχεδιασμό και την ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού στην ΑεξΑΕ. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση. Παιδαγωγικές και Τεχνολογικές Εφαρμογές. (σσ. 39-51). Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Ζυγούρης, Φ., & Μαυροειδής, Η. (2011). Η επικοινωνία διδάσκοντα και διδασκομένων στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Μελέτη περίπτωσης στο πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών του ΚΕΕ ΕΝ. ΑΠ. *Open Education-The Journal for Open and Distance Education and Educational Technology*, 7(1).

Κυρίδης, Α. (1996) Εκπαιδευτική ανισότητα: *Οριοθέτηση και προσπάθειες θεωρητικής προσέγγισής της*, Α. Κυριακίδη, Αθήνα.

Λιοναράκης, Α. (2001). Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικασίες μάθησης. *Απόψεις και Προβληματισμοί για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση*, 33-52.

Μακράκης, Β. (2000). Υπερμέσα στην εκπαίδευση. Αθήνα: Μεταίχμιο.

Σακκάς Β. (2002) Μαθησιακές δυσκολίες και οικογένεια. Παιδαγωγική κοινωνιοψυχολογική προσέγγιση. Αθήνα: Άτρατος.

Σοφός, Α., Κώστας, Α., & Παράσχου, Β. (2015). Εκπαιδευτικός Σχεδιασμός online Μαθημάτων., Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών.

Τζιμογιάννης, Α. (2002). Προετοιμασία του Σχολείου και της Κοινωνίας της Πληροφορίας: Προς ένα ολοκληρωμένο Μοντέλο ένταξης των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας στο Ελληνικό Εκπαιδευτικό Σύστημα. Σύγχρονη Εκπαίδευση, τ. 122, σσ. 55-65.

Χατζηγιάννη, Α., & Κάλλας, Γ. (2005). Εκπαιδευτικό κεφάλαιο και πρόσβαση στην αγορά εργασίας. Η περίπτωση των απόφοιτων κοινωνικών επιστημών του Πανεπιστημίου Αθηνών. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 116, 141-165.

Alvarez, C., Salavati, S., Nussbaum, M., & Milrad, M. (2013). Collboard: Fostering new media literacies in the classroom through collaborative problem solving supported by digital pens and interactive whiteboards. *Computers and Education*, 63, 368-379.

Beck, U. (2007). Beyond class and nation: reframing social inequalities in a globalizing world 1. *The British journal of sociology*, 58(4), 679-705.

Bender, W. N. (2008). *Differentiating instruction for students with learning disabilities: Best teaching practices for general and special educators*. Corwin Press.

Bernstein, B (1990) *Class, Codes and Control, Volume 4: The Structuring of Pedagogic Discourse*. London: Routledge.

Bernstein B (1990) *The Structuring of Pedagogic Discourse*. London and New York: Routledge.

Bernstein B (1996) *Pedagogy Symbolic Control and Identity: Theory, Research, Critique*. London and Bristol: Taylor and Francis.

Bozkurt, A. (2019). From Distance Education to Open and Distance Learning: A Holistic Evaluation of History, Definitions, and Theories. In S. Sisman-Ugur, & G. Kurubacak (Eds.), *Handbook of Research on Learning in the Age of Transhumanism* (pp. 252-273). Hershey, PA: IGI Global. doi: 10.4018/978-1-5225-8431-5.ch016.

Bernstein, B (1996) *Pedagogy, Symbolic Control and Identity*. London: Taylor and Francis.

Bourdieu P (1977) *Outline of a theory of practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Bourdieu, Pierre. 1984. *Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bourdieu P (1986) *The Forms of Capital*. In: Richardson J G (ed) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York: Greenwood.

Bradshaw, L. K. (2002). Technology for Teaching and Learning: Strategies for Staff Development and Followup Support. *Journal of Technology and Teacher Education*, 10 (1), 131-150.

Chen, I. H., Chen, C. Y., Pakpour, A. H., Griffiths, M. D., & Lin, C. Y. (2020). Internet-related behaviors and psychological distress among schoolchildren during COVID-19 school suspension. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 59(10), 1099.

Clark, I. (2014). Equitable learning outcomes: supporting economically and culturally disadvantaged students in 'Formative Learning Environments'. *Improving Schools*, 17(1), 116-126.

Dede, C. (1996). The evolution of distance education: Emerging technologies and distributed learning. *American Journal of Distance Education*, 10(2), 4-36.

Delès, R. (2021). Parents for whom school 'is not that big a deal'. Parental support in home schooling during lockdown in France. *European Educational Research Journal*, 14749041211030064.

Goodlad, J. I., & Oakes, J. (1988). We must offer equal access to knowledge. *Educational leadership*, 45(5), 16-22.

Hart, C. S. (2019). Education, inequality and social justice: A critical analysis applying the Sen-Bourdieu Analytical Framework. *Policy Futures in Education*, 17(5), 582-598.

Lamont, Michele, and Annette Lareau. 1988. "Cultural Capital: Allusions, Gaps and Glissandos in Recent Theoretical Developments." *Sociological Theory* 6:153-68. <https://doi.org/10.2307/202113>.

Oblinger, D., & Oblinger, J. (2005). Is it age or IT: First steps toward understanding the net generation. *Educating the net generation*, 2(1-2), 20.

Ogunode, N. J. (2020). Effects of COVID-19 schools close down on academic programme of senior secondary schools in Abaji Area Council of Federal Capital Territory Abuja, Nigeria. *Electronic Research Journal of Social Sciences and Humanities*, 2, 84-94.

Schultz, T. W. (1961). Investment in human capital: reply. *The american economic review*, 51(5), 1035-1039.

Shotter J and Lock A (2012) Sixth sense, second nature, and other cultural ways of making sense of our surroundings: Vygotsky, Bernstein and the languaged body. In: Daniels (ed.) *Vygotsky and Sociology*. London and New York: Routledge.

So, (2012). Accepting Schools Act, Ανακτήθηκε 7 Νοεμβρίου, 2020, από <https://www.ontario.ca/laws/statute/s12005>

Tagunova, I.A., Selivanova, N.L., Valeeva, R.A. (2016) The category of upbringing in Russian and western studies. *Mathematics Education*. 1, 3-9. DOI: 10.12973/iser.2016.2101a.

Tapscott, D. (2008). *Grown up digital: How the Net generation is changing your world*. New York: McGraw-Hill.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation (UNESCO)
(2017) Global Education Monitoring Report: Accountability in Education – Meeting our Commitments (2nd Ed). Paris: UNESCO.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α – ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Συνέντευξη 1^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού. 45
2. Έτη προϋπηρεσίας. 20
3. Επίπεδο σπουδών. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; ΣΤ
5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 20
6. Τύπος σχολείου: Αστικό

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Υπάρχουν δύο μαθητές οι οποίοι δεν συμμετέχουν καθόλου και άλλη μία μαθήτρια που μέχρι πρότινος δεν συμμετείχε αλλά πλέον μπαίνει καθημερινά.

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Τα δύο παιδιά που δεν μπαίνουν δεν έχουν στα σπίτια τους σύνδεση internet, ούτε συσκευές παρά μόνο κινητά των γονέων τους, οι οποίοι δεν μπορούν να τα διαθέσουν γι' αυτό τον σκοπό. Ένας εκ των δύο μαθητών είναι ρομά και η εκπαίδευση του παιδιού δεν είναι προτεραιότητα της οικογένειας. Η μαθήτρια που δεν συμμετείχε ή το έκανε περιστασιακά στερούνταν κι εκείνη συσκευής, αλλά το πρόβλημα λύθηκε με τη δωρεάν διάθεση τάμπλετ από το υπουργείο παιδείας.

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Δεδομένου ότι δουλεύουμε με κλειστές κάμερες υπάρχουν κάποια παιδιά τα οποία εκμεταλλεύονται το γεγονός. Δύο μαθητές επικαλούνται έλλειψη μικροφώνου και επικοινωνούν μόνο μέσω γραπτής συνομιλίας. Επίσης άλλοι δύο θα μιλήσουν μόνο μετά από δική μου παρότρυνση.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί η εξ αποστάσεως να υπερτερεί της δια ζώσης διδασκαλίας.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Το βασικότερο μειονέκτημα είναι ότι χάνεται η προσωπική επαφή μεταξύ δασκάλου και μαθητών. Ο ρόλος του δασκάλου δεν είναι μόνο να μεταφέρει στείρες γνώσεις, είναι και εμπνευστής και καθοδηγητής και πολλά περισσότερα, τα οποία είναι δύσκολο να τα εκτελέσει. Επίσης ο δάσκαλος περιορίζεται απλώς στη διαδικασία της παράδοσης των μαθημάτων. Η διαδικασία του ελέγχου, της εμπέδωσης είναι πολύ δύσκολη, χρονοβόρα και πολλές φορές πλάσματική.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν;

Μου προσφέρθηκε η δυνατότητα να χρησιμοποιήσω κάποιες καινούριες εφαρμογές, πιο ελκυστικές για τα παιδιά που στη δια ζώσης διδασκαλία δεν θα έμπαινα στη διαδικασία να τις δοκιμάσω.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης;

Όπως σας είπα ο ένας μαθητής που δεν παρακολουθεί είναι ρομά. Ο δεύτερος προέρχεται από μονογονεϊκή οικογένεια, όπου η μητέρα προσπαθεί μόνη της να στηρίζει τα παιδιά της για να καταφέρει να τους παρέχει τα προς το ζην. Και η τρίτη μαθήτρια προέρχεται από πολυμελή αλλοδαπή οικογένεια που οι γονείς εργάζονται περιστασιακά ο καθένας.

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης;

Το σημαντικότερο είναι οι ίδιοι να είναι συνειδητοποιημένοι με την αξία της μάθησης και κατ' επέκταση της τηλεκπαίδευσης. Αν το έχουν κατανοήσει αυτό θα πρέπει να δημιουργήσουν τις κατάλληλες συνθήκες μέσα στο σπίτι έτσι ώστε το παιδί να μπορεί να μεταφέρει το κλίμα της τάξης μέσα στο σπίτι. Επίσης θα πρέπει να του παρέχουν όλα εκείνα τα εφόδια για να συνεχίσει απρόσκοπτα τη διδασκαλία του, όπως είναι η κατάλληλη συσκευή, η σύνδεση στο ίντερνέτ και η τεχνικές γνώσεις υπολογιστών. Και τέλος θα πρέπει να πείσει το παιδί να συνεχίσει να εργάζεται και να προσπαθεί στο ίδιο βαθμό όπως όταν ήταν σχολείο.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην δια ζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές;

Φυσικά, παραπάνω αναφέραμε τι πρέπει να κάνει ένας γονιός την περίοδο της τηλεκπαίδευσης, πολλά από αυτά δεν χρειάζονται υπό κανονικές συνθήκες. Έχει διαφοροποιηθεί εντελώς γιατί πλέον επωμίζεται και ένα ποσοστό από τον ρόλο του δασκάλου, κάτι που δεν ισχύει τόσο στις μεγάλες τάξεις όσο στις μικρότερες τάξεις. Επομένως αν γονέας δεν μπορεί να στηρίξει το παιδί με όλα τα παραπάνω αυτό το παιδί θα μείνει πίσω στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη δια ζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειρότερηση; Δεν μπορώ να πω ότι έχω παρατηρήσει ιδιαίτερες μεταβολές ως προς την επίδοση των μαθητών. Και αυτό είναι ένα αρνητικό εν μέρει γιατί τα παιδιά που αντιμετωπίζουν δυσκολίες δεν μπόρεσαν να στηριχθούν όσο έπρεπε με αποτέλεσμα να μένουν ακόμα περισσότερο πίσω. Επίσης υπάρχει πρόβλημα και με τα παιδιά που δεν συμμετέχουν καθώς χάνουν ένα μεγάλο μέρος της διδαγμένης ύλης η οποία δεν μπορεί να κατακτηθεί 100% μόνο από υλικό και επαναληπτικές ασκήσεις όταν ανοίγει το σχολείο.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Προσπαθώ να τους κάνω ευκολότερες ερωτήσεις έτσι ώστε να αισθάνονται ασφαλείς για να μιλήσουν, για να μην έχουν το άγχος ότι κάποιος θα τους σχολιάσει την προσπάθειά τους. Επίσης τους προτείνω να συνεργάζονται με άλλα παιδιά και να παρουσιάζουν μία ομαδική δουλειά. Επίσης έχω αναφέρει το γεγονός στους γονείς και τους έχω προτρέψει να ενθαρρύνουν τα παιδιά τους σε αυτή τη διαδικασία.

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης;

Φυσικά και έχουν αλλάξει, γιατί σε καμία περίπτωση η διαδικασία της τηλεεκπαίδευσης δεν μοιάζει σε τίποτα με εκεί της δια ζώσης. Κατ' αρχάς οι διδακτικές ώρες είναι πολύ περιορισμένες και η μεσημεριανή ώρα η οποία τελείται η τηλεεκπαίδευση δεν είναι παραγωγική για τα παιδιά. Το μάθημα στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν περισσότερο συμμετοχικό και διαδραστικό, στην τηλεεκπαίδευση κάτι τέτοιο δεν είναι πάντα εφικτό. Περιορίζεται να κάνεις το μάθημα πιο ελκυστικό μέσα από παρουσιάσεις και βίντεο. Η χρήση των ΤΠΕ είναι καθαρά το εργαλείο που χρησιμοποιείς στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Δεν ήταν έτοιμοι, ακόμα και αυτοί που είχαν μεγαλύτερη εξοικείωση με την τεχνολογία, έπρεπε να προσαρμοστούν σε ένα διαφορετικό μοντέλο διδασκαλίας, πιο απρόσωπο. Τέλος το βασικότερο που είχαν όμως να διαχειριστούν ήταν το άγχος τους καθώς απέναντί τους δεν είχαν μόνο τους μαθητές αλλά και τους γονείς τους.

Συνέντευξη 2^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού.32
2. Έτη προϋπηρεσίας. 6
3. Επίπεδο σπουδών.ΠΤΥΧΙΟ
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; ΟΛΙΓΟΘΕΣΙΟ Α΄,Ε΄ &ΣΤ΄

5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 2,5&5, (αντίστοιχα) ΣΥΝΟΛΟ 12

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Ναι , υπάρχουν . Στα 12 άτομα ένας μπαίνει περιστασιακά , δύο χάνουν περίπου 1 με 2 μαθήματα μέσα στην εβδομάδα και ένας έχει χάσει αρκετά μαθήματα στο σύνολο. Μια εβδομάδα μπορεί να παρακολουθεί συστηματικά και την άλλη να απουσιάζει κάποιες μέρες ή ώρες. Στο άλλο τμήμα ένας μαθητής μπαίνει πολύ σπάνια (9 μαθητές στο σύνολο).

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Στο πρώτο διάστημα ένας από τους λόγους ήταν η έλλειψη εξοπλισμού ή η αδυναμία χρήσης του ,ακόμα και από τους γονείς. Το ζήτημα αυτό πλέον ,έχει λυθεί.Τώρα κάποιοι λένε ότι έχουν κουραστεί / βαρεθεί τη διαδικασία και αποφεύγουν να συνδέονται στα μαθήματα. Υπάρχει και μια περίπτωση που ο λόγος είναι ο μεσημεριανός ύπνος .

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Ναι , συστηματικά είναι ένα άτομο . Αναφέρει πρόβλημα στον μικρόφωνο. Δε γνωρίζω αν είναι αλήθεια .

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Σε καμία περίπτωση . Ειδικά για ένα ολιγοθέσιο σχολείο καθώς δεν επαρκούν οι ώρες.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Βασικό μειονέκτημα θεωρώ την αδυναμία να δοθεί άμεση απάντηση σε ένα ερώτημα, άμεση διόρθωση, άμεση εξήγηση. Θα γίνονται διακοπές, κάποιος δε θα ακούσει, κάποιος θα αποσυνδεθεί, κάποιος θα συνδεθεί εκείνη τη στιγμή. Δε συμβαίνει πάντα, όμως είναι σύνηθες.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν;

Ναι. Το μάθημα μέσω παρουσιάσεων, βίντεο και εικόνων είναι ευκολότερο να εφαρμοστεί μέσω της τηλεεκπαίδευσης, καθώς επίσης και να σταλεί αυτό το υλικό στους μαθητές για επιπλέον μελέτη ή να βοηθήσει όσους απουσίαζαν.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης;

Ναι, σχεδόν όλοι οι γονείς έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση και ασχολούνται με γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες.

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;

Να μην τα δικαιολογούν συνεχώς και να μεταθέτουν τις ευθύνες αποκλειστικά στη δύσκολη κατάσταση που ζούμε. Να τους παρουσιάσουν τα όποια θετικά μπορεί να έχει κάθε περίπτωση π.χ. ευκολότερη πρόσβαση από το δωμάτιο του σπιτιού, δε φοράνε μάσκα, δεν ζυπνάνε πρωί. Ό,τι «πιάνει» στο κάθε παιδί, εκείνοι το γνωρίζουν καλύτερα.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην δια ζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές;

Ορισμένοι προσπαθούν να δείξουν ότι ενδιαφέρονται. Βρίσκονται στον ίδιο χώρο με τα παιδιά τους. Τους βοηθούν στις απαντήσεις ή ακόμα τους λένε να θέσουν ερωτήματα δικά τους.

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη δια ζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειροτέρευση;

Ναι, υπάρχουν και οι δύο περιπτώσεις. Η «βελτίωση» μπορεί να οφείλεται και σε αυτό που ανέφερα παραπάνω. Κάποιοι έχουν χάσει το ενδιαφέρον τους, προσπαθούν αλλά δεν έχουν την ίδια επίδοση ή διάθεση.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Ευκαιριακά δείχνω videoclips σύγχρονων τραγουδιών που γνωρίζω ότι τους κινούν το ενδιαφέρον, εικόνες με αστεία νοήματα, σπαζοκεφαλίες ή οφθαλμαπάτες και ζητάω τη συμμετοχή όλων. Ορισμένες φορές έχει αποτέλεσμα και συμμετέχουν με μεγαλύτερη άνεση. Ακόμα τους αναθέτω παραγωγή μικρών γραπτών κειμένων στα οποία ζητάω τη γνώμη τους ή τα επιχειρήματά τους, τους εξηγώ ότι δεν υπάρχει σωστό και λάθος οπότε είναι ιδανικό να ακούσουμε όλες τις απαντήσεις.

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης;

Προφανώς υπάρχει διαφοροποίηση αλλά και κοινά σημεία. Σε κάποια μαθήματα (Ιστορία, Γεωγραφία, Φυσικά, Γλώσσα) χρησιμοποιούνταν προτζέκτορας, άρα το μοντέλο δεν άλλαξε σχεδόν καθόλου. Η μεγαλύτερη αλλαγή παρατηρείται στα Μαθηματικά καθώς δεν μπορώ να γράφω με τη ίδια ευκολία στην οθόνη (όπως στον πίνακα) ή να ξέρω ανά πάσα στιγμή ότι κοιτάζουν στο σωστό σημείο, σημειώνω και υπογραμμίζω συνεχώς, διαδικασία που απαιτεί επιπλέον χρόνο. Τέλος στο μάθημα των Φυσικών δεν μπορεί να αντικατασταθεί η διά ζώσης παρατήρηση ενός πειράματος και η συμμετοχή. Ενδεχομένως κάποια να είναι δυνατόν να πραγματοποιούνται ατομικά στο σπίτι.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Θεωρώ ότι οι περισσότεροι δεν ήταν, δεν περίμεναν ότι θα αντιμετώπιζαν κάτι τέτοιο. Ορισμένοι λόγω έλλειψης γνώσεων χειρισμού Η/Υ – χρήση προτεινόμενης πλατφόρμας,

κάποιοι λόγω απειρίας της εκπαιδευτικής διαδικασίας γενικότερα (διδάσκουν πρώτη φορά) , άλλοι εξαιτίας της αλλαγής του ωραρίου ή απλώς λόγω άγχους για τη νέα πραγματικότητα.

Συνέντευξη 3^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού.36
2. Έτη προϋπηρεσίας. 13
3. Επίπεδο σπουδών. Μεταπτυχιακό
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; Α τάξη
5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 15
6. Τύπος σχολείου: Αστικό

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Όχι, συμμετέχουν όλοι οι μαθητές μου. Υπάρχουν κάποιοι μαθητές οι οποίοι έχουν τεχνικά προβλήματα, παρόλα αυτά συμμετέχουν, αν και μπορεί να αποσυνδεθούν μέσα στη μέρα πάνω από 10 φορές.

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Το πρόβλημα με αυτά τα παιδιά που αποσυνδέονται είναι ότι δεν έχουν καλή σύνδεση γιατί έχουν δανεικό wifi από γείτονα. Αυτά τα παιδιά συμμετέχουν αλλά συμμετέχουν με πολλά προβλήματα.

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Όχι δεν υπάρχουν παιδιά που δεν συμμετέχουν καθόλου στην τηλεκπαίδευση γιατί τα ρωτάω με σειρά και επειδή είναι και πρωτάκια καθημερινά θα απαντήσουν όλα 3-4 φορές. Δεν περιμένω να δηλώσουν αυτά την επιθυμία τους. Σε γενικές γραμμές πάει πολύ καλά.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί να είναι η τηλεεκπαίδευση ισάξια με τη δια ζώσης σε καμία περίπτωση, δεν το συζητάμε.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Σε μαθησιακό επίπεδο δεν μπορείς να έχεις τον έλεγχο του επιπέδου της τάξης. Δεν ξέρεις αν έχουν εμπεδωθεί όσα έχουν διδαχθεί και δεν ξέρεις κατά πόσο οι απαντήσεις που δίνονται είναι αυθόρμητες και μέσα από μελέτη ή είναι απαντήσεις που έχουν δοθεί από κάποιον άλλο μέσα στο σπίτι, πχ από τη μαμά δίπλα.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν;

Ναι προσφέρθηκαν και δυνατότητες που στη δια ζώσης θα ήταν δύσκολο να εφαρμοστούν. Για παράδειγμα την παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου καλέσα στην τάξη μου μία σκιτσογράφο και μία συγγραφέα. Αυτό δεν θα μπορούσα να το κάνω με την ίδια ευκολία σε περίοδο κορονοϊού στην τάξη. Και πάλι στο κεφάλαιο που κάναμε για τα καράβια καλέσαμε πάλι μέσω webex έναν φίλο μου ναυτικό που ήταν εκείνη την περίοδο στην Ινδονησία. Επίσης μας μίλησαν με τον ίδιο τρόπο δύο πατεράδες μαθητών πρώην ναυτικοί, οι οποίοι μας έδειξαν πράγματα μέσα από τα καράβια και μας μίλησαν γι'αυτά. Σε αυτό το κομμάτι η τηλεεκπαίδευση μας έδωσε κάτι παραπάνω γιατί αυτό δε θα το είχαμε μέσα στην τάξη.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης

Συμμετέχουν όλα τα παιδιά, παρόλα αυτά μέσα στη τάξη τα παιδιά προέρχονται από γονείς που έχουν τελειώσει το δημοτικό μέχρι και που έχουν διδακτορικό. Τα παιδιά εκείνα τα οποία έχουν προβλήματα στη σύνδεση προέρχονται από γονείς με χαμηλά εισοδήματα.

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;

Είναι πολύ δύσκολο κομμάτι αυτό της τηλεεκπαίδευσης γιατί η διάσπαση προσοχής και μόνο από την επαφή με την οθόνη είναι μεγάλη και επίσης δεν είναι δεδομένο ότι όλοι γονείς κάθονται δίπλα στο παιδί τους την ώρα της τηλεεκπαίδευσης, γιατί μπορεί να δουλεύουν ή να έχουν άλλες υποχρεώσεις. Είναι θέμα του δασκάλου να εμπνεύσει το παιδί να συμμετέχει την ώρα της τηλεεκπαίδευσης και όχι του γονέα. Ο γονέας το μόνο που μπορεί να κάνει είναι να του επιβληθεί σε περίπτωση άρνησης για να αλλάξει αυτό.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην διαζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές

Ξεκάθαρα έχει διαφοροποιηθεί, διότι πλέον έχουν πάρει και ένα μέρος από τον ρόλο του δασκάλου, όπως για παράδειγμα στην ορθογραφία. Μπορεί εγώ να γράφω την απάντηση αλλά το γραπτό του παιδιού θα πρέπει να το ελέγξει ένας γονέας. Ή σε κάποια άλλα κομμάτια που δεν μας φτάνει το μισάωρο της διδακτικής ώρας πρέπει να τα αναλάβουν οι γονείς, οπότε έχουν πάρει και ένα ρόλο εκπαιδευτικού εν μέρει και βοηθού του εκπαιδευτικού σε κάποια άλλα θέματα.

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη διαζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειροτέρευση;

Σαφώς και έχω δει διαφορές, αλλά δεν ξέρω κατά πόσο αυτές οι διαφορές είναι πραγματικές αυτές οι διαφορές. Δηλαδή οι καλοί μαθητές παραμένουν καλοί, κάποιοι όμως μέτριοι μαθητές γίνονται άριστοι. Επειδή έχω υπόψιν μου τι γινόταν στην προηγούμενη τηλεεκπαίδευση, σε εκείνη ήταν τελείως πλαστή η εικόνα που είχα. Αυτοί που ήταν σε πολύ μέτριο επίπεδο παρέμεναν σε ένα πολύ μέτριο επίπεδο και ίσως είχαν πέσει κιόλας οι

επιδόσεις τους. Όμως στην περίοδο της τηλεκπαίδευσης είχα ένα άριστο επίπεδο το οποίο ήταν πλαστό αυτό.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Υπάρχουν πάρα πολλά παιδιά τα οποία βαριούνται και κουράζονται γαϊτί είναι και πρωτάκια και είναι και η ώρα δύσκολη και πολλά θέλουν να κοιμηθούν και να ξεκουραστούν. Γι' αυτό πρέπει να κάνεις το μάθημα πιο δελεαστικό, να τους έχεις κάποιες εκπλήξεις την ώρα του μαθήματος, κάτι παραπάνω που δεν το περιμένουν, κάποιο βιντεάκι εισαγωγικό ως αφορμή για κάποιο θέμα, κάτι που να τους κινήσει το ενδιαφέρον και να παραμείνουν συγκεντωμένοι.

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεκπαίδευσης;

Σαφέστατα, βέβαια μπορώ να θεωρώ ότι πρέπει να αλλάξει αλλά είναι πολύ δύσκολο διότι δεν μιλάμε για μια ολόκληρη χρονιά για να ένα συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, είναι κεραυνός εν αιθρία. Αν δηλαδή ξέραμε ότι θα δουλέψουμε μέχρι το Μάρτη με τηλεκπαίδευση και από εκεί κι ύστερα μέχρι τον Ιούνιο δια ζώσης τότε ναι θα μπορούσε να υπάρχει πολύ μεγάλη αλλαγή και στην ύλη και στον τρόπο διδασκαλίας. Τώρα έτσι όπως ήρθε προσπαθώντας να κρατήσεις μια ισορροπία ανάμεσα στην τάξη και τη διαδικτυακή τάξη το πράγμα περιπλέκεται πάρα πολύ.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Καθόλου. Ακόμα και αυτοί που ήταν πιο εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και τους υπολογιστές δεν ήταν προετοιμασμένοι για όλο αυτό, γιατί είναι ένας καινούριος τρόπος διδασκαλίας. Είναι κάτι τελείως διαφορετικό εγώ είχα συνηθίσει να κάνω το μάθημα μου με το βιβλίο και τον πίνακά μου μέσα στην τάξη, όντως ένας τυπικός εκπαιδευτικός, ακυρώνεται πλήρως ο τρόπος διδασκαλίας μου. Επίσης όσο τέλεια και να είμαι εγώ στην επικοινωνία με τα παιδιά, όταν ξέρω ότι αυτή η επικοινωνία μου κρίνεται από 15 γονείς, σίγουρα με επηρεάζει, στον τρόπο που θα μιλήσω και στον τρόπο που θα αντιδράσω, οπότε όλο αυτό και ακόμα το ότι όταν μιλάμε για πρωτάκια που το καθετί πρέπει να τους το δείξεις και να τους το γράψεις δεν μπορείς να το κάνεις αυτό από το webex, είναι πολύ

δύσκολο. Γιαυτό είναι πολύ δύσκολο να βρεις τρόπους να κάνεις αξιοπρεπώς το μάθημά σου.

Συνέντευξη 4^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού.39
 2. Έτη προϋπηρεσίας.17
 3. Επίπεδο σπουδών. Master
 4. Σε ποια τάξη διδάσκετε;Δ
 5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 22
- Τύπος σχολείου: Ημιαστικό

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;
-ναι υπάρχουν. Μεταξύ 2-4 ατόμων

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;,
Οι κυριότεροι λόγοι που δεν συμμετέχουν κάποιοι μαθητές είναι κυρίως το ότι δεν υπάρχουν υποδομές ή έστω οι σωστές υποδομές στο σπίτι τους. Επίσης δεν υπάρχει κάποιος γονιός την ώρα του μαθήματος. Αλλά το σημαντικότερο είναι η έλλειψη ενδιαφέροντος για την για τον θεσμό της εκπαίδευσης.

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;
Ναι συμβαίνει αρκετά συχνά κάποιοι μαθητές να είναι ενεργοί, να είναι και μπροστά στην κάμερα και παρόλα αυτά να ασχολούνται με άλλα πράγματα ή ακόμα και να κλείνουν τις

κάμερες επικαλούμενοι τεχνικό πρόβλημα ενώ παράλληλα να είναι ενεργοί σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, σε διάφορα παιχνίδια ή άλλες δραστηριότητες.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάζια με εκείνη της δια ζώσης;

Όχι σε καμία περίπτωση η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν είναι ισάζια με εκείνη της δια ζώσης.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Ο τρόπος με τον οποίο έχει εξελιχθεί η μαθησιακή διαδικασία όλα αυτά τα χρόνια επιβάλλει ένα μοντέλο το οποίο είναι μέσα σε μία τάξη, υπάρχει μία ομαδικότητα και μία κοινή γραμμή ενδεχομένως και σε συναισθηματικό επίπεδο. Είναι αλλιώς να έχεις ένα δάσκαλο μπροστά σου. Επίσης η τηλεεκπαίδευση δεν αφήνει περιθώρια για συγκέντρωση, πολύ συχνά υπάρχουν περιστάσεις που ένα παιδί κάνει τηλεεκπαίδευση και παράλληλα ο γονέας δουλεύει από τον υπολογιστή του με αποτέλεσμα να μην μπορεί κανένας από αυτούς να εστιάσει σωστά στην εργασία του ή στη διδασκαλία του.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν; Προσωπικά δεν έχω δει κάτι τέτοιο.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης

Σε ένα πολύ μεγάλο βαθμό ναι. Είναι χαμηλό

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;

Ο ρόλος των γονέων σίγουρα είναι δύσκολος, γιατί εκτός από το να συνετίσουν και να ευθυγραμμίσουν τα παιδιά τους με το θεσμό της εκπαίδευσης πρέπει να το κάνουν και για τους εαυτούς τους. Είναι πρωτόγνωρο και για αυτούς. Επίσης αυτό που πρέπει να κάνουν είναι να δώσουν να καταλάβουν ότι είναι μία προσωρινή και αναγκαία διαδικασία για να μη μείνουν πίσω στο μαθησιακό τους επίπεδο καθώς αυτό μπορεί να έχει στο εγγύς μέλλον με ολέθρια αποτελέσματα

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην δια ζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές

Σίγουρα ο ρόλος των γονέων έχει διαφοροποιηθεί. Και όπως προείπα πρέπει να συνετίσουν τα παιδιά τους με αυτό το θεσμό. Το πρόβλημα το έχουν κυρίως οι μικρές τάξεις ιδιαίτερα πρώτη- δευτέρα που είναι η πρώτη γνωριμία με αυτό που λέμε σχολείο με την έννοια του προγράμματος των ασκήσεων του σεβασμού και τα λοιπά.

Οι γονείς πλέον καλούνται να παίξουν ένα μεγαλύτερο ρόλο ως δάσκαλοι στα παιδιά τους ειδικά στις μικρές τάξεις, αφού Πώς αλλιώς ένα παιδί της πρώτης δημοτικού θα μάθει να γράφει Όταν δεν θα είναι εκεί η δασκάλα να τους πιάσει το χεράκι, με καθοδηγήσεις πρέπει να το κάνει ο γονέας. Ενδεχομένως όμως θα πρέπει να αλλάξουν και τα ωράρια στο σπίτι που μπορεί να μη συμβαδίζουν εάν υπάρχουν και άλλες δραστηριότητες ή και άλλα παιδιά Ο γονέας πρέπει να έχει μεγαλύτερο ρόλο αναγκαστικά

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη δια ζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειρότερη;

Ναι σίγουρα υπάρχουν διάφορες κ οφείλω να πω ότι είναι προς το χειρότερο δηλαδή καλοί μαθητές να μένουν πιο πίσω ενδεχομένως Γιατί αυτό τους έχει επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό και τους έχει κάνει να αλλάξουν τον τρόπο σκέψης τους, τον τρόπο λειτουργίας τους απέναντι στη μαθησιακή διαδικασία. Αυτό βέβαια κυρίως φαίνεται σε μεγαλύτερες τάξεις που είχαν συνηθίσει το μοντέλο της δια ζώσης εκπαίδευσης

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

προσπαθώ όσο μπορώ να τους εξηγήω ότι αυτό είναι κάτι προσωρινό και αναγκαίο, κάτι που συμβαίνει σε ολόκληρο τον πλανήτη και δεν αποτελούμε εξαίρεση σαν χώρα και παρόλο που είναι πρωτόγνωρο, οφείλουμε να το ακολουθήσουμε προκειμένου να συνεχίσουμε να εξελισσόμαστε και σαν μαθητές και σαν άνθρωποι Όλα τριγύρω αλλάζουνε δεν θα είναι αυτό το ίδιο

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεκπαίδευσης;

Φυσικά το μοντέλο της εκπαίδευσης δεν μπορεί να είναι ίδιο σε σχέση με τη δια ζώσης. Και μόνο το ωράριο διδασκαλίας που αλλάζει αυτό λέει πολλά, δεν μπορείς να κάνεις τα ίδια πράγματα σε λιγότερο χρόνο ούτε με τον ίδιο τρόπο μέσα από μία οθόνη.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Όχι σε καμία περίπτωση εκπαιδευτικοί σε καμία βαθμίδα δεν ήταν έτοιμοι να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της εκπαίδευσης, ήταν κάτι πολύ απότομο κάτι που δεν είχε προηγηθεί και δεν υπήρχε η τεχνική υποδομή. Έγιναν όλα μέσα σε ένα μήνα και δεν μπορούμε να περιμένουμε θαύματα από στην αρχή καθώς υπήρξαν και ιδιαίτερες δυσκολίες Το θέμα είναι πολύ μεγαλύτερο από ότι φαίνεται, είναι σαν παγόβουνο. Εμείς βλέπουμε την απόδοση εκπαιδευτικών και μαθητών που παράγουν στην επιφάνεια του νερού αλλά από κάτω υποβόσκουν ένα σωρό άλλα πράγματα. Το πρόβλημα κυρίως υπάρχει σε εκπαιδευτικούς μεγαλύτερης ηλικίας που δεν είναι εξοικειωμένοι με την τεχνολογία. Παρόλα αυτά όλοι έκαναν την προσπάθειά τους και το μέλλον θα δείξει αν πέτυχαν ή όχι.

Συνέντευξη 5^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού. 29

2. Έτη προϋπηρεσίας, 2
3. Επίπεδο σπουδών. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; Γ-Δ
5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 12
6. Τύπος σχολείου: Τριθέσιο

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Ένα παιδί μόνο συμμετέχει περιστασιακά.

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Το ίδιο αδιαφορεί πλήρως για τα μαθήματα και από τους γονείς δεν υπάρχει έλεγχος. Και στο σχολείο παρουσιάζει το ίδιο πρόβλημα, όχι μόνο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Το συγκεκριμένο παιδί που ανέφερα πριν όταν συνδέεται πάλι δεν συμμετέχει, αλλά αυτό δε συμβαίνει πάντα. Μερικές μέρες θα συμμετέχει, άλλες πάλι όχι.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Όχι βέβαια.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Στην επαφή. Αν θες να εξηγήσεις κάτι είναι πιο εύκολο το παιδί να έχει οπτική επαφή με τον δάσκαλο που μιλάει, αλλά και με το αντικείμενο που διδάσκεται. Επίσης υπάρχουν πολλά προβλήματα τεχνικά που δυσκολεύουν αρκετά την επικοινωνία και χάνεται ένα μεγάλο

μέρος της τηλεεκπαίδευσης εκεί. Επίσης ο χρόνος στην εξ αποστάσεως είναι πολύ λιγότερος και δεν μπορούν να γίνουν πολλά βιωματικά πράγματα, όπως παιχνίδια, δράσεις μεταξύ των παιδιών.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν;

Το θετικό που αποκόμισα από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι ότι χρησιμοποίησα κάποιες καινούριες εφαρμογές από τον υπολογιστή που θα μπορούσα να τις χρησιμοποιήσω και στην τάξη.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης;

Δεν γνωρίζω τι επαγγέλλονται οι γονείς, δεν φαίνεται όμως ότι δυσκολεύονται οικονομικά. Αυτό που γνωρίζω είναι ότι είναι αλλοδαπής καταγωγής και δεν γνωρίζουν πολύ καλά τα ελληνικά ούτε οι γονείς, ούτε το παιδί. Επομένως δεν μπορούν να βοηθήσουν το παιδί στα μαθήματα και αυτή τη δουλειά την έχουν αναλάβει τα μεγαλύτερα αδέρφια του.

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;

Στο πώς να οργανωθούν στην τηλεεκπαίδευση. Να τους περάσουν ότι και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι εξίσου σημαντική και πρέπει να είναι το ίδιο συνεπείς. Να έχουν κοντά τους τα βιβλία τους, τα πράγματά τους και να αντιμετωπίζουν το μάθημα το ίδιο σοβαρά με όταν πάνε στο σχολείο.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στη δια ζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές

Δεν έχει διαφοροποιηθεί ιδιαίτερα, σίγουρα όμως κάποιες φορές πρέπει να είναι κοντά τους για να βοηθούν στα τυχόν τεχνικά προβλήματα που προκύπτουν στο δίκτυο. Εκεί κυρίως

εστιάζουν και αν χρειαστεί κάποιου να βοηθήσουν αλλά στη δική μου περίπτωση δεν έχει συμβεί γιατί είναι λίγο μεγαλύτερα.

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη δια ζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειροτέρευση;

Στα περισσότερα παιδιά παρατηρώ χειροτέρευση όσον αφορά τα μαθήματα. Κάποια παιδιά είναι σταθερά, κάποια άλλα όμως δείχνουν αδιαφορία, γιατί πιστεύω ότι το μάθημα δεν τους είναι το ίδιο ελκυστικό. κάποιες άλλες φορές λόγω των τεχνικών προβλημάτων που δεν ακούνε ή υπάρχουν εξωτερικά ερεθίσματα που τους επηρεάζουν κουράζονται ευκολότερα και δεν μπορούν να είναι απόλυτα συγκεντρωμένοι. Επίσης δεν υπάρχει και ο απόλυτος έλεγχος από τον δάσκαλο, πράγμα που τους κάνει να επαναπαύονται.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Προσπαθώ να εξηγήσω στο παιδί που δεν συμμετέχει ότι πρέπει να είναι εκεί και να αναλάβει τις ευθύνες του απέναντι στο μάθημα. Και γενικά την ώρα του μαθήματος προσπαθώ για όλα τα παιδιά να κάνουμε συχνά διαλείμματα και να κάνω το μάθημα πιο ελκυστικό, παίζοντας κάποιο διαδικτυακό παιχνίδι για να τους δώσω ένα ερέθισμα. Επίσης όταν αυτό το παιδί κάνει κάποια θετική πράξη να το επιβραβεύω.

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης;

Όχι δεν έχω αλλάξει, η μόνη διαφορά είναι ότι δεν μπορώ να ελέγξω τα τετράδιά τους, να διορθώσω την ορθογραφία τους και σε αυτό δεν μπορώ να είναι σίγουρη ότι δουλεύουν σωστά. Η ροή πάντως του μαθήματος είναι η ίδια

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Όχι γιατί πολλά πράγματα που θα μπορούσες να κάνεις από τους υπολογιστές δεν είμαστε απόλυτα καταρτισμένοι πάνω σ'αυτά ή δεν τα γνωρίζουμε. Ακόμα και στο webex όταν δημιουργούνται προβλήματα δεν γνωρίζω απόλυτα πώς να βοηθήσω να λυθούν

Συνέντευξη 6^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού. 43
2. Έτη προϋπηρεσίας. 18
3. Επίπεδο σπουδών. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; Ε
5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 18
6. Τύπος σχολείου: Ημιαστικό σε αγροτική περιοχή

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Τα 13 από αυτά συμμετέχουν σε καθημερινή βάση ενώ πέντε από αυτά δε συμμετέχουν καθόλου.

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Είναι από οικογένειες που έχουν κι άλλα αδέρφια και δεν έχουν τη δυνατότητα να έχει ο καθένας τη δικιά του συσκευή. Επίσης δε διαθέτουν ούτε σύνδεση στο διαδίκτυο.

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Ναι, υπάρχουν και αυτές οι περιπτώσεις που θα ρωτήσω κάποιους, δύο- τρεις μαθητές και δε θα μου απαντήσουν. Μου έχει τύχει και το περιστατικά ένας εξ αυτών των μαθητών να έχει αφήσει ανοιχτό το μικρόφωνο και να παίζει κάποιο διαδικτυακό παιχνίδι και να δυσανασχετεί επειδή χάνει.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Όχι, όχι καθόλου. Υστερεί σε μεγάλο βαθμό.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Υπάρχουν πολλά μειονεκτήματα. Ένα είναι ο χρόνος, όπου πρέπει να είμαστε όλοι συνδεδεμένοι συγκεκριμένη ώρα και ταυτόχρονα μπορεί να εργάζονται και οι γονείς ή να υπάρχουν και άλλα αδέρφια που χρειάζεται να κάνουν μάθημα κι εκείνα και όλο αυτό είναι πολύ δύσκολο. Επιπλέον υπάρχουν πολλά τεχνικά προβλήματα, όπως η κακή σύνδεση, τα θέματα στον ήχο, την εικόνα. Επίσης δεν έχουν όλα τα παιδιά υπολογιστές ή τάμπλετ για να συμμετέχουν κι όλα αυτά παρεμποδίζουν τη μαθησιακή διαδικασία.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν;

Ναι γιατί στο σχολείο όπου βρίσκομαι έχουν θέματα με τις υλικοτεχνικές υποδομές. Η τάξη μου δεν έχει υπολογιστή και προτζέκτορα, οπότε τώρα με αυτή τη διαδικασία έχουμε πιο δυναμική μάθηση. Μπορούμε δηλαδή να εξερευνήσουμε διάφορα θέματα χρησιμοποιώντας το διαδίκτυο εκείνη την ώρα. Να δούμε βίντεο, εικόνες και να τα χωρίσω σε ομάδες για να γίνει πιο διαδραστικό το μάθημα, να κάνουμε online ασκήσεις ή να χρησιμοποιήσουμε quiz. Επομένως θεωρώ ότι σε αυτό το επίπεδο είχαμε την ευκαιρία να κάνουμε το μάθημα λίγο πιο ενδιαφέρον.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης;

Τα παιδιά είναι από πολύτεχνες οικογένειες. Αυτοί οι γονείς ακόμα ασχολούνται με γεωργικές και κτηνοτροφικές εργασίες και θεωρούν ότι θα ήταν καλύτερο τα παιδιά να τους ακολουθούν για να τους βοηθούν

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;

Πρέπει να τους παρέχουν τα υλικά εφόδια, όπως σύνδεση στο ίντερνέτ και συσκευές και να τα παροτρύνουν να συμμετέχουν με τον ίδιο τρόπο όπως πήγαιναν στο σχολείο να συνδέονται για να κάνουν το μάθημά τους. Επίσης πρέπει να τους παρέχουν ένα ήσυχο περιβάλλον γιατί δεν είναι επιτρεπτό να μου λέει το παιδί ότι δεν ακούει γιατί η μαμά τους φτιάχνει κέικ ή κάνουν φασαρία τα αδέρφια του.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην διαζώσης εκπαίδευσης; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές.

Ναι, θεωρώ ότι έχουν γίνει πιο παρεμβατικοί γιατί μερικοί βρίσκονται δίπλα στο παιδί και παρεμβαίνουν για να κάνουν το παιδί τους να μιλήσει και να δείξει τις γνώσεις του, αλλά με αυτό τον τρόπο το παιδί κομπλάρει περισσότερο.

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη δια ζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειροτέρευση;

Ναι υπάρχουν διαβαθμίσεις. Υπάρχουν παιδιά που συμμετέχουν και τώρα αρκετά όπως και στο σχολείο, είναι άλλα που στο σχολείο συμμετείχαν αλλά τώρα έχουν κουραστεί και βαρεθεί με αυτή την κατάσταση. Υπάρχουν όμως και κάποια παιδιά που ενώ στο σχολείο δε συμμετείχαν, τώρα στην εξ αποστάσεως με τα quiz που κάνουμε ή με τα βίντεο που προσπαθώ να τους βάζω για να έχουν ανατροφοδότηση ή όταν τους χωρίζω σε ομάδες θεωρώ ότι προσπαθούν περισσότερο και συμμετέχουν, τους αρέσει αυτή η διάδραση.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Προσπαθώ να δημιουργώ πολλά quiz και τους βάζω να συμμετέχουν όλοι. Προσπαθώ να έχω περισσότερα ερεθίσματα.

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης;

Ναι έχουν αλλάξει, γιατί πλέον έχουμε τόσα νέα εργαλεία στη διάθεσή μας που σαφώς δεν τα γνωρίζουμε όλα και καλούμαστε να τα μάθουμε. Όποτε θεωρώ ότι αρχίζουμε να χρησιμοποιούμε ένα πιο μεικτό μοντέλο μάθησης. Μας δίνονται πιο πολλές δυνατότητες και ξεφεύγουμε από το δασκαλοκεντρικό μοντέλο μάθησης.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Εννοείται πως όχι, δεν είχαμε την κατάρτιση για κάτι τέτοιο. Τώρα γίνονται κάποιες προσπάθειες για επιμόρφωση, αλλά τα περισσότερα τα ανακαλύψαμε μόνοι μας ψάχνοντας τις καλύτερες λύσεις για την εξ αποστάσεως. Επίσης στην αρχή ειδικά ήταν μία δύσκολη διαδικασία μιας και οι γονείς ήταν δίπλα στα παιδιά τους και παρενέβαιναν κάποιες φορές, αλλά και η έλλειψη επαφής με τα παιδιά είναι στοιχεία που έκαναν τους εκπαιδευτικούς ανέτοιμους για αυτό το βήμα.

Συνέντευξη 7^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού. 32
2. Έτη προϋπηρεσίας. 8
3. Επίπεδο σπουδών. ΑΕΙ
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; ΣΤ
5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 20
6. Τύπος σχολείου: ΙΔΙΩΤΙΚΟ

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Συνδέονται και τα 20 παιδιά στην τηλεεκπαίδευση.

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Δεν υπάρχουν άτομα που δε συμμετέχουν.

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Είναι 3-4 παιδιά που ενώ είναι συνδεδεμένα δεν συμμετέχουν στο μάθημα. Ειδικά το ένα από αυτά τα παιδιά ενώ του απευθύνω το λόγο δεν μιλάει και ξέρω και τον λόγο. Επειδή είναι πολλά παιδιά στο σπίτι που κάνουν τηλεεκπαίδευση το δίκτυο του σπιτιού τους δεν μπορεί να τις σηκώσει. Οι υπόλοιποι ενώ συμμετείχαν στην αρχή τους έχω χάσει τον τελευταίο καιρό, τις τελευταίες δύο εβδομάδες, μιας και έχουν κουραστεί και βαρεθεί. Οι γονείς τους δεν είναι στο σπίτι να τους ελέγξουν επομένως αυτά είναι μόνα τους και έχουν ξεφύγει, χάνονται εντελώς.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Νομίζω ότι η εξ αποστάσεως δεν μπορεί να αντικαταστήσει τη δια ζώσης, διότι δεν υπάρχει η αμεσότητα μεταξύ δασκάλου και παιδιού. Αλλά σε τέτοιες συνθήκες, όπως είναι η πανδημία βοηθάει φυσικά ώστε να μη χαθεί η εκπαίδευση.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση όπως είπα και πριν χάνεται η αμεσότητα. Οι σχέσεις δασκάλου και μαθητή περιορίζονται στο μαθησιακό κομμάτι, όπου επικεντρωνόμαστε μόνο εκεί. Τα θέματα τα τεχνικά είναι ένα μεγάλο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν και οι δάσκαλοι και οι μαθητές. Και το περιβάλλον που λαμβάνουν χώρα τα μαθήματα στην εξ αποστάσεως δε βοηθάει τη μάθηση. Τα παιδιά αναγκάζονται να κάνουν μάθημα στο σαλόνι, στην κουζίνα, σε χώρους κοινόχρηστους που υπάρχει φασαρία με αποτέλεσμα να αφαιρούνται. Επίσης πολλοί από μας και τα παιδιά δεν ήταν εξοικειωμένοι με την τεχνολογία και τέλος οι υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών αυξάνονται, γιατί αλλιώς θα κάνεις ένα μάθημα στην τάξη κι αλλιώς από υπολογιστή, που χρειάζεται να είναι πιο ενδιαφέρον και να προσεγγίσεις τα παιδιά με ένα τρόπο ενδιαφέροντα.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν;

Νομίζω πως ναι, γιατί όλοι έχουμε πάρει από την τηλεκπαίδευση. Κατ' αρχάς εγώ γνώρισα αρκετές εφαρμογές που δεν ήξερα, είτε στη γλώσσα, είτε στα μαθηματικά, είτε φυσική. Γνώρισα επίσης εφαρμογές με τη μορφή διαγωνισμάτων, quiz. Και όλα αυτά ήταν προς όφελος και δικό μου αλλά και των παιδιών.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση;

Ναι είναι γνωστό. Οι γονείς προέρχονται από τα ανώτερα κοινωνικά στρώματα, αλλά μιας και εργάζονται πολλές ώρες δεν είναι πάνω από τα παιδιά τους για να τους ελέγχουν και να τους παροτρύνουν να συμμετέχουν.

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης;

Τα δικά μου όντως μεγαλύτερα ένα μεγάλο μέρος από αυτά είναι ιδιαίτερα εξοικειωμένα και δεν χρειάζονται τους γονείς την ώρα της τηλεκπαίδευσης. Παρόλα αυτά υπάρχουν και μερικά που χρειάζονται βοήθεια από τους γονείς για να τους δείξουν πως θα χρησιμοποιήσουν κάποιες εφαρμογές. Βέβαια δεν έχουν όλοι οι γονείς τις τεχνικές και γνώσεις και εκεί δυσκολεύουν τα πράγματα.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην δια ζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές.

Ναι. Νομίζω ότι τώρα πλέον οι γονείς καλούνται να κάνουν και τον επιτηρητή (αστυνόμο) του παιδιού και τον τεχνικό και τον γονέα. Οπότε ο ρόλος τους είναι διπλά δύσκολος από όταν πήγαιναν σχολείο τα παιδιά, όπου υπήρχε ένα πιο σταθερό πλαίσιο για αυτά.

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη δια ζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειροτέρευση;

Νομίζω ότι η εικόνα των παιδιών είναι λίγο πολύ η ίδια. Δηλαδή τα παιδιά τα ενεργά που συμμετείχαν και ενδιαφέρονταν για το μάθημα ενδιαφέρονται ακόμα και τώρα στην τηλεεκπαίδευση, γιατί θέλουν να είναι συνεπή και σωστά και καταβάλουν όση προσπάθεια μπορούν. Και είναι και τα παιδιά τα αδιάφορα που αποσπώταν η προσοχή τους και πριν και τώρα οπότε πάνω κάτω δεν έχω διαφορές. Αν θα μπορούσα όμως να αναφέρω κάτι αυτό είναι από μια μαθήτριά που είναι από ξένη χώρα ευνοήθηκε από αυτή την κατάσταση, γιατί οι ρυθμοί είναι διαφορετικοί στην τηλεεκπαίδευση, με περισσότερες επαναλήψεις. Οπότε μόνο αυτό έχω να πω.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Κάθε τέλος τριμήνου αλλά και κάθε φορά που παρατηρούμε τέτοια στάση και συμπεριφορά καλούμε προσωπικά τους γονείς για να τους αναφέρουμε τι συμβαίνει με τα παιδιά τους. Προσπαθούμε αρχικά να μάθουμε τι τους απασχολεί για να τα βοηθήσουμε. Επιπλέον όσο είμαστε συνδεδεμένοι προσπαθώ να τους φωνάζω και να τους προτρέπω να μιλήσουν.

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης;

Σίγουρα είναι κάτι τελείως διαφορετικό, διότι αλλιώς είναι να κάνεις το μάθημα 45 λεπτών κι άλλο είναι να προσπαθείς σε μισάωρα να καλύψεις πράγματα. Επομένως οι εκπαιδευτικές πρακτικές πρέπει να διαφοροποιηθούν στην εξ αποστάσεως. Οι δραστηριότητες και οι ασκήσεις πρέπει να είναι πιο στοχευμένες σε ένα περιεχόμενο βασικό.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Πιστεύω ότι αρχικά όλοι όσο καλά και να γνωρίζαμε την τεχνολογία, μας ξένισε λίγο το διαφορετικό, για το πώς θα γίνει το μάθημα, αν θα παρακολουθούν από πίσω οι γονείς, υπήρχαν πολλοί προβληματισμοί στην αρχή. Κανείς δεν ήταν 100% έτοιμος για όλο αυτό, παρόλα αυτά πιστεύω ότι με σκληρή δουλειά ανταποκρίθηκαν οι περισσότεροι.

Συνέντευξη 8^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού. 34
2. Έτη προϋπηρεσίας. 11
3. Επίπεδο σπουδών. ΑΕΙ
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; Δ
5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 18
6. Τύπος σχολείου: ΑΣΤΙΚΟ

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Από τα 18 παιδιά μόνο δύο κορίτσια προσφυγόπουλα από τη Συρία δεν συνδέονται καθόλου στο μάθημα. Και δύο ακόμα παιδιά έχουν πολλά προβλήματα με την σύνδεση με αποτέλεσμα να χάνουν πολλές ώρες μαθημάτων μέσα στην εβδομάδα.

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Τα κοριτσάκια διαμένουν σε δομές προσφύγων οπότε δεν έχουν τη δυνατότητα σύνδεσης, ούτε έχουν συσκευή. Στα άλλα παιδιά σας είπα ότι το πρόβλημα είναι τεχνικό, βέβαια εγώ δεν μπορώ να είμαι απολύτως σίγουρη ότι όταν τη μια μέρα που δεν συνδέθηκαν έφταιγε η σύνδεση ή ότι βαρέθηκαν και δεν μπήκαν. Γιατί το μαθησιακό τους προφίλ ταιριάζει στο να έβρισκαν μια τέτοια δικαιολογία.

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Υπάρχουν μαθητές που συμμετέχουν ελάχιστα, είναι αυτοί οι μαθητές που και στο σχολείο έχουν δυσκολίες και αποφεύγουν να συμμετέχουν, γιατί ντρέπονται και φοβούνται μην κάνουν λάθος και τους κοροϊδέσουν οι υπόλοιποι μαθητές, αυτό μου το έχουν πει γονείς.

Βέβαια παρατηρώ ότι και την τελευταία εβδομάδα η συμμετοχή κι άλλων παιδιών μειώνεται και αυτό το αποδίδω εγώ στην κόπωση, λόγω της πολύμηνης τηλεκπαίδευσης.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Όχι δεν είναι ισάξια φυσικά, υστερεί σε πολλά σημεία.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Η αλληλεπίδραση μεταξύ δασκάλου και παιδιών είναι διαφορετική. Χάνεται η μη λεκτική επικοινωνία, η οποία προσφέρει πολλά. Κατά τη διάρκεια της διδασκαλίας. Δηλαδή εγώ όταν βρίσκομαι στην αίθουσα μπορώ πιο εύκολα να παρατηρήσω πώς εργάζεται ο κάθε μαθητής εκείνη την ώρα και να καταλάβω αν έχει γίνει κατανοητό αυτό που δίδαξα ή ποιο κομμάτι δυσκολεύει τον καθένα. Επίσης μέσα στη τάξη κινούμαι συνεχώς και μπορώ να είμαι περισσότερο πάνω από τα παιδιά που δυσκολεύονται για να τα βοηθήσω ουσιαστικά. Επίσης τα δύο κοριτσάκια από τη Συρία είναι τελείως αποκλεισμένα από την εκπαίδευση και όχι μόνο στο μαθησιακό κομμάτι αλλά και στο κοινωνικό. Χάνεται η κοινωνικοποίηση τους με τα άλλα παιδιά.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν;

Μου έδωσε τη δυνατότητα να κάνω πιο ενδιαφέρον το μάθημα, να το εμπλουτίσω με βίντεο και παρουσιάσεις. Γιατί εμείς στο σχολείο δυστυχώς δεν έχουμε τις κατάλληλες υλικοτεχνικές υποδομές. Στην τάξη δεν έχω ούτε υπολογιστή, ούτε προτζέκτορα και έτσι κάθε φορά που ήθελα να τους προβάλω κάτι αναγκαζόμουν να πηγαίνω στο χημείο αν βέβαια αυτό ήταν διαθέσιμο γιατί χρησιμοποιούνταν από πολλές τάξεις.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης;

Σας είπα ότι γνωρίζω για τα δύο προσφυγόπουλα. Επίσης ένας μαθητής προέρχεται από οικογένεια πολύτεκνη ρομά, και πολλές φορές και ο ίδιος επωμίζεται τον γονεϊκό ρόλο για να φροντίσει τα μωρά αδέρφια του. Το κοινωνικό προφίλ είναι χαμηλό θα έλεγα για' αυτό και τόσα πολλά μπαίνουν από κινητά.

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;

Γενικότερα οι γονείς δεν είναι δίπλα στα παιδιά την ώρα της τηλεεκπαίδευσης εκτός από ένα κοριτσάκι που γνωρίζω γιατί δυσκολεύεται. Γενικότερα όμως πρέπει να φροντίζουν έτσι ώστε τα παιδιά να έχουν τη δυνατότητα να συνδέονται, αλλά πιο πολύ να επιλύουν τα τεχνικά προβλήματα που δημιουργούνται. Έχει τύχει και εγώ η ίδια να ζητήσω από τον μαθητή να φωνάξει τον γονέα του για να βοηθήσει στη σύνδεση. Επίσης είναι ευθύνη τους να ετοιμάζουν ένα ήσυχο περιβάλλον για να μην αποσπάται η προσοχή των παιδιών και γενικότερα να φροντίζουν να έτσι ώστε να μη χάνονται οι ρουτίνες των παιδιών, διαφορετικά τα παιδιά είναι πιο εύκολα να ξεφύγουν, γιατί νιώθουν ότι έχουμε διακοπές και δεν ενδιαφέρονται. Και τέλος να τα στηρίζουν ψυχολογικά και όχι να επεμβαίνουν στη διδασκαλία.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην διαζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές

Τώρα στην εξ αποστάσεως σηκώνουν ένα μεγαλύτερο βάρος, γιατί πρέπει να οργανώσουν το παιδί τους για το μάθημα, τον χώρο, τη σύνδεση, στην επίλυση προβλημάτων, όπως είπα και πριν, την αποστολή των εργασιών. Πρέπει να συντονίσουν φυσικά και τις ώρες τις δικές τους της τηλεργασίας τους με την τηλεεκπαίδευση και να διαχειριστούν και το ψυχολογικό κομμάτι των παιδιών, γιατί πολλά παιδιά μπορεί να αρνούνται να συμμετέχουν και να χρειάζονται μια υποστήριξη, μια παρότρυνση των παιδιών παραπάνω. Άλλοι γονείς μπορεί να μην ήταν καθόλου εξοικειωμένοι με τον υπολογιστή και τις εφαρμογές που χρησιμοποιούμε και χρειάστηκε να προσαρμοστούν στα νέα δεδομένα, να εκπαιδευτούν κι αυτοί. Από την άλλη στο διαζώσης μάθημα το μεγαλύτερο βάρος πέφτει στον εκπαιδευτικό,

ο οποίος τουλάχιστον τις ώρες που το παιδί είναι στο σχολείο είναι υπεύθυνος εκείνος για όλη τη μαθησιακή διαδικασία.

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη δια ζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειροτέρευση;

Δεν έχω δει σημαντικές διαφορές στο κομμάτι της επίδοσης, ίσως λίγο στη συμμετοχή, όπως είπα και πριν των πιο ντροπαλών παιδιών ή αυτών που έχουν κάποιες δυσκολίες. Ωστόσο δεν μπορεί να υπάρξει πλήρης έλεγχος από την μεριά μου όσον αφορά στην επίδοση. Είναι διαφορετικά να βλέπω και να ακούω πως εργάζεται ο μαθητής στη δια ζώσης και αλλιώς να τον ακούω να μου απαντά πίσω από μια οθόνη και συνήθως χωρίς να τον βλέπω, οπότε δεν μπορώ να έχω σαφή και πλήρη εικόνα.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Έχω επικοινωνήσει με τους γονείς των μαθητών που δε συμμετέχουν ενεργά για να καταλάβω ποιο ήταν το πρόβλημα, ειδικότερα στις βαθμολογίες του δευτέρου τριμήνου. Μου είχαν αναφέρει ποιο ήταν το πρόβλημα, ότι ντρέπονται για τα λάθη τους κι έτσι αποφάσισα κι έκανα μια ανοιχτή συζήτηση με τα παιδιά, όπου μιλήσαμε για το ότι ο καθένας μπορεί να κάνει λάθη, ακόμα και οι δάσκαλοι και έφερα και παραδείγματα που κι εγώ είχα κάνει δικά μου που είχα μπερδευτεί. Τους εξήγησα ότι δεν συμβαίνει κάτι τρομερό και ότι προτιμώ να ακούω κάτι λάθος παρά να μην ακούω τίποτα. Και φυσικά ενθάρρυνα λίγο τους γονείς για να στηρίζουν και οι ίδιοι λίγο περισσότερα τα παιδιά, για να κινητοποιηθούν. Προσπάθησα τέλος να αναθέσω και λίγο πιο δημιουργικές εργασίες, δηλαδή για παράδειγμα την παγκόσμια ημέρα παιδικού βιβλίου τους άφησα πολύ ελεύθερους για να παρουσιάσουν κάτι σχετικό και στο τέλος δημιουργήσαμε μια συνολική παρουσίαση. Κάτι που τους άρεσε περισσότερο και συμμετείχαν και παιδιά που δεν περίμενα να δείξουν ανάλογο ενδιαφέρον.

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης;

Πιστεύω ότι οι εκπαιδευτικές πρακτικές ενισχύθηκαν με τη χρήση διαφόρων εφαρμογών και του διαδικτύου, γιατί εμένα αυτό μου έλειπε ως δασκάλα στο δια ζώσης μάθημα καθώς δεν μπορούσα να τα χρησιμοποιήσω στη διδασκαλία μου.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Πιστεύω ότι όχι δεν ήταν, κυρίως οι μεγαλύτερης ηλικίας δεν ήταν καταρτισμένοι στο να χρησιμοποιούν την τεχνολογία και γενικότερα όλοι οι δάσκαλοι χρειάστηκε να εκπαιδευτούν στη χρήση των εφαρμογών και μάλιστα σε μικρό χρονικό διάστημα. Επίσης χρειάστηκε να προσεγγίσουμε διαφορετικά τη διδασκαλία, να μην είναι μόνο η αναπαραγωγή γνώσεων, αλλά πιο ουσιαστική. Παρόλα αυτά ως εκπαιδευτικοί προσαρμοζόμαστε εύκολα και κάνουμε πάντα το καλύτερο που μπορούμε για τους μαθητές μας. Οπότε δεν ήμασταν έτοιμοι αλλά τα καταφέραμε.

Συνέντευξη 9^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού. 28
2. Έτη προϋπηρεσίας. 2
3. Επίπεδο σπουδών. μεταπτυχιακό
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; Γ
5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 21

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευση; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Συμμετέχουν όλα εκτός από 3. Δε συμμετέχουν 2 για λόγους συνδεσιμότητας και 1 λόγω του ότι ο γονέας δε θέλει να μπαίνει.

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Τις περισσότερες φορές είναι λόγω έλλειψης σύνδεσης του ιντερνετ. Επιπλέον δεν έχουν κάποιες φορές ήχο. επομένως τεχνικά προβλήματα.

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Βέβαια. Δύο παιδιά εξακολουθούν να είναι αδιάφορα όπως και στη δια ζώσης.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Φυσικά και όχι . Δεν μπορεί να αντικατασταθεί η επικοινωνία του δασκάλου και του μαθητή. Το φυσικό περιβάλλον των παιδιών είναι η τάξη, το σχολείο.

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Η μη επαφή με το γραπτό λόγο. Τα παιδιά δεν μπαίνουν στη διαδικασία να παράξουν ένα κείμενο και όταν γίνεται δεν λαμβάνουν ανατροφοδότηση σωστή από τον δάσκαλο. Επίσης η μη επικοινωνία με τους συμμαθητές του. Έχουν χάσει το φυσικό χώρο του σχολείου τους, όπου υπάρχουν ένα σωρό αλληλεπιδράσεις. Η φυσική παρουσία του δασκάλου τους λείπει, μιας και έχουν δυνηθεί οι δάσκαλοί τους να είναι από δίπλα τους και να τους ενισχύουν.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν; θεωρώ πως όχι.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης.

Ναι. Είναι περιορισμένο το κοινωνικό προφίλ αυτών των γονέων και αυτός είναι και ο λόγος που απέχουν από την τηλεεκπαίδευση.

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;

Να είναι υποστηρικτικοί σε κάθε περίπτωση. Οι μαθητές χρειάζονται δίπλα τους, τους γονείς τους ώστε να μπορούν με θέληση και όρεξη να συμμετέχουν.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην διαζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές.

Έχει διαφοροποιηθεί ασφαλώς, θα έπρεπε να βοηθούν και να στηρίζουν περισσότερο τα παιδιά τους σε αυτή την κατάσταση. Οι σημαντικότερες διάφορες θεωρώ είναι η αδιαφορία πολλών γονέων στην εξ αποστάσεως. Ο ρόλος τους είναι ανύπαρκτος και μη υποστηρικτικός.

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη διαζώσης εκπαίδευσης, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειροτέρευση;

ναι φυσικά.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Προσπαθούμε σε κάθε περίπτωση να τους δίνουμε το λόγο να μιλήσουν, αναφέροντας το όνομα τους, με την επικρότηση

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης;

Θεωρώ ότι οι εκπαιδευτικές πρακτικές που εφάρμοζαν οι εκπαιδευτικοί στη διαζώσης εκπαίδευση ήταν σε ικανοποιητικό βαθμό, απλά πολλές από αυτές έπρεπε να μετασχηματιστούν για χάρη της τηλεεκπαίδευσης. Απλά άργησε πολύ το υπουργείο Παιδείας να δώσει υποστηρικτική βοήθεια στους εκπαιδευτικούς.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας σε καμία περίπτωση δεν ήταν έτοιμοι οι εκπαιδευτικοί να ανταπεξέλθουν καθώς δεν γνώριζαν τεχνικά πράγματα. Η εμφάνιση της εξ αποστάσεως διδασκαλίας ήταν πρωτόγνωρη για πολλούς για τον τρόπο όχι μόνο τεχνικής υποστήριξης αλλά και επικοινωνίας με τους μαθητές.

Συνέντευξη 10^η

1. Ηλικία εκπαιδευτικού. 29
2. Έτη προϋπηρεσίας. 3
3. Επίπεδο σπουδών. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ
4. Σε ποια τάξη διδάσκετε; Ε΄
5. Πόσα παιδιά έχει το τμήμα σας; 18

Α) Για ποιους λόγους κάποιοι μαθητές δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν λιγότερο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

1. Υπάρχουν μαθητές που δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν περιστασιακά μόνο στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης; Αν ναι, πόσα είναι περίπου αυτά στην τάξη σου ή σε άλλες τάξεις που ξέρεις;

Ναι, υπάρχουν. Είναι κατά κύριο λόγο 4 στη δική μου τάξη. Εννοείται πως υπάρχουν και σε άλλες τάξεις παιδιά, αλλά δε γνωρίζω τον ακριβή αριθμό.

2. Γνωρίζεις τους λόγους που δεν συμμετέχουν;

Ορισμένα λόγω ιδεολογικών απόψεων των γονέων, διότι θεωρούν ότι παραβιάζονται τα προσωπικά δεδομένα των παιδιών. Ο κυριότερος λόγος όμως είναι το ότι δεν έχουν πρόσβαση στο διαδίκτυο (ή αντιμετωπίζουν προβλήματα σύνδεσης) και ότι δεν έχουν τις απαραίτητες συσκευές (υπολογιστή, κινητό, τάμπλετ).

3. Υπάρχουν μαθητές που ενώ τυπικά είναι παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου ή συμμετέχουν ελάχιστα;

Ναι υπάρχουν. Δε θα έλεγα καθόλου, αλλά υπάρχουν ορισμένοι που συμμετέχουν ελάχιστα και πάντα έπειτα από δική μου παρότρυνση.

Β) Ποια είναι τα μειονεκτήματα, αλλά και οι δυνατότητες που μπορεί να προσφέρει η εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

4. Θεωρείτε ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση που παρέχεται είναι ισάξια με εκείνη της δια ζώσης;

Σε καμία περίπτωση δεν μπορεί η εξ'αποστάσεως εκπαίδευση να αντικαταστήσει τη δια ζώσης, ούτε να θεωρηθεί ισάξια, αν λάβουμε υπόψιν μας ότι το φυσικό περιβάλλον των παιδιών στα πλαίσια της ιδιότητας τους ως μαθητές, είναι το σχολείο γενικότερα και η σχολική τάξη ειδικότερα

5. Ποια θεωρείτε ως βασικά μειονεκτήματα της διαδικασίας της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε μαθησιακό επίπεδο;

Τα βασικά μειονεκτήματα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ότι εκλείπει η αμφίδρομη επικοινωνία και η οπτική επαφή με τα παιδιά, η άμεση ανατροφοδότηση, η δυνατότητα να αντιλαμβάνεται ο εκπαιδευτικός την ψυχολογία του κάθε παιδιού και το πόσο έχει κατανοήσει το μάθημα, ώστε να επιμείνει παραπάνω για να κατακτηθεί η απαραίτητη γνώση από το σύνολο των μαθητών/-τριών, η αλληλεπίδραση και συνεργασία μεταξύ των ίδιων των παιδιών, η ομαλή κοινωνικοποίηση τους κ.α που ίσως μου διαφεύγουν αυτή τη στιγμή. Επίσης, ας μην ξεχάσουμε το γεγονός μείωσης της διδακτικής ώρας στη μισή, αλλά και των ωρών στο σύνολό τους. Ορισμένα μαθήματα (όπως Θρησκευτικά και ΚΠΑ) έρχονται σε δεύτερη μοίρα, ώστε να δοθεί προτεραιότητα στα <<σημαντικότερα>>. Συνεργατικά πρότζεκτ – εργασίες και εκπαιδευτικές δράσεις (όπως π.χ οι διάφορες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και άλλους χώρους) θεωρούνται <<είδη μαθησιακής πολυτελείας>> και μειώνονται είτε στο ελάχιστο, είτε είναι αδύνατο να πραγματοποιηθούν.

6. Θεωρείτε ότι μέσω της τηλεεκπαίδευσης σας προσφέρθηκαν και κάποιες δυνατότητες που στη δια ζώσης διδασκαλία ήταν πιο δύσκολο να εφαρμοστούν;

Η τηλεεκπαίδευση έδωσε τη δυνατότητα σε εμάς τους εκπαιδευτικούς να διευρύνουμε τους διδακτικούς μας ορίζοντες και να ψάξουμε τρόπους που να κεντρίσουν το ενδιαφέρον το μαθητών. Έτσι εμπλουτίστηκε το ηλεκτρονικό εκπαιδευτικό υλικό. Παρουσιάσεις, παιχνίδια εμπέδωσης της γνώσης, εκπαιδευτικά βίντεο, διαδραστικές ασκήσεις-εργασίες κ.α

συνέβαλλαν στο να δημιουργηθούν μαθήματα πιο ελκυστικά για τα παιδιά, μιας και η τεχνολογία έχει εισβάλλει στη ζωή τους για τα καλά και κάθετι που έχει να κάνει με αυτή φαντάζει πιο ενδιαφέρον. Έτσι λοιπόν, η δυνατότητα που μας δόθηκε μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν αυτή της εύρεσης νέων διδακτικών τρόπων, που στην διαζώσης εκπαίδευση, η έλλειψη ορισμένων τεχνολογικών μέσων, καθιστούσε την υλοποίηση αυτών ορισμένες φορές πιο δύσκολη ή και ανέφικτη.

Γ) Ποιος είναι ο ρόλος των γονέων αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών;

7. Γνωρίζετε το κοινωνικό προφίλ και το εκπαιδευτικό επίπεδο των γονέων των παιδιών που δεν συμμετέχουν ή συμμετέχουν περιορισμένα στην εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης

Ναι, το γνωρίζω. Οι περισσότεροι αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα, δουλεύουν πολλές ώρες και τα μεσημέρια δεν είναι σπίτι με τα παιδιά τους. Επίσης είναι και κάποιοι οι οποίοι δεν δίνουν βάρος στην αξία της μόρφωσης καθώς ούτε οι ίδιοι είναι επομένως έχουν προδιαγράψει μία ανάλογη πορεία για το παιδί τους.

8. Με ποιους τρόπους θεωρείτε ότι πρέπει οι γονείς των μαθητών να ενισχύουν τα παιδιά τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης;

Οι γονείς κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης πρέπει να λειτουργούν σα να ήταν τα παιδιά τους κανονικά στο σχολείο. Αυτό σημαίνει πως τα παιδιά πρέπει να βρίσκονται σε έναν ήσυχο χώρο, όπου δεν παραβιάζεται η ιδιωτικότητά τους, με συνεχείς παρεμβολές των γονέων ή άλλων μελών της οικογένειας, και που θα νιώθουν άνετα ώστε να συμμετέχουν στο μάθημα, χωρίς να αισθάνονται πως κάποιος, πέραν του εκπαιδευτικού και των συμμαθητών που είναι και το φυσιολογικό, τους παρακολουθεί. Μόνο τότε τα παιδιά θα εκφράζονται ελεύθερα, θα διατυπώνουν τις απορίες τους και θα συμμετέχουν πιο ενεργά στην εκπαιδευτική διαδικασία.

9. Θεωρείτε ότι έχει διαφοροποιηθεί ο ρόλος των γονέων στην εκπαίδευση των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης σε σχέση με το ρόλο τους στην διαζώσης εκπαίδευση; Αν ναι, ποιες είναι οι σημαντικότερες διαφορές

Ο ρόλος των γονέων έχει διαφοροποιηθεί πολύ. Αρχικά γνωρίζω ότι πολλοί γονείς εμπλέκονται κατά τη διάρκεια υλοποίησης της τηλεεκπαίδευσης και είναι σα να λαμβάνουν οι

ίδιοι μέρος στην εκπαιδευτική διαδικασία, με σκοπό, όπως επισημαίνουν και οι ίδιοι, να βοηθήσουν τα παιδιά τους όπου χρειαστεί, είτε κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης, είτε για απορίες που μπορεί να γεννηθούν μετέπειτα (κατά τη διάρκεια υλοποίησης των ασκήσεων που έχουν για το σπίτι). Το φαινόμενο αυτό παρατηρείται κατά κύριο λόγο στις μικρότερες τάξεις. Η παρεμβατικότητα όμως αυτή, εάν ξεφύγει τα πλαίσια της παροχής υποστήριξης-βοήθειας, έχει ως αποτέλεσμα την παρακώλυση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αυτός ο νέος ρόλος του «γονέα-μαθητή-βοηθού εκπαιδευτικού» είναι κάτι που στη δια ζώσης εκπαίδευση δεν υφίσταται

Δ) Ποιες πρακτικές εφαρμόζουν οι εκπαιδευτικοί για την άρση των ανισοτήτων;

10. Έχετε δει διαφορές σε κάποια παιδιά της τάξης σας ανάμεσα στην εξ αποστάσεως και στη δια ζώσης εκπαίδευση, είτε αφορούν σε βελτίωση της επίδοσης τους, είτε σε χειροτέρευση;

Η αλήθεια είναι πως έχω δει και τη χειροτέρευση, αλλά και τη βελτίωση. Παιδιά που δε συμμετείχαν τόσο ενεργά στη δια ζώσης εκπαίδευση, κυρίως παιδιά πιο ντροπαλά και ήπιων τόνων, συμμετέχουν πιο ενεργά στην εξ αποστάσεως. Παρ'όλα αυτά έχει παρατηρηθεί και το αντίθετο. Παιδιά που συμμετείχαν πιο ενεργά στη δια ζώσης εκπαίδευση, δείχνουν να αποσπώνται κατά τη διάρκεια της σύγχρονης τηλεεκπαίδευσης και να μη συμμετέχουν τόσο, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται κενά που οδηγούν στην όχι και τόσο ενεργή συμμετοχή και στην ασύγχρονη τηλεεκπαίδευση.

11. Πώς προσπαθείτε να ενισχύσετε τους μαθητές που ενώ είναι τυπικά παρόντες στην τηλεεκπαίδευση, δεν συμμετέχουν καθόλου;

Με συνεχή λεκτική παρότρυνση, επιβράβευση και συμπερίληψη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ζητώντας τους να εκφέρουν την άποψη τους σε θέματα που συζητάμε, λύνοντας μαζί ασκήσεις που δεν έχουν κατανοήσει, αναθέτωντάς τους ορισμένα καθήκοντα και ρόλους κατά τη διάρκεια της τηλεεκπαίδευσης, με στόχο την ψυχολογική τους ενθάρρυνση. Νιώθοντας λοιπόν πιο σίγουροι για τον εαυτό τους, προσπαθούν όλο και περισσότερο

12. Θεωρείτε ότι έχουν αλλάξει ή ότι πρέπει να αλλάξουν οι εκπαιδευτικές πρακτικές και το διδακτικό μοντέλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης;

Έχει αλλάξει ως προς τον τρόπο παράδοσης του μαθήματος, καθώς κάθε κανούρια γνώση που διδάσκεται, προκειμένου να την κατανοήσουν τα παιδιά, πρέπει να συνοδεύεται από μία

αντίστοιχη ηλεκτρονική παρουσίαση, βίντεο ή κάποιον πιο παιγνιώδη, ηλεκτρονικό και πάλι τρόπο. Βέβαια δεν εκλείπει σε καμία περίπτωση η συζήτηση με τα παιδιά, προκειμένου να εκμαιευτεί η γνώση με έναν πιο ομαλό τρόπο, και τα φύλλα εργασίας που αποστέλλονται μετά το πέρας του μαθήματος, με τη θεωρία που έχει παραδοθεί ήδη στο μάθημα και με αντίστοιχες ασκήσεις εμπέδωσης, όπως δηλαδή γινόταν και στη δια ζώσης. Ωστόσο, όπως προανέφερα, η χρήση τεχνολογικών μέσων και στη δια ζώσης εκπαίδευση, δημιουργεί ένα πιο ελκυστικό και ενδιαφέρον μάθημα για τα παιδιά, οπότε σε αρκετά μαθήματα γινόταν ήδη χρήση τους, απλά όχι σε τόσο μεγάλο βαθμό. Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και στον τρόπο εξέτασης, προκειμένου να διαπιστωθεί εάν έχει κατακτηθεί η απαραίτητη γνώση. Quiz, ερωτήσεις πολλαπλών επιλογών, σταυρόλεξα και διαφόρων ειδών άλλα παιχνίδια έχουν γίνει μέρος της καθημερινής εξέτασης, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν χρησιμοποιούνται και τα παραδοσιακά μέσα, όπως οι ασκήσεις που υπάρχουν ήδη στα βιβλία, φύλλα εργασίας που θα σταλούν για επιπλέον εξάσκηση και φυσικά η προφορική εξέταση.

13. Θεωρείτε ότι συνολικά οι εκπαιδευτικοί ήταν έτοιμοι να αντεπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης; Αιτιολογήστε την απάντησή σας

Αρκετοί εκπαιδευτικοί δεν ήταν έτοιμοι να ανταπεξέλθουν στο νέο τους ρόλο την περίοδο της τηλεεκπαίδευσης, μιας και δεν υπήρχαν οι κατάλληλες γνώσεις, ούτε μια περίοδος προετοιμασίας, μέσω κάποιας επιμόρφωσης. Επομένως, όλο αυτό ήθελε πολύ ψάξιμο και πειραματισμό από μεριάς μας, μέχρι να καταλήξουμε στον τρόπο που θα ήταν ο πιο κατάλληλος, λαμβάνοντας υπόψιν τόσο το παιδαγωγικό όφελος των μαθητών μας, όσο και την ψυχολογική τους προσαρμογή σε μια νέα πραγματικότητα.

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.